DE

časopis slovenskih delavcev

št. 39

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

Ljubljana, 25. septembra 1992, št. 39, letnik 51, cena 85 SIT

PRISILJENI STAVKATI

Franc Druks, predsednik stavkovnega odbora energetikov

V kolektivni pogodbi nismo izsilili niti vejice, niti z besedico ni bila uporabljena nobena od oblik sindikalnega pritiska. Kaj šele izsiljevanje, grožnje ali kaj bolj grobega.

Počasi smo se bližali vsaj dogovorjenim 80 odstotkom izhodiščnih plač po kolektivni pogodbi, zdaj pa smo zdrknili **na dobrih 50 odstotkov.** Torej na polovico tega, za kar je ob podpisu tudi vlada rekla, da je uresničljivo.

Besedo je prelomila naslednji dan in po svojem podpisu taca še dandanašnji. Vse smo razumeli, objektivne težave mlade države in vse, kar je sodilo k temu. Hodili smo se pogajat, bili potrpežljivi, strpni in – **bilo je vse slabše!**

Končno gre za doseženo kulturno raven, za preprosto spoštovanje besede, kaj šele podpisa pod dokument, ki edini kroji usodo delavcev. Bo njihov položaj res kar naprej podrejen trenutnemu interesu trenutnega oblastnika?!

In povrh gre kljub spremembi vlade za iste ljudi ob kaj pičlih spremembah.

Nezaupanje delavcev, ogorčenje in razočaranje je preseglo vse meje. Kdo lahko še verjame frazam o enakomerno razporejenih bremenih? Razdelili so jih krivično tako med panogami kot med sloji.

Vlada je s slepomišenjem in zavajanjem zaprla še zadnja vrata, črni nas pred javnostjo, skuša zabiti klin med sindikate naše dejavnosti.

STAVKE NISMO ŽELELI, VANJO SO NAS PRISILILI! ZANJO IN ZA VSE NJENE POSLEDICE ODGOVARJA ZGOLJ VLADA!

Podkrepljeno na 4. in 5. strani

ENERGETIKI za 29. september NAPOVEDALI STAVKO

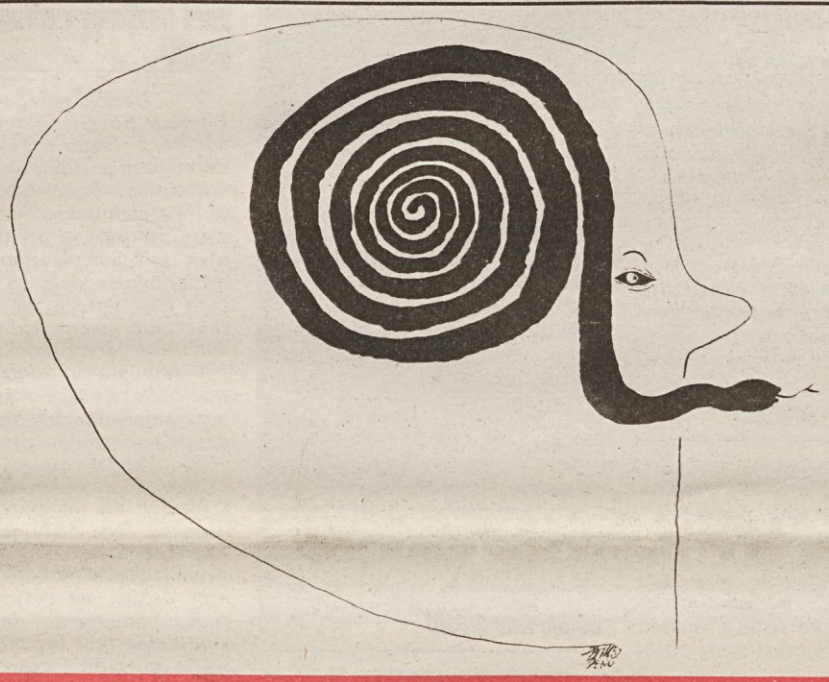

Stavkati nameravajo do sporazuma o stavkovnih zahtevah, saj vladi ne zaupajo več. Upajo, da bo skupni cilj vseh slovenskih delavcev – spoštovanje kolektivnih pogodb – izničil »negativni imidž«, ki so ga javnosti vsilili manipulanti z zapeljivim jezikom pa figo v žepu.

Direktor TKM Sežana nagovarja Dušana Semoliča, naj zamenja območna sindikalna aktivista

stran 6

PRED SREČANJEM TUĐMANA IN KUČANA

Bo konec balkanskega pojmovanja lastnine?

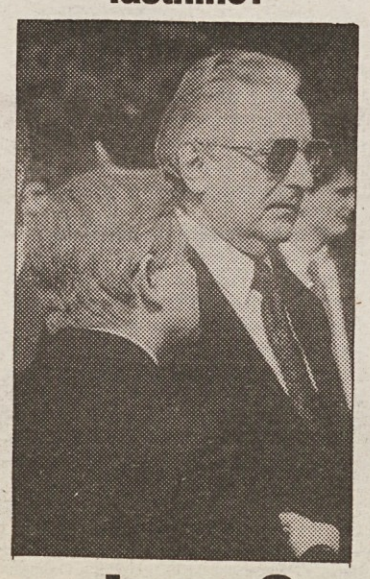

stran 3

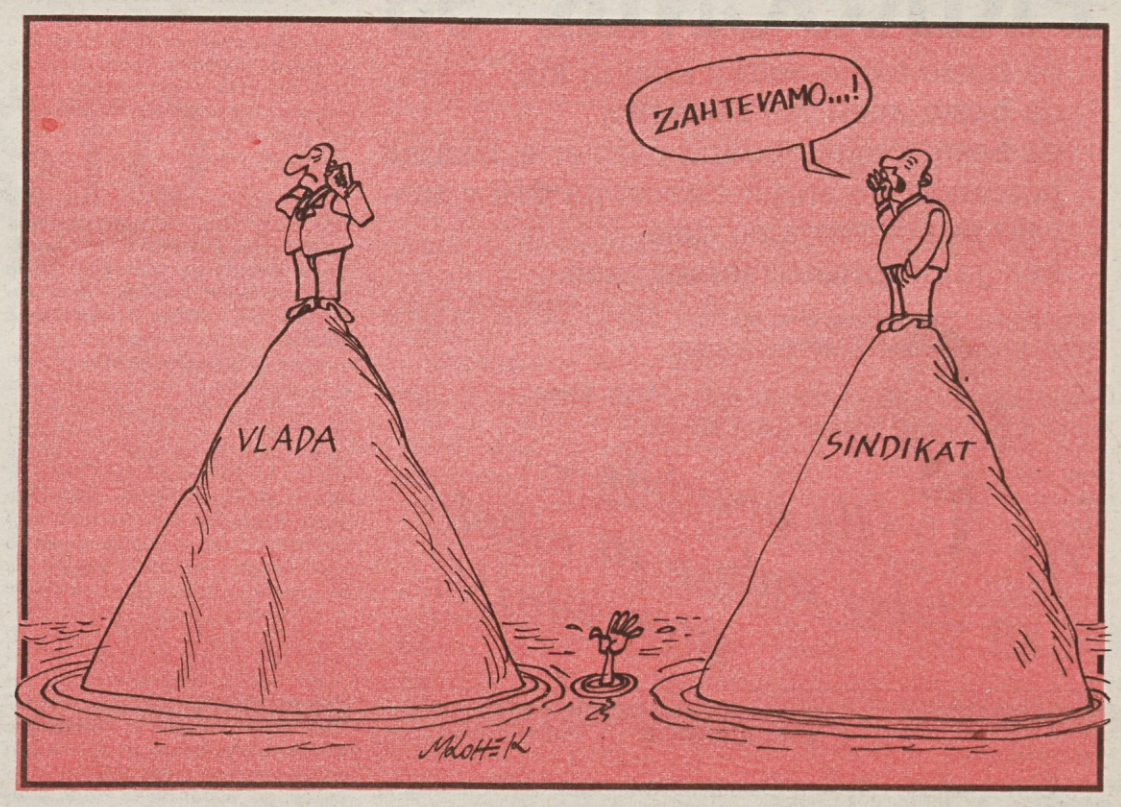

DE, sreda, 14⁰⁰

Včeraj smo se pogovarjali s sindikalisti energetike, ki napovedujejo stavko. Na koncu sestanka je prišel telegram Hermana Rigelnika, naj bi se v sredo vendarle še srečali.

Res so se, uro pred tisto iz naslova. Sodelovali so še ministri Avberšek, Kračun in Puharjeva. Sindikati kajpak vztrajajo pri svojem, vlada pa jim bo pisna stališča do njihovih zahtev dostavila do petka, 14 ⁰⁰.

Gotovo bodo zanimiva, saj so njeni predstavniki priznali, da so slab pogodbeni partner, toda...

Toda treba je upoštevati splošni položaj države, prizadevanja za ekonomsko politiko, pogajanja kot pravšnje sredstvo...

Skratka, dobro znana in velikokrat zavrtena lajna.

PRAVICA LETI ČEZ PRAG

stran 12

Svobodni sindikati za enakopravnost nekdanjih imetnikov stanovanjske pravice, zdajšnjih najemnikov v nacionaliziranih stanovanjih

Piše: Marjan Horvat

Volitve v državni svet in sindikati

V prihodnjem, po volitvah oblikovanem slovenskem parlamentu bosta dva zbora. Državni zbor je nosilec zakonodajne oblasti. Državni svet pa bo sestavljen iz zastopnikov nosilcev socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov, med katerimi bodo tudi štirje predstavniki sindikatov – zastopali bodo delojemalce. Državni svet bo voljen za pet let.

Prav zanimivo bo v prihodnjih tednih opazovati, kako se bodo kresala mnenja o tem, kdo je in kdo ni dejanski predstavnik delojemalcev. Zakona o reprezentativnosti sindikatov namreč še ni, povrh pa se je v Sloveniji nakotilo toliko različnih sindikatov, da bodo v tistih sindikalnih krogih, ki se napihujejo z velikim številom članstva, slejkoprej razočarani, volilna aritmetika pa bo po logiki močnejšega opravila svoje. Lahko se sicer zgodi, da se bodo sklepale bolj ali manj načelne koalicije, lahko pa bodo tisti, ki danes najbolj vpijejo o potrebi po pluralizmu v sindikatih, vendar brez dostojne drže, ko je ta potrebna, celo izpadli. Volilno telo bo na moč zanimivo. Pri glasovanju za štiri sindikalne člane bodočega državnega sveta se bo tudi pokazalo, koliko imajo posamezni sindikati resnično članov in kaj je le deklarirano.

V Zvezi svobodnih sindikatov in tudi v nekaterih drugih samostojnih sindikatih dejavnosti je že opaziti takšna in drugačna razmišljanja o nastopu na volitvah. Toda vse »projekte« pred novinarji skrivajo. Zato bomo o tem lahko kaj več napisali v prihodnji številki našega časnika.

Gre za volitve v tisti državni organ, ki državnemu zboru predlaga sprejem zakonov; ki državnemu zboru daje mnenje o vseh zadevah iz njegove pristojnosti; ki lahko zteva, da državni zbor pred razglasitvijo kakega zakona o njem še enkrat odloča; ki zahteva razpis referenduma in tudi preiskave o zadevah javnega pomena. V svetu so se takšna državna telesa uveljavila kot močni subjekti državnega odločanja. Kako bo pri nas, bomo videli. Ni pa vseeno, kdo v državnem svetu Slovenije predstavlja delojemalce.

DOBER GOSPODAR MISLI NA JUTRI!!!

Že danes si priskrbite, kar boste potrebovali prav kmalu:

ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

- da boste točno vedeli kdaj in kje,
- da boste imeli vse zapisano,
- da boste z njim obdarili partnerje, izkazali pozornost do svojih članov, ga dali v zahvalo za požrtvovalno delo,
- ker ga preprosto morate imeti.

V prednaročilu je cena zelo ugodna: SAMO 700 SIT, za večje količine pa nudimo poseben popust.

Vaša naročila sprejemamo na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon: (061) 321-255.

P. S.: Ne pozabite – za dober nakup ni nikoli prezgodaj!!!

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvod(ov) ROKOVNIKA–PRIROČNIKA ZA LETO 1993.

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno, dne: .....

....

Žig Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju

ODMEVI

Plače v vladi – da bi se zjokal Plače pri delavcih – zmanjkalo solz

Pred tednom nisem mogel verjeti komentarju o plačah, ki jih prejemajo najvišji predstavniki vlade in funkcionarji parlamenta. Če je to res, potem je hudičevo narobe, da ne ukrenete ničesar.

Zato je skrajni čas, gospodje v vladi, da po hitrem postopku določite najvišjo plačo za gospodarski in negospodarski sektor. Živimo v času krize in ta kriza je predvsem na ramenih delavcev in med njimi so tudi delavci, ki dobivajo tudi manj kot 20.000 tolarjev na mesec.

Zahtevamo od SDK, da pove, koliko gospodov v podjetjih, bankah, občinah, trgovinah in drugih ustanovah dobi po 100.000 in več, po 200.000 in več in koliko jih dobi po 300.000 in več.

Delavci smo ogorčeni, kaj se dogaja v praksi. Prepričani smo, da marsikateri gospod v državi Sloveniji zasluži desetkrat bolje in lažje kot marsikateri ***»fabrikant« v Evropi.*** *In če tega ne vidite, gospodje ministri in drugi, ki nas vodite, potem je skrajni čas, da kaj storite:*

Morala delavca je na psu.

Opozarjamo vas posamezniki, sindikat, ljudje, ki jim ni vseeno, ali nas bo vzel hudič ali bomo živeli, kakor se spodobi – dostojno življenje državljana Slovenije.

Vsi, ki imate platno in škarje, naredite kaj, po čemer bomo vsi občutili, da se nekaj zboljšuje.

Ne zahtevamo nemogočega, zahtevamo zelo malo, to malo pa se da urediti na takšen način, da si porazdelimo dobrine.

Ivan Ojsteršek, Šoštanj

Ne fair play vodi navzdol

Pogodba je pravni akt, pisni dokument o dogovoru dveh strani. V vsaki pravni državi je sodno izterljiva. Temelji namreč na – recimo po Trumanu FAIR DEAL: pravični, sporazumni razdelitvi igralnih kart. Ko so (karte) razdeljene, mora vsaka stran dosledno in častno izpolnjevati svoje dolžnosti.

To naj bi veljalo tudi za splošno kolektivno pogodbo za negospodarstvo. Podpisala jo je vlada (v vlogi naročnika) in sindikati (v vlogi izvajalcev, zaposlenih v t.i. družbenih dejavnostih). Vlada je sama predložila metodologijo izračuna osebnih dohodkov in si, kot je znano, v posebnem členu pogodbe izgovorila, da bo tri mesece izplačevala za 20% manj, kot to določa pogodba. Vemo, da je po treh mesecih z izgovorom, da je »vreča prazna«, uvedla zamrznitev plač. S tem je v resnici kršila sklenjeno pogodbo, ki jo je podpisala.

Fair deal pa pogojuje nadaljnjo fair play igro, še več: ***pogodba predstavlja kot pravni akt minimum moralnega. Zavezuje ne le pred sodiščem, marveč – in še posebej kot etična, nravstvena norma.***

Kdor se pogodbe ne drži, je kriv – ne glede na to, kakšne težave bi ga pestile, če bi se pogodbe držal. Kajti karte so pred podpisom (pravično) razdeljene. Če si se uštel, če si spregledal, precenil svoje zmožnosti, nosiš posledice sam. Posredno seveda tudi tvoj partner, druga pogodbena stran – vendar je to že druga zgodba. Če se razmere po podpisu pogodbe spremenijo, je seveda možna sprememba pogodbe, vendar bi za to morala prositi tista stran, ki pogodbenih obveznosti ne more izpolniti. Svojega partnerja bi morala prepričati, da je sprememba nujna. Argument, da je vreča prazna, pač ne more vzdržati. Občutek, da je slovenska vlada v bistvu zapravila pozitivno energijo naroda po osamosvojitvi, ni iz trte izvit.

Centralizacija ne le oblasti, marveč s tem predvsem finančnih tokov je naenkrat zahtevala masovno zaposlitev »distributerjev« in »varuhov« le-teh – torej nove zaposlitve v negospodarstvu in to v tistem delu, ki je narodu najmanj potreben: državni upravi.

Družbene dejavnosti ponižno bolj ali manj životarijo. Kultura še najbolj. Le zakaj? Tik pri vladi je gneča. Do besede prihajajo spet znani in zmeraj isti zahrbtni prišepetovalci, ki bi jih Prešeren imenoval »hladni računarji in lažnivi pratikarji«. Za njih je kultura z borimi tri tisoč zaposlenimi komaj omembe vredna, vendar več ali manj nepotrebna poraba. Niti bela krizantema jim ni več, čeprav si suknje pogosto menjajo. In zakaj molčijo zaposleni v kulturi? Tu se pravzaprav vzdržujejo »znosne« plače na račun krčenja nalog in akcij. Toda če teh ni, je kader odveč. Pojavlja se neracionalna izkoriščenost zaenkrat solidnega in sposobnega kadra. Naj prerokujemo? Ni modro, vendar obstaja bojazen:

S tem, ko vlada ne bo mogla zaradi svoje omenjene hiperorganiziranosti sfinancirati družbenih dejavnosti, se bo oprijela skrajne variante, ki trenutno pretresa že gospodarstvo: odpuščanja delavcev. Tisti iz gospodarstva bodo zaposlili, češ končno pravica za vse – toda to je le nadaljevanka neke čudne, nepotrebne slaboumnosti. Agonija preživetja se bo prenesla v možganske sfere, pri čemer bo najbrž oblast spravila »na varno« le svoje ljubljence. Četudi bi med njimi bila kultura, ji s tem ne bo nič lepše in nič lažje. Kulturnik je namreč koristen le, če so mu dani pogoji za delo. Če verjame v to, kar počne.

Ko izgubiš zaupanje, si izgubil vse. Se vlada tega zaveda? *Z ministrstvom za kulturo tečejo dogovori za podpis panožne kolektivne pogodbe za področje kulturnih dejavnosti. Toda kljub obojestranskemu interesu, da se zadeve pravno uredijo, je sindikat pred dilemo, kako naj zaupa resornemu ministrstvu, če že njegovi »predpostavljeni« težijo k zakonskemu urejanju plač – s tem pa kršenju pravnih aktov.*

Ob moralnem razkroju prejšnje družbe so se kulturni delavci prvi oglašali. Ne fair play kaže, da moralni razkroj še traja.

V novi državi je torej prva in najvažnejša stvar, da se preseka s staro, prevarantsko miselnostjo (če ne gre zlepa, bo šlo s silo – važno je, da MI preživimo) – in vzpostavi višjo raven odnosov v družbi.

Na tej višji ravni pa mora prvo violino igrati prav vlada.

Rajko Stupar,
predsednik
Sindikata kulture

Očitno smo presiti

Glede na članek v 37. številki DE z dne 11. 9. 1992, stran 10 »Očitno smo presiti«, v katerem govorite neresnično in grdo o našem podjetju, vas, sklicujoč se na novinarsko etiko, prosim, da navedbe demantirate oz. dopolnite. Kot osnovo za navedeno vam pošiljam kopijo članka, objavljenega v Delu 8. 9. 1992. Ker ste tudi vaš članek »Očitno smo presiti« povzeli po Delu (rubrika »Pa še to«), pričakujem, da to lahko storite tudi sedaj.

Zdenka Cerkvenik,
predsednica sindikata
Fructal Ajdovščina

Pripis uredništva

»Na Goriškem leži po toči obtolčeno sadje še vedno po tleh, čeprav bi ga, denimo v Fructalu lahko predelali v sokove in marmelado« je menda tisti sporni stavek. Če je ta pomisel »neresnično in grdo govorjenje« o Fructalu, se vsem zaposlenim v tem podjetju iskreno opravičujemo. Brez izgovarjanja na »denimo« lahko mirno zatrdimo, da zapis ni bil zlonameren. Še posebej, ker se zavedamo visoke kakovosti Fructalovih izdelkov, in kljub glasu, ki kroži o pivskih navadah novinarjev, prav radi pijemo vaše sokove.

Spoštovani

Menim, da slikovni prispevek v DE z dne 18. 9. 1992 »Delovne zmage po novem« (stran 15) ni primeren, saj samo priliva olje na ogenj tistim, ki vidijo samo kratkovidno.

Prosim, bodite umirjeni *(spomnimo se »delovnih zmag« v Kočevski Reki – rušenje cerkva in graditev mnogih političnih gigantov, spomenikov, da ne bi naštevala, vem, da ste o tem sami dobro seznanjeni), saj nam to edino lahko pomaga, da se stabiliziramo na vseh področjih. Slikovni prispevek brez spremnega teksta (samo dvoumni naslov) naredi več škode kot koristi celotni naši družbi.*

Breda Kokalj

Zahteva za ureditev zdravstvene zaščite zaposlenih delavcev in prebivalcev Bele krajine

MINISTRSTVU ZA ZDRAVSTVO, DRUŽINO IN SOCIALNO VARSTVO REPUBLIKE SLOVENIJE – g. Božidarju Voljču
MINISTRSTVU ZA VARSTVO OKOLJA IN UREJANJE PROSTORA REPUBLIKE SLOVENIJE – g. Mihi Jazbinšku
SKUPŠČINI OBČINE ČRNOMELJ – g. Martinu Janžekoviču
SKUPŠČINI OBČINE METLIKA – g. Branku Matkoviču
IZVRŠNEMU SVETU OBČINE ČRNOMELJ – g. Antonu Horvatu
IZVRŠNEMU SVETU OBČINE METLIKA – g. Jožetu Matekoviču

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Območna organizacija sindikatov Bele krajine je na svoji seji spregovorila o posledicah PCB na zdravje zaposlenih kakor tudi prebivalstva Bele krajine. Izsledki raziskav, ki so bile predstavljene javnosti in prebivalcem Bele krajine, so sicer spodbudni, zaskrbljuje pa podatek, da koncentracija PCB v vodi in zraku nad kanjonom Krupe ter Lahinje ne upada, ampak se celo občasno povečuje. Glede na to, da do danes še nobena raziskava ni dala odgovora na dolgoročne posledice za zdravje ljudi in tudi za zdravje kasnejših generacij, so člani sveta odločno zahtevali, naj se obravnavane delavce in prebivalce Bele krajine ustrezno zakonsko zaščiti.

Spreminjajoča se zdravstvena zakonodaja in celoten sistem zdravstvenega varstva zaposlenih lahko v prihodnosti zelo prizadene ta del prebivalstva Slovenije, če bo potrebna večja zdravstvena zaščita občanov zaradi posledic PCB.

Člani sveta Območne organizacije sindikatov Bele krajine zato predlagajo in zahtevajo, naj ustrezni nivoji oblasti in vladni resorji sprejmejo sklepe in zakonska določila o dodatni zaščiti in zdravstvenem varstvu prebivalcev Bele krajine za primer množičnejšega pojava posledic delovanja PCB na zdravje ljudi in živali. S tem mislimo tudi na brezplačne zdravstvene storitve, zdravila in zdravilišča, kot je to urejeno za posebne kategorije pacientov s specifičnimi obolenji.

Od izvršnih svetov in poslancev skupščin pričakujemo, da nas bosta ob obilici problemov v naših prizadevanjih podprli in storili vse, kar je v vaši pristojnosti, od ministrstev pa, da bo izpostavljena problematika deležna najresnejše obravnave in našla svoje mesto v zakonodajnih predpisih.

JOŽEF KOČEVAR
predsednik Območne organizacije
sindikatov Bele krajine

O »sindikalnem profesionalcu« obeh sindikatov v novogoriškem Gostolu

V 36. številki vašega časopisa je Franček Kavčič objavil zapis pogovora z Ivanom Furlanom-Kodermacem, predsednikom svobodnih sindikatov Posočja. Govor je tudi o delovanju »konkurenčne Neodvisnosti« in pri tem je omenjen tudi Gostol, »kjer sindikalni profesionalec dela za oba sindikata (?)«. Vprašaj ob koncu citirane informacije skorajda terja nekakšno javno pojasnilo.

V žepu nosim izkaznico, s katero izkazujem člansko pripadnost »svobodnemu« sindikatu, za katerega »navija« tudi časopis »DE«. Pri tem pa mi je povsem vseeno, ali se ta sindikat imenuje svoboden ali neodvisen ali kako drugače. Tega, da mi je res vseeno, sicer v vodstvu »konkurenčnega« neodvisnega sindikata v podjetju, kjer delam, ne verjamejo. Zato tudi v podjetju ne »delam za oba sindikata« (kot organizaciji), pač pa le poskušam zavarovati pravice vseh zaposlenih v podjetju (članov enega in drugega ali pa nobenega sindikata), ki jim pripadajo po zakonu in kolektivni pogodbi. Vodstvu enega in drugega sindikata v firmi sem jasno in glasno povedal, da si nad razdvojenostjo delavske organizacije manejo roke le v vodstvu podjetja. Osebno si bom zato tudi prizadeval, da bomo slejkoprej »prišli spet skupaj«.

Kar pa se profesionalizma tiče, je zadeva takale:

Kot invalid II. kategorije delam po šest ur dnevno in me vseh šest ur plačuje podjetje. Nisem torej na plačilni listi sindikata. Ko pa sem se na pobudo vodstva svobodnega sindikata odločal, ali naj sprejmem sedanjo vlogo ali ne, sem vendarle postavljal nekatere pogoje. Med temi so bili predvsem zagotovitev jasnih relacij do enega in do drugega sindikata, jasnost relacij obeh sindikatov do podjetja in jasnost mojega položaja do podjetja. Te »relacije« smo zapisali v pogodbi, ki jo imam sklenjeno z enim in drugim sindikatom in v dogovoru, sklenjenem med obema sindikatoma in vodstvom podjetja. Profesionalnost se torej kaže predvsem v jasno zapisanih medsebojnih obveznostih in nalogah, kompetencah, ne nazadnje pa tudi v tem, da naj bi dobil za svoje delovanje nagrado v višini 20% od zbrane članarine. Profesionalnost se kaže tudi v tem, da sem kot pogoj za opravljanje te vloge hotel dobiti (in dobil) pisni pristanek večine članov obeh sindikalnih organizacij. Kadarkoli lahko sam odpovem pogodbeni odnos in kadarkoli lahko pogodbo odpove ena ali druga sindikalna organizacija. Glede imunitete pa imam seveda status sindikalnega zaupnika, ob tem, da imajo tak status tudi predsedniki obeh sindikalnih organizacij in predsedniki enot svobodnega sindikata v dveh dislociranih enotah (Tolmin, Idrija).

Ker sem po poklicu kadrovski delavec, posebej v zadnjih letih zadolžen in angažiran na področju delitve plač, stimulativnih sistemov nagrajevanja, sem seveda svoje profesionalno znanje lahko koristno uporabil tudi v tej svoji vlogi prav pri realizaciji panožne kolektivne pogodbe. Vodstvo podjetja me je sicer prepričevalo, da ne morem delati istočasno kot strokovni delavec in sindikalni zastopnik (kot strokovni delavec naj bi zastopal interese menagementa), sam pa sebi in drugim skušam dopovedati, da je edina pravilna etika etika stroke, profesionalnost torej. Pobud in predlogov, ki bodo po moji presoji skregani s stroko, ne bom podpiral ali se pod njih podpisoval, pa naj za njimi stoji vodstvo sindikata ali pa vodstvo podjetja.

Če se bom v tej svoji vlogi »opekel« (kar je seveda povsem možno), se bom predvsem zato, ker je ta naš čas tak, da pravni red deluje zelo negotovo. Kot družba pač (zopet po nepotrebnem revolucionarno) nekako skačemo v konec prejšnjega stoletja. Bom pa pripravljen svoje izkušnje, pridobljene v vlogi »profesionalnega sindikalista dveh konkurenčnih sindikatov«, prenesti še na koga (če bo hotel poslušati).

Ivan Lozej

PREJELI SMO

Petdeset delovnih mest za nezaposlene

Nimam miru, dokler vam ne opišem te anomalije. Objavite jo javnosti, skladu vzajemnosti obrtnikov Ljubljana pa v obsojanje. Mož je zaposlen pri obrtniku na Gorenjskem. Obrtniki plačujemo vsak mesec prispevke skladu obrtnikov Ljubljana za primer nezgode in pokojnino. Tako je okoli 5. v mesecu prišel inkasant sklada po ta prispevek. Ko je inkasant odšel, je obrtnik možu rekel: vidite, ta je že devet let v pokoju z veliko pokojnino, sedaj pa honorarno dela za sklad in prejme še honorar, večji kot vi plačo.

Pri tem pa je tudi rekel, da so pri skladu za vzajemno pomoč samostojnih obrtnikov Slovenije v Ljubljani, Vošnjakova 6, za pobiranje prispevkov sami honorarni delavci. To pomeni, imamo 62 občin, nekatere so malo manjše in mogoče kdo pobira na področju dveh občin, vendar je po logiki inkasantov na področju Slovenije okrog 50. Točno število lahko preverite pri skladu. Sem zaposlena in živimo v Ljubljani. Vsakodnevno slišimo in beremo o napadih, incidentih, vdorih, narkomaniji; večino teh primerov pa lahko pripišemo ravno nezaposlenim in krizi. Sprašujem se, zakaj ne bi tega dela, ki ni začasno, ampak stalno, opravljali ljudje, ki so brez vsakršnih dohodkov in služb.

Zelo rada bi dala svoj naslov, vendar mi tega mož ne bi dovolil. Kar sem napisala, pa je resnica, ki jo lahko preverite.

Bralka

DE časopis slovenskih delavcev • Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 85 tolarjev • Žiro račun: 50101-603146834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

predvolilna arena

Od Janeza Drnovška bi bilo res zanimivo slišati, kako je snubil ministre, ki so v tujini imeli lepe dolarske in drugačne plače, pa so se vendarle pustili spraviti v domačo državno službo. Še posebej, ker utegnejo biti te službe kratke, če Drnovšek in njegova vlada ne bosta začela bolj skrbeti za svojo javno promocijo, kar je še posebej pomembno za premiera. Vsaka stara mast namreč slejkoprej postane žarka in Drnovšek se ne bi smel kar v nedogled zanašati na svojo visoko popularnost.

Klic

Če bi Herman Rigelnik, podpredsedniški mož v Drnovškovem kabinetu, bil karierist, bi mu lahko prišili misel, da mu je bil skok iz tujega predstavništva v vlado sila vabljiv. Ker pa mu karierizma ne moreta očitati niti Gros in Malenšek, bo zanj kar držalo, da se še enkrat ni mogel upreti klicu domovine.

Ko si je namreč Janez Zemljarič (saj se ga še spomnite kot predsednika vlade) zabil v glavo, da bo rešil potapljajoče se Gorenje, in ko mu dve direktorski pošiljki v Velenje nista uspeli, je žrtvoval svojega ministra za industrijo in ga poslal v šaleško dolino.

Rigelnik v Gorenje kajpak ni odšel zato, da bi se vrnil kot poraženec. Iz Velenjčanov je naredil mednarodni koncern in iz Gorenja podjetje, ki je še v prejšnjem režimu postalo svet zase.

Titi, ki so se potrudili, da bi ga spoznali malce pobliže, so seveda morali ugotoviti, da se tudi v boljševiškem, komunističnem, rdečem in podobnem režimu da poslovati s filozofijo in navadami zahodnega sveta. Rigelniku je bilo namreč že davno jasno, da brez evropskega Gorenja Gorenja sploh ne more biti. Seveda je imel Rigelnik srečo, da se od prejšnjih veljakov skoraj nihče ni spoznal na svetovno organizacijsko-poslovno filozofijo in so zato raje vse skupaj prepustili njemu. Če bo uspel, prav, če ne, bo pač visel. Rigelnik je kajpak uspel in zagotovo bo uspel tudi kot gospodarski minister, če bo to seveda dovolj dolgo. Magister Rigelnik zna poslušati, ima dovolj znanja in pa seveda zvrhan koš vztrajnosti in nepopustljivosti. Če se ga doslej niti liberali niso lotili, potem že vedo, da bi sedli v koprive. Kajti Rigelnik je uspešen in pošten mož, ki ve, kaj sta poslovnost in dobičkanosnost, ve pa tudi, kaj sta delavec in sociala. Prav s socialnim paktom je uspel Gorenje znova postaviti na noge in zato dobro ve, da se tudi država ne bo mogla spraviti pokonci brez sodelovanja z delavci in sindikati. Upajmo, da bo pri tej stvari zraven.

Ob slovenskih zelenih bi se seveda dalo pozeleneti od jeze, če iz njihovih ust ne bi bilo slišati toliko svete preproščine, naivnosti in znane slovenske zaverovanosti vase, da vse skupaj že močno diši po političnem amaterizmu. In potem si človek reče, Bog jim odpusti, saj ne vedo, kaj delajo.

Te dni so zeleni z gospodom Hubertom Požarnikom na čelu na veliko in široko razlagali, kaj si mislijo o slovensko-hrvaških odnosih. Mislijo si seveda samo tisto, kar se jim zdi prav za Slovenijo, za hrvaške interese pa jim ni prav nič mar. Še v kolikor toliko razumni družini vedo, da je interesov toliko, kot je družinskih članov, in da brez razumevanja enih za druge družine že jutri ne bo več, še prej pa se bodo vsi poprek stepli.

Gospod Požarnik je vsekakor za politiko krepkega napenjanja mišic. Pri vsaki stvari bi Slovenci morali pred Hrvati uprizoriti pravi body building, le da pri tem ne bi šlo samo za lepotno razkazovanje niti za kako »vresling« predstavo,

Mišice

ampak kar za zaušnice in po potrebi uporabo pesti.

Če ga bodo Hrvatje kaj dosti sekali, jim bomo pač turiste iz Evrope spuščali po kapljicah in bodo takoj postali mehki. Tako nekako si gospod Požarnik zamišlja pogajanja in nategovanja s sosedi. Kot da ti turisti ne bodo prav tisti Nemci, Avstrijci, Italijani, Belgijci, Holandci in tako naprej, ki bi jih vsi skupaj in seveda tudi zeleni tako srčno radi imeli za svoje evropske partnerje.

S Hrvati se je treba pogovarjati samo z ultimati. Take zgodbe kajpak na Balkanu že poznamo iz časov, ko so mišice začenjali napenjati in jih drug drugemu razkazovati Hrvati in Srbi; predno so se začeli klati.

S takšno politiko si seveda dobrososedske odnose lahko mirno zataknemo za klobuk. Groziti pogajalcu na nasprotni strani kar vnaprej z vsem mogočim, če na pogajanjih ne bo priden, je kaj klavrna diplomacija, ki jo poznamo iz obdobja hladne vojne in postavljanja berlinskega zidu. Če so stališča, ki jih razlaga gospod Požarnik, zares stališča celotne stranke zelenih, potem bi nam naši ekologi čez noč skuhali ne ekološko, ampak pravo pravcato vojno. Hrvatje seveda sploh niso žlahtno dišeče rožice. Toda kdo v politiki to sploh je? Kazati jim čez mejo pesti in jim dopovedovati, kakšni revčki da so brez Slovenije, pa je samo dokaz, da tudi pod Alpami raste veliko trnastega plevela. Zeleni s takšnimi političnimi manirami namreč niso sami. Na moč so podobni vsaj liberalom, ki bi najraje imeli svoj berlinski zid na Kolpi. Da je takšna politika zanič, se je že pokazalo in dokazalo.

Boža Gloda

PRED OBISKOM DR. FRANJA TUĐMANA V SLOVENIJI

Kot smo lahko (pre)brali v skopem sporočilu za javnost, bo naslednji predsednik prijateljske sosednje države, katerega uradni obisk bo samostojna, suverena Republika Slovenija počastila z razgrnitvijo rdeče preproge in častno četo svoje vojske – predsednik Hrvaške, dr. Franjo Tuđman.

Ta obisk bo za Milana Kučana, našega predsednika in gostitelja, nedvomno pomenil hudo preizkušnjo živcev, saj mu posamezni prvaki strank sedanje opozicije sploh oporekajo pravico, da bi se s predsednikom naše prijateljske sosede pogovarjal tudi v njihovem imenu. Volitve so na pragu; nekatere stranke si zato prizadevajo tudi z nizkimi udarci povečati svoj prestiž v javnosti – tu ni pomoči! Vendar: odnosi med Slovenijo in Hrvaško so se v zadnjem času tako zaostrili, da je do tega srečanja moralo priti, sicer bi naša javnost ne vedela več, ali smo s Hrvati še zavezniki ali pa si bomo – potem, ko smo si nesebično pomagali v vojni – dokončno obrnili hrbet.

Ob molku naših oblasti, ko gre za nenehno kaljenje dosedanjih dobrososedskih odnosov med Slovenijo in Hrvaško, postajajo ljudje vse bolj vznemirjeni. Celo tako zelo, da je Janez Sever v najnovejši številki Nove dobe zapisal: – Cerkev in država se bojita Hrvatov!

Ne kupčij in ne rib?

Zadnje čase je naperil zoper Slovence nekaj ostrih tudi sam dr. Franjo Tuđman – še najostrejše v zvezi z lastnino slovenskih podjetij in sploh Slovencev v Istri, kar delavce (lastnike sindikalnih domov) še zlasti skrbi in (pri)zadeva.

LE NEKAJ NAJBOLJ MASTNIH

»Slovenci so na Hrvaškem na veliko nakupovali, posebno v Istri in na obali... V slovenskem političnem življenju je ostalo prepričanje, da so lahko delali različne poteze, ker jim je (pri tem) Beograd dajal koncesije na račun Hrvaške...«

»Slovenija ne bo več kupovala hiš od Istre do Dubrovnika...« Pri tem je bil povsem jasen: odnos do nepremičnin Slovencev na hrvaških tleh bo v prihodnje povsem drugačen!

Napovedal je tudi uvedbo ostre hrvaške politike v tej zvezi in radikalne spremembe pravnega sistema. »Tudi hrvaških rib ni več! Kaj bi rekli Slovenci, če bi npr. hrvaški drvarji hodili sekat v slovenske gozdove...«

Če odmislimo grožnje Paragovih privržencev, ki bi Hrvaški najraje priključili tudi del Portoroža, pa ni mogoče mimo televizijskega nastopa gospoda dr. Tuđmana, ki je svoj predvolilni nastop zabelil z vsemi podatki o slovenski invaziji, ki naj bi dvigali nacionalno moralo »ogroženih« Hrvatov.

V to »kislo jabolko« je končno ugriznilo slovensko ministrstvo za trgovino in se, junija letos, ob pomoči SDK lotilo pregleda slovenskega premoženja v drugih republikah nekdanje Jugoslavije. Po teh podatkih naj bi imele slovenske pravne osebe na Hrvaškem 4650 sob ali šotorov oziroma prikolic, v katerih bi bilo po tem štetju 1725 ležišč. Lastniki tega premoženja so 203 podjetja. Natančen pregled seznama pa kaže, da vanj niso vključena vsa podjetja.

Zastražene ali odprte meje?

Po sporazumu o gospodarskem sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško je bilo med drugim predvideno tudi medsebojno priznavanje lastninskih pravic. Sporazum o gospodarskem sodelovanju, ki je bil podpisan in v Sloveniji ratificiran, je za slovensko vlado še vedno temeljni dokument odnosov med Slovenijo in Hrvaško, vendar ga hrvaški sabor še ni potrdil. Duh tega sporazuma je v popolnem nasprotju z izjavami ali ukrepi, ki zapirajo eno ali drugo tržišče, en ali drug gospodarski prostor. Nasproten je uvedbi medsebojnih carin – seveda tudi kakršnimkoli izjavam o omejitvah lastnine ali uporabi te lastnine, ki je last državljanov iz druge republike. Kakršenkoli poseg v lastnino tujih državljanov, v tem primeru Slovencev, bi nedvomno močno ogrozil ugled Hrvaške in njeno prepričljivost, ko vabi vse druge partnerje, naj vlagajo v njeno gospodarstvo in jih prosi za kredite. Potencionalni tuji partnerji bi ob takem obnašanju temeljito premislili, ali je Hrvaška država, ki je varna za tuje naložbe.

Hrvaška se lahko izgovarja na novo ustavo, po kateri tujci ne morejo biti lastniki hrvaške zemlje, vendar ostaja odprto vprašanje lastnine na tej zemlji, ki je ne bi smeli razlastniniti.

To so specialistične teme za mednarodne pravnike in naši pravniki jih proučujejo. Seveda pa bi bila kakršnakoli retroaktivnost veljavnosti zakonov v nasprotju z načeli pravne države. Posebej bode v oči, da bi bili morebitni ukrepi – vsaj po napovedih – usmerjeni le proti državljanom ene države – v tem primeru proti državljanom Slovenije. Torej bi hrvaška oblast zakone izvajala selektivno. Taki morebitni ukrepi pa so pravno na zelo spolzkih tleh.

Slovenskim podjetjem počitniških domov ni nihče podaril. Kupovali in predvsem gradili, vzdrževali so jih delavci. Prav tako kot zasebni graditelji z nemalo garanja, odrekanja. In kar si tako pridobil, boš hudo boleče izgubil.

Medijska vojna, Razkrižje, težave ribičev in vse pogostejše prepiranje ob meji in o njej, balkansko obnašanje do lastnine in še kaj, so kajpak stvari, ki jih predsednika ne bosta mogla kar tako rešiti. Upajmo le, da bo po njunem srečanju vsaj smer reševanja malce obetavnejša.

Vinko Blatnik

NA VOLITVE Z DELAVSKO SOCIALNO LISTO

Delavska stranka Slovenije, Demokratična stranka upokojencev Slovenije in SDP-Socialno demokratska prenova Slovenije so na ponedeljkovi tiskovni konferenci predstavile in podpisale sporazum o ustanovitvi delavsko socialne liste in s tem potrdile svojo odločitev za skupen nastop na volitvah 1992. S tem so odprle proces povezovanja in združevanja levice na Slovenskem, ki se mu bodo po vsej verjetnosti že pred volitvami ali po njih pridružile še druge stranke in posamezni neodvisni kandidati.

Politične, predvsem pa socialno ekonomske razmere velikega dela državljanov Slovenije so namreč v zadnjih dveh letih počasi oblikovale zahteve, da si mora levica na Slovenskem izboriti svojo lastno, širokemu krogu volilk in volilcev prepoznavno politično, ekonomsko, socialno in kulturno identiteto, ki ji bo pomagala pri uspešnejšem uveljavljanju socialnodemokratskih in s tem predvsem delavsko socialnih ciljev v odnosu do desnosredinskih strank in desnice na Slovenskem. Pri tem ne gre za nikakršno željo po polarizaciji slovenskega političnega prostora, ampak predvsem za združitev moči levosredinskih strank za hitrejše približevanje vrednotam evropske demokratične levice. Do teh vrednot so se v razlagah namenov in ciljev strank pri oblikovanju volilne koalicije kot skupne delavsko socialne liste opredeljevali predsedniki vseh treh omenjenih strank, **Vlado Rančigaj (DSS), Drago Lipič (DeSUS) in dr. Ciril Ribičič (SDP).** Poudarili so, vsak s svojega zornega kota, da gre pri vseh treh strankah za zavzemanje za programsko skupne cilje, to je za socialno pravično družbo, predvsem za socialno državo, soupravljanje delavcev, socialne in ekonomske pravice, socialno partnerstvo, pravice manjšin vseh vrst, enakopravnost žensk, regionalizem, ekološko zdravo okolje, za spoštovanje človekovega dostojanstva, njegovih pravic in svoboščin. Predpogoj uveljavitve teh ciljev pa je seveda sodobno, tržno naravnano in učinkovito gospodarstvo in demokratičen pravni red.

● **Vlado Rančigaj** je poudaril, da Delavska stranka podpira delavsko socialno listo ne le zato, ker omogoča stranki enakopraven nastop na volitvah, ki ji ga mačehovska volilna zakonodaja, vsaj v odnosu do novonastalih in manjših političnih strank, ne bi, ampak in predvsem zato, ker ocenjuje, da lahko na socialni položaj in strah pred preživetjem, v katerem sta se znašla delavka in delavec v zadnjih dveh letih, vpliva le združena v širšo koalicijo strank, ki imajo v svojem programu posebej izpostavljena tudi delavsko socialna vprašanja. Politične stranke in s tem seveda tudi parlament so se po njegovem mnenju ukvarjali predvsem z visokimi političnimi cilji – mnogi med njimi so za uveljavitev slovenske samobitnosti in državnosti sicer nujni – pri tem pa so pozabili na delavstvo in njegov socialno ekonomski položaj. Delavska stranka za to ne dvomi, da bo do volitev še okrepila svoj položaj in članstvo ter pridobila številne simpatizerje med volilci.

● Predsednik Demokratične stranke upokojencev **Drago Lipič** se je v svoji oceni socialnega položaja pridružil ugotovitvam Delavske stranke in poudaril, da tudi upokojenci ocenjujejo, da bodo svoje programske cilje lažje uresničevali povezani prek delavsko socialne liste kot pa sami, kljub številnemu članstvu in močni socialno volilni bazi.

● Da je podpis delavsko socialne liste sicer majhen korak za SDP–Socialno demokratsko prenovo, hkrati pa velik korak za uspešnejše uveljavljanje delavsko socialnih oziroma socialdemokratskih ciljev in za povezovanje levice na Slovenskem, je menil **dr. Ciril Ribičič.** Poudaril je, da delavsko socialno listo ustanavljajo tiste stranke, ki so jim vodilo interesi delojemalcev, socialno ogroženih, mladih, žensk in ostarelih. Stranke so z volilnim sporazumom združile moči dela, znanja in ustvarjalnosti na načelih medsebojnega spoštovanja, zaupanja in solidarnosti. S svojimi kandidati bodo vse tri stranke z delavsko socialno listo nastopile v vseh 88 volilnih okrajih in kot predvidevajo, dosegle skupaj tudi zavidljiv volilni uspeh ter s tem po besedah dr. Cirila Ribičiča, okrepile moč levosredinskega stebra slovenskega parlamenta. To bo po mnenju vseh treh strank tudi najboljši temelj za nastanek nove, skupne stranke, s prodornim socialnodemokratskim programom, uspešnim vodstvom in organizacijsko močno in še bolj učinkovito strankino mrežo, kot pa jo ima sedaj vsaka posebej.

Številno podporo, ki so jo delavsko socialni listi izrazili ne le člani vseh treh strank, ampak tudi simpatizerji, ne nazadnje predsednik slovenske države Milan Kučan, in misel dr. Cirila Ribičiča lahko pospremimo predvsem z željo in upanjem, da se ji bodo pridružile tudi druge levosredinske stranke na Slovenskem.

Branka Preželj

Energetiki bodo 29. septembra zaustavili delo

PRISILJENI

Uredništvo DE je povabilo vodstvo sindikata delavcev energetike za okroglo mizo, kjer so pojasnili razloge za napoved splošne stavke in kratko zgodovino bojev tega sindikata za veljavo kolektivnih pogodb.

Franc Druks, predsednik sindikata in stavkovnega odbora je najprej povedal, da so energetiki prvi začeli pogovore o kolektivnih pogodbah, podpisali pa so jih med zadnjimi. Prepričani so, da so v obe kolektivni pogodbi vložili ogromno dela, pogajanja so bila dolgotrajna in vsaka stran je ob podpisu vedela, kaj podpisuje. Sindikat ves čas trajanja pogovorov ni ničesar izsiljeval, saj niso želeli ničesar nerealnega. Sindikata delavcev energetike in ministrstvo sta ob podpisu javno izjavljala, da je kolektivna pogodba uresničljiva. V sindikatu so zavestno pristali le na možnost 20-odstotnega zaostajanja plač, saj so mislili, da bo to veljalo le v prihodnjem obdobju.

Že kmalu po podpisu obeh kolektivnih pogodb pa so v sindikatu ugotovili, da ministrstvo za energetiko ne spoštuje podpisanih pogodb. Tako so januarja letos dosegli le 66 % vrednosti izhodiščnih plač po KP. V tem času so stopnjevali sindikalni pritisk in organizirali opozorilno stavko. Proteste so prekinili, ker so se z ministrstvom sporazumeli za dosledno spoštovanje KP.

Že po nekaj mesecih pa se je razkorak med izhodiščnimi plačami po KP in dejansko izplačanimi OD ponovno povečal. Analize dokazujejo, da so avgusta dosegli le nekaj več kot 50 % izhodiščne plače. Po mnenju Franca Druksa je zato zdaj glavno vprašanje, ali bodo kolektivne pogodbe sploh zaživele kot edina pravno veljavna oblika urejanja položaja delavcev ali pa bo položaj delavstva odvisen od vsakodnevnih interesov politike in posameznih strank. Zaradi letošnjih dogajanj se je v sindikatu razvilo nezaupanje do ministrstva kot partnerja v kolektivnih pogodbah. To nezaupanje se je v zadnjem obdobju povečalo zaradi nenehnega javnega zatrjevanja članov vlade, da je uspeh politike na plačnem področju najpomembnejši za uspeh celotnega vladinega stabilizacijskega programa.

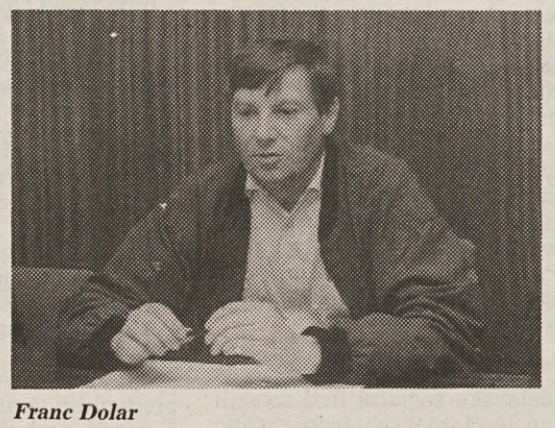

Franc Dolar

V sindikatu vedno znova ugotavljajo, da so bremena stabilizacije porazdeljena neenakomerno in da se položaj zaposlenih v energetiki v primerjavi z gospodarstvom poslabšuje. Ob zamenjavi vlade pa so se v sindikatu delavcev energetike zavestno odločili za stodnevni premor. Ves ta čas so se potrpežljivo pogovarjali in skušali pogajati. Veseli so, da je ministrstvo celo pisno potrdilo, da rudarjem in električarjem dolguje 569 milijonov tolarjev iz naslova premalo izplačanih osebnih dohodkov v prvih šestih mesecih. Gre za izplačila, nižja od 80 % vrednosti izhodiščnih plač po kolektivni pogodbi. Kljub tej ugotovitvi pa zaposleni do zdaj niso dobili nobenih listin za manj izplačane OD, četudi so zapisane v KP.

Stavkovni odbor je zaradi vsega tega na zadnji seji ocenil, da sindikat energetike spomladi s stavkami ni dosegel zastavljenih ciljev. Ugotavlja, da se nespoštovanje tarifnega dela KP povečuje, in aktivisti sindikata se bojijo, da se bodo direktorji kmalu smejali tudi drugim poglavjem KP. Ker potrpežljivi pogovori z ministrstvom niso dali sadov, so se odločili za napoved stavke. To odločitev so sprejeli na seji 17. septembra, zato ker so **iz pisnih odgovorov energetskega ministra razbrali, da partner zapira vsa pota za nadaljnja pogajanja.**

Direktorji podjetij s področja energetike so zaradi vsega tega očitno v zelo neprijetnem položaju. **Franc Dolar** je prepričan, da direktorji rešujejo le likvidnostne težave podjetij in skrbijo za nemoteno tehnično obratovanje objektov in sistemov. Zaradi pomanjkanja de-

Franc Druks med kolegi

Prioritete

Pristojno ministrstvo energetikom priznava, da jim za letošnje prvo polletje dolgujejo **569 milijonov tolarjev.** S tem bi kajpak poravnali častni dolg do domenjenih 80 odstotkov pogodbe.

Ni, ni, trdi vlada in zadnje dni kroži po domovini in grmi, kako so plače strašansko breme.

Človek bi jim še verjel, če bi mirne duše ne zbrali **430 milijonov tolarjev** za obnovo bohinjske kasarne, **215 milijonov** za kasarno na Rudnem polju... Kje so še vse druge širom po naši deželi, pa poroča SDK o poslovanju ministrstev, Slovin in podobne stvari...

Le dve vojašnici, s katerimi se že prav neokusno postavljajo v teh dneh, pa je dolg energetike več kot poravnan. Res, vprašanje je le, čemu daš prednost.

C. B.

SDE Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije

Svobodni Sindikati Slovenije

Zahtevamo:

obravnavo elektrogospodarstva in premogovništva kot gospodarske dejavnosti,
spoštovanje podpisanih kolektivnih pogodb,
80% vrednosti izhodiščnega osebnega dohodka in razliko za letošnjih osem mesecev,
razliko med izplačanimi in s kolektivno pogodbo predvidenimi plačami v obliki vrednostnih listin.

Na postavljene zahteve pričakujemo pisno zagotovilo in odgovor do 25. septembra 1992.

Direktorji o stavki

Klicali smo skoraj vse, dobili smo le tri, drugi so bili odsotni. Tale uvod zategadelj, ker smo dvomili, ali bodo direktorji, stisnjeni med kamna stavkajočih in vlade, sploh hoteli dajati izjave. So:

Franc Kralj, Dravske elektrarne:

S stavko bo tako, da nima kaj dati, ker nima kje vzeti. Vsaj mi smo tik pred bankrotom. Še za redno poslovanje nimamo sredstev in še tako močen štrajk na to ne bo vplival. Od sredstev, načrtovanih za letošnje polletje, smo dobili reci in piši 19 odstotkov.

V okviru delovne organizacije nas potemtakem stavka nima v kaj prisiliti. Res je, da se odstotki od nikoli uresničenih 80 odstotkov kolektivne pogodbe vztrajno nižajo. Ta del resnice bi moral sindikatom nasprotni partner upoštevati, saj je podpisal. Sindikalisti pri nas zatrjujejo, da bi počakali, če bi le bilo možno normalno dogovarjanje, če bi partnerju še lahko verjeli. V tem bo verjetno jedro spora, čeprav po drugi plati drži, da trenutek za stavko morda ni najbolj posrečeno izbran.

Ludvik Sotovšek, Elektro Ljubljana:

Hočete moje osebno mnenje? Hm, saj ne vem, kaj naj rečem. Sem namreč načeloma proti stavki kot metodi. Saj vem, kakšen je dandanašnji socialni položaj, toda ne verjamem, da bi ga lahko izboljšali s stavkami. Znašli smo se na točki, ko bo treba enostavno še zategniti pasove in počakati na boljši jutri.

Jaro Vrtačnik, Termoelektrarna Šoštanj

S stavkami je vselej vrag. Partnerji bi se morali pogovarjati, dokler je sploh mogoče. Vem, da konkretna situacija temu ni naklonjena, a nekako bi morali najti skupen jezik oziroma vse bi morali storiti, da bi do tega prišlo.

Sindikati pravijo, da so izčrpali vsa sredstva, ubrali vse mogoče poti in pokazali več kot polno mero strpnosti, razumevanja. Če to drži, potem je odgovornost za nemožnost pogajanj na nasprotni strani.

Odgovornost pravim tudi zato, ker je stavka v današnjem času in s podjetniškega ali sploh ekonomskega vidika veliko zlo.

C. B.

SMO STAVKATI!

narja lahko odpravljajo le napake, saj ga zmanjkuje za redno vzdrževanje in obnavljanje. Prav vse zadeve v zvezi s plačami pa direktorji rade volje prepuščajo sindikalistom. Kljub temu **Iztok Cilenšek** misli, da direktorji podpirajo sindikalne zahteve. Dodaja pa, da nekateri mislijo, da so zahteve napihnjene in zato nerealne. Slišal je mnenje, da bi morali v sindikatih popustiti, saj bo stavka povzročila le veliko škodo. Delavce pa nekateri skušajo zastrašiti s hudimi posledicami stavke. **Cilenšek meni, da so vodstva na tisti strani, kjer morajo biti, saj jih imenuje ministrstvo za energetiko, kot je dodal Valter Vodopivec.** Šefi po njegovem mnenju mislijo, da je stavka sporna zaradi negativnega imidža energetikov v javnosti. Elektrogospodarstvo je v težavah tudi zaradi načrtnega zavlačevanja s podražitvijo elektrike. Panoga se zaradi tega načrtno siromaši in tega ne bo mogoče popraviti čez noč.

Odnos sindikata delavcev energetike do delavcev v drugih delih gospodarstva in kolegov v Zvezi svobodnih sindikatov je po mnenju vodstva stavkovnega odbora odvisen zlasti od skupnega boja za veljavo vseh kolektivnih pogodb. Člani stavkovnega odbora mislijo, da je odnos do tega vprašanja povezan tudi s stopnjo

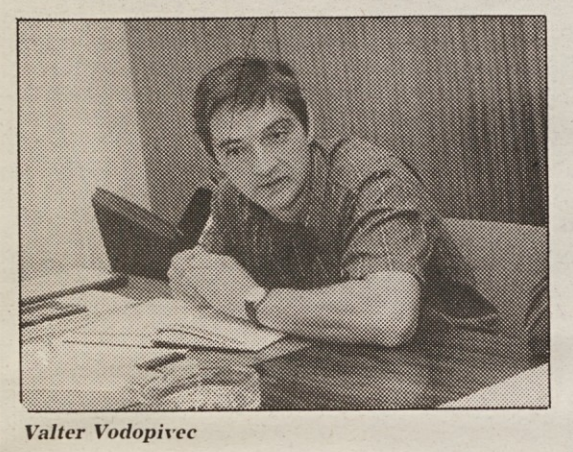

Valter Vodopivec

kulturnega razvoja, saj osveščeni ljudje ne podpisujejo enega, delajo pa drugo. **Po njihovem mnenju energetski delavci vedo, da pravic ne bodo dobili na ulici. Sindikat s stavko grozi, članstvo pa bo zadovoljno, če tega sredstva ne bo treba uporabiti.** Vse je odvisno od vlade, ki mora za njihove zahteve pokazati vsaj nekaj razumevanja in priznati to, kar jim pripada po legalno podpisanih pogodbah. **V sindikatu delavcev energetike pričakujejo, da jih bodo drugi sindikati podprli pri zahtevah.**

Rudar na odkopu

Pokojninska doba: 27 let, izmene 3, benifikacija 17/12
Olajšave za družinskega člana: 0 %

	AVGUST			
	ure	Bod	Struk.	Nod
P006 letni dopust	8	3.745.10	4.33	
P003 ure po učinku	160	58.370.20	67.46	
P005 praznik		0.00	0.00	
P021 nočni dodatek	40	5.837.00	6.75	
P031 popoldanski d.	56	2.043.00	2.36	
P026 dod. za del. dobo		8.171.80	9.44	
P019 nad. za ogrevanje		0.00	0.00	
P022 jamski dodatek	160	8.361.60	9.66	
	168	86.528.70	100.00	50.181.60
				50.181.60
ostali dodatki				0.00

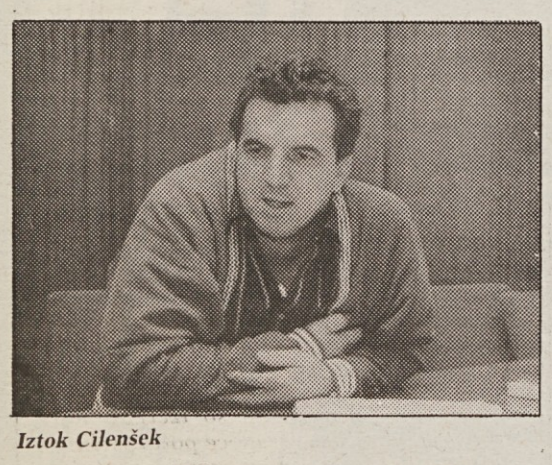

Iztok Cilenšek

Naši sogovorniki mislijo, da vlada, ki trdi, da sindikat zahteva, kar ni realno, dela slabo. Tako pravijo zato, ker je po njihovem mnenju treba najprej kritizirati tudi vlado. Ministrstvo za energetiko dobro poznajo in vedo, da se je tam zamenjal le minister in da torej nihče ne more zanikati svojega dela pod prejšnjo vlado. **Kljub napovedi splošne stavke zato stavkovni odbor pričakuje takojšnje nadaljevanje prejšnji teden prekinjenih pogajanj.**

Nadzornik – rudarski

Pokojninska doba: 28 let, izmene 3, benifikacija 17/12
Olajšave za družinskega člana: 18 %

	AVGUST			
	ure	Bod	Struk.	Nod
P006 letni dopust	80	46.097.60	43.66	
P003 ure po učinku	88	40.269.90	38.14	
P005 praznik		0.00	0.00	
P021 nočni dodatek	48	8.786.10	8.32	
P031 popoldanski d.		0.00	0.00	
P026 dod. za del. dobo		5.839.10	5.53	
P019 nad. za ogrevanje		0.00	0.00	
P022 jamski dodatek	88	4.598.90	4.36	
	168	105.591.60	100.00	62.121.20
				62.121.20
ostali dodatki				0.00

Sindikat je stavko napovedal skladno z zakonom, drugimi predpisi in lastnimi stavkovnimi pravili. Stavkovni odbor ve, da osnovna preskrba z energijo ne sme biti motena. Ob prejšnji stavki so spoznali, da zmanjšane distribucije električne energije ni njihova stvar, saj so potem oni odgovorni za vse napake in nervozo pri ljudeh. Zato vse to prepuščajo vladi oz. ministrstvu.

Valter Vodopivec misli, da je negativni imidž energetikov začel nastajati že v šestdesetih in sedemdesetih letih, ko so bili zaposleni v podobnem položaju kot kolegi v sosednjih državah. Takrat je vlada začela »obvladovati« njihove plače, in da bi to opravičila, je sama začela ustvarjati izkrivljeno javno mnenje o privilegijih rudarjev in proizvajalcev električne energije. **Franc Dolar** k temu dodaja, da elektriko uporabljamo prav vsi in zato se v njeni ceni kažejo elementi socialne politike in vladinih načrtov za zmanjševanje inflacije. Vsaka, tudi upravičena napoved podražitve elektrike pa sproži revolt le proti delavcem v energetiki, ne pa proti glavnim krivcem za podražitve. Vladini ljudje k temu radi dodajajo, da bo višja cena kilovatne ure povzročila zapiranje tovarn in zmanjševanje števila zapo-

Franjo Mažgon

slenih. Za vse to pa bodo krivci prav energetiki, ker si upajo zahtevati višje plače.

Očitki o monopolu energetikov so posledica napačnega definiranja monopolov, misli sekretar tega sindikata **Ivo Miglič. Če imajo delavci te dejavnosti res monopolen položaj, je pravi naslov za kritiko ministrstvo skupaj z vlado, saj odloča o vsem v energetski dejavnosti. Delavci rudnikov, elektrarn in distribucije električne energije nimajo vpliva na morebitni monopol dejavnosti,** saj ne morejo odločati niti o plačah, kaj šele o cenah elektrike in premoga.

Pogajanja o uresničevanju kolektivnih pogodb po Migličevem mnenju niso bila mogoča, saj se je nasprotna stran lahko le pogovarjala, ker ni bila pooblaščena za prava pogajanja. Sindikat delavcev energetike je zato od ministrstva in vlade zahteval prava pooblastila pogajalcev.

Člani stavkovnega odbora so v vseh teh mesecih pogovarjanja zvedeli le to, da je treba na novo določiti izhodiščne plače. To v bistvu pomeni, da jim partner ponuja zniževanje plač. Ves ta čas pa v sindikatu niso dobili nobenega predloga za revizijo kolektivnih pogodb.

Franjo Mažgon misli, da so trditve dveh podpredsednikov vlade Viktorja Žaklja in Hermana Rigelnika za sindikat nesprejemljive. Prvi je izjavil, da je cena dela previsoka zato, ker različni akti o plačah niso usklajeni. Rigelnik pa je verjetno po nepotrebnem priznal, da je cena elektrike edini vzvod, s katerim vlada zaustavlja nekontrolirano inflacijo. Če torej Rigelnik govori resnico, je usoda vladinega ekonomskega programa odvisna od nizkih plač energetikov. K temu Mažgon dodaja, da se je število zaposlenih v državni upravi v prvem polletju povečalo za 12 %. Plače energetikov pa so v tem času zaostale ne samo v primerjavi z bančnimi in drugimi monopolnimi organizacijami, ampak tudi v primerjavi s povprečjem gospodarstva. Mažgon je citiral tudi mednarodne sporazume o minimalnih standardih rudarjev, ki jih je pred leti podpisala bivša SFRJ. Po njegovem mnenju te sporazume Slovenija krepko krši, saj bi rudarji morali zaslužiti 50 % več, kot je povprečje v gospodarstvu. Rudarji v Nemčiji in drugje pa poleg plač dobivajo še marsikaj in plačujejo nižje stroške bivanja.

Vodstvo sindikata delavcev energetike opozarja na možnost, da bodo njihovi nasprotniki znova manipulirali s podatki o njihovih plačah ter drugih ugodnostih. Prav zato objavljamo uradne številke v posebnem okvirju. **Druks in sodelavci trdijo, da so primerljive le izhodiščne plače, ne pa masa osebnih dohodkov in različni dodatki,** ki so bistveno nižji kot pri železničarjih. V tej dejavnosti je zaposleno 13.000 delavcev, plače v proizvodnji električne energije pomenijo le 8 odstotkov cene. Člani stavkovnega odbora opozarjajo, da zaradi številnih razlogov plače v nuklearni elektrarni Krško bistveno odstopajo od povprečja dejavnosti. Delavci v vseh dejavnostih energetike dobivajo le gole plače, ne pa bonov in drugih prejemkov, saj je celotna dejavnost pod kontrolo države.

Sogovorniki so ob koncu razgovora opozorili tudi na možnost, da bo vlada znova skušala spreti energetike in rudarje in tudi Zasavce z Velenjčani. Iztok Cilenšek misli, da nasprotniki ta scenarij preskušajo tudi tokrat, vendar jim sindikat delavcev energetike tega ne bo dovolil.

Sindikat delavcev energetike izjavlja, da bo za vsako odklapljanje elektrike neposredno odgovorna vlada, saj so stavko pravočasno napovedali. Napovedali so tudi zmanjševanje proizvodnje vseh vrst energije. Stavkajoči delavci bodo kljub stavki skrbeli za varno obratovanje vseh energetskih objektov in prenosnih sistemov. Na potezi je torej vlada, ki ima na razpolago številne možnosti tudi uvoz manjkajoče energije. Zdi pa se nam, da bo še bolje, če se bosta sindikat delavcev energetike in ministrstvo sporazumela vsaj toliko, da bo stavka preložena, če je že ni mogoče odpovedati. Eden od direktorjev, katerega mnenje objavljamo posebej, je dejal, da bi po njegovem mnenju sindikalisti popustili, če bo nasprotna stran priznala vsaj legitimnost njihovih zahtev.

Franček Kavčič

Izvleček iz stavkovnih pravil sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije

5. člen

Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije oziroma njegove organizacije in organi organizirajo stavko v naslednjih oblikah:
– napoved oziroma grožnja s stavko
– opozorilna stavka
– stavka s prekinitvijo dela in omejitvijo oskrbe energije in drugih energentov.

10. člen

Stavka v podjetju, njenem delu ali dejavnosti energetike, ki opravlja dejavnosti ali dela posebnega družbenega pomena, se organizira na način in v obliki, s katero bo zagotovljeno:
– minimum delovnega procesa, ki zagotavlja, da prekinitev dela ne ogrozi življenja in zdravja ljudi ter varnost dela, naprav in premoženja državljanov;
– izpolnjevanje mednarodnih pogodb.

12. člen

V primeru napovedi stavke delavcev dejavnosti ali dejavnosti energetike v Republiki Sloveniji mora stavkovni odbor posredovati izvršnemu svetu Skupščine Republike Slovenije in Ministrstvu za energetiko najpozeneje v 10 dneh sklep o začetku stavke ter izjavo o načinu zagotovitve delovnega procesa v skladu s prvim odstavkom 7. člena zakona o stavki oziroma 10. člena teh pravil.

Stavkovni odbor v primerih iz predhodnega odstavka tega člena posreduje sklep o začetku stavke in izjavo o načinu zagotovitve minimuma delovnega procesa tudi organom upravljanja in poslovodnim organom podjetij in dejavnosti energetike v Republiki Sloveniji.

Stavkovni odbor v primeru stavke iz 10. člena teh pravil med stavko sodeluje s poslovodnimi organi oziroma odgovornimi organi v Republiki zaradi zagotavljanja minimuma delovnega procesa iz 10. člena teh pravil.

14. člen

Ne glede na obliko stavke, stavkovni odbor od dneva napovedi stavke vodi s predstavniki podjetja oziroma institucijo, ki jim je napovedana stavka, in med njo pogajanja, v okviru katerih poskušata stranki sporazumno rešiti nastali spor.

V primeru stavke iz 10. člena teh pravil mora stavkovni odbor sodelovati z organi upravljanja ter poslovodnim organom podjetja oziroma predstavniki pristojnih in odgovornih institucij v občini ali republiki, da le-ti poleg aktivnosti iz predhodnega odstavka tega člena skupno ponudijo v obdobju od napovedi stavke do dneva, določenega za začetek stavke, predlog za reševanje spora in z njim seznanijo delavce, ki so napovedali stavko in javnost.

15. člen

Za uveljavitev zahtev delavcev oziroma za reševanje nastalega spora lahko stavkovni odbor v pogajanja za sporazumno reševanje nastalega spora vključi zunanje predstavnike sindikata; lahko pa predlaga formiranje posebnega strokovnega odbora, ki je sestavljen iz predstavnikov stavkovnega odbora, sindikata in predstavnikov podjetij oziroma drugih institucij v občini ali republiki.

16. člen

Stakovni odbor in stavkajoči delavci, ki sodelujejo v stavki, stavko organizirajo in vodijo na način, ki ne ogroža varnosti in zdravja ljudi ter premoženja, in nanačin, da bo mogoče nadaljevati delo po končani stavki.

Stavkovni odbor in delavci, ki sodelujejo v stavki, ne smejo delavcem, ki ne sodelujejo v njej, preprečevati, da bi delali.

Delavce, ki v času trajanja stavke delajo, je šteti kot udeležence stavke, če so se v predhodnem postopku izrekli za stavko.

17. člen

Stavka preneha s sporazumom pristojnega organa sindikata oziroma subjekta, ki je sprejel sklep o stavki, in organov oziroma institucij, ki jim je bil ta sklep posredovan, ali sklepom organa sindikata, ki je sprejel sklep o začetku stavke.

Stavkovni odbor oziroma pristojni organ sindikata o prenehanju stavke in doseženih rezultatih pri uveljavljanju zahtev delavcev seznani delavce, ki so sodelovali v stavki.

Ministrstvo s posmehljivim imenom

Zaznali smo veliko presenečenje nad vladnim sprenevedanjem o kolektivnih pogodbah, češ razen energetskega ministra ne v tem ne v ministrstvu za delo ni bilo kadrovskih sprememb. Kako torej lahko isti ljudje o isti stvari včeraj govorijo tako in danes že čisto drugače?

Le v pojasnilo – kdor se čudi, naj prebere v ponedeljkovem Delu zapis srečanja ministrice za delo **Jožice Puhar** s koroškimi direktorji. Navajamo:

»Ministrica **Jožica Puhar** *je koroške direktorje spravila v dobro voljo, ko je napovedala spremembe vseh kolektivnih pogodb. Po mnenju vlade so osebni dohodki že pošteno načeli stabilizacijske procese.«*

Direktorski dobri volji se ne kaže čuditi, saj plačujejo sami sebe in jih kolektivne pogodbe pri tem prav nič ne ovirajo. Presenetljiva pa je ministričina logika, saj končno pljuva po pogodbah, ki jih je sama podpisovala.

In še – ali naj spremeni logiko ali pa vsaj vlada ime tega ministrstva. Preveč posmehljivo zveni.

C. B.

Ivo Miglič

Svobodni Sindikati Slovenije

POLITIKA JE LAHKO ZELO GRDA

V Sloveniji je ta teden na obisku gospa **Anne-Marie Mureau**, svetovalka generalnega sekretarja Mednarodne zveze kovinarjev (IMF) in Ženeve. Njen obisk pri Sindikatu delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije je povezan s prošnjo tega sindikata za sprejem v članstvo te pomembne mednarodne organizacije.

Gostja se je med obiskom pogovarjala najprej z vodstvom SKEI in območnih odborov za Podravje in Gorenjsko. Obiskala je tudi TAM in železarno na Jesenicah. V programu je tudi pogovor z vodstvom Neodvisnosti in ministrstvom za delo Republike Slovenije. O njenih vtisih in ugotovitvah bomo pisali v prihodnji številki.

Tokrat povzemamo del pogovora z vodstvom SKEI, na katerem je sodeloval tudi Dušan Semolič. Sindikalna izvedenka je od Alberta Vodovnika, Vlada Bizovičarja, Vlada Rančigaja, Eda Kavčiča, Bogdana Ivanoviča in Lidije Jerkič hotela natančne podatke o ustanovitvi in sestavi sindikata ter o njegovem članstvu. Še posebej jo je zanimal prehod iz bivše Zveze sindikatov Slovenije v novo organiziranost, saj je želela zvedeti, v čem se nova organizacija razlikuje od prejšnje. Spraševala je tudi za način včlanjevanja, delitev in porabo članarine, povezavo s strankami in odnose z oblastjo ter drugimi partnerji.

Gostja je v Sloveniji le zbirala informacije za IMF, kljub temu pa je sogovornikom dala nekaj izjav, ki jih objavljamo. Takšna izvedenska mnenja imajo namreč drugačno težo od politično obarvanih izjav sindikalnih funkcionarjev.

Gostja se je najbolj začudila besedam Emilia Gabaglia, generalnega sekretarja evropske konfederacije sindikatov o ovirah za sprejem Svobodnih sindikatov v članstvo te organizacije. O tem smo pisali v 36. in 37. številki DE. Po njenem mnenju ni formalnih ovir za članstvo SKEI v IMF.

Anne Marie je govorila tudi o povezavah med sindikati in strankami. V IMF prevladuje stališče o sindikatih kot nadstrankarski organizaciji, kar pa ne pomeni njihove nepovezanosti s politiko. V več državah so sindikati tesno povezani s socialdemokratskimi strankami. Sindikalisti načelno ne bi smeli opravljati političnih funkcij, saj je politika lahko zelo grda stvar. Prav pa je, da sindikati vplivajo na politiko posameznih strank.

Po njenem mnenju so sindikati v Franciji prišli na slab glas, ker se je politika vanje preveč vmešavala. Sindikati v vzhodni Evropi so se reformirali, nastali so tudi novi. Ker pa je o vsem tem odločala politika, so ljudje v sindikate izgubili zaupanje in zato so tako novi kot reformirani sindikati v velikih težavah.

F. K.

DIREKTOR ZAMENJUJE SINDIKALNE FUNKCIONARJE

Zaradi sklepov zbora delavcev TKM, o katerem smo pisali v prejšnji številki DE, je Boris Masten, direktor firme pisal Dušanu Semoliču, predsedniku svobodnih sindikatov. Zahteva, da Bojan Kramar in Oskar Komac, funkcionarja območne organizacije svobodnih sindikatov prekliče, kar sta javno govorila. Semoliča obvešča, da jima TKM zapira vrata. Zaradi povzročene škode bo Boris Masten tožil Bojana Kramarja. Obema sindikalistoma očita, da organizirata v sindikat delavce, ki več ne delajo v TKM. Masten dodaja, da bo sindikatom delavcev v firmi še sodeloval. Semoliču predlaga, naj namesto Kramarja in Komaca imenuje nova zaupnika.

Pismo g. direktorja dokazuje najmanj to, da se naša sindikalista tolčeta za pravo stvar in da pogorišče Krasmetala resnično zaudarja ne le v Sežani, temveč tudi širše.

Gre za to, da je TKM dobil nadomestilo za 140 oz. 120 brezposelnih delavcev Krasmetala in da zdaj tam dela le še kakšnih 30 delavcev. Gospod Masten, ki v Krasmetalovih zgodbah nastopa vsaj v treh vlogah, pa javno zatrjuje, da so proti njemu le tisti, ki jim je prav on onemogočil, da bi si prilastili lepo tovarno.

V prejšnji številki DE smo napisali, da stečajni postopek Krasmetala še ni končan, ker po sindikalnih informacijah še ni bil opravljen glavni narok. S tem so svobodni sindikati utemeljili tudi zahtevo zbora delavcev za razveljavitev kupoprodajne pogodbe med Krasmetalom v stečaju in Finorjem. Naše poizvedovanje na sodišču v Kopru pa je pokazalo, da je sodišče lansko leto pri Krasmetalu izbrisalo oznako v stečaju. Če to drži, bo treba preiskavo razširiti še na koga.

F. K.

V GALANTU DELAJO ZASTONJ

Kljub temu, da nekdanji proizvajalec ženskih torbic tudi letos sodeluje na sejmu mode, le malokdo pozna tegobe delavcev te ljubljanske firme. O njih so govorili delavci na sestanku 17. septembra skupaj s Francem Skinderjem, pravobranilcem samoupravljanja in Mirom Podbevškom, sekretarjem ljubljanskih sindikatov. Ker so družbeno podjetje, jih je pravobranilec med drugim poučil, da imajo še vedno pravico do samoupravljanja z družbeno lastnino.

Sestanek je bil kar v proizvodni dvorani, saj je direktor prepovedal odpreti vrata jedilnice, kjer bi se lahko pogovarjali v bolj urejenem okolju. Predsednik svobodnih sindikatov v podjetju **Lojze Kovič** je sestanek začel z vprašanjem, ali drži direktorjev očitek, da sindikat razbija firmo. Zbrani delavci, bilo jih je več kot štirideset, so potrdili, da direktor resnično tako govori, niso pa se strinjali, da je sindikat krivec Galantove krize. Direktor je delavcem na zadnjem zboru predlagal tri možnosti za izhod iz krize. Takrat so se odločili za prijavo na republiškem natečaju za sanacijo podjetij. Kljub temu sklepu je Slavko Markovič, direktor nekaj tednov kasneje delavskemu svetu predlagal prodajo tretjine tovarne, ki je že nekaj mesecev v najemu druge firme. Delavski svet je ta predlog sprejel, saj njegova predsednica Mirjana Lukič pravi, da sprejemajo vse tisto, kar daje denar. Delavski svet je na istem sestanku začel tudi postopek za ugotavljanje presežkov, kamor naj bi šteli tiste, ki ne dosegajo normalnih delovnih rezultatov.

Po tem sestanku delavskega sveta se je pokazalo, da delavci nasprotujejo prodaji dela tovarne prav zaradi bojazni pred radikalnim zmanjševanjem števila delovnih mest. Že letos spomladi je Galant prodal več čevljarskih strojev in takrat so tretjino tovarne dali v najem zasebni firmi.

Zborovalci so skoraj ves čas govorili drug čez drugega. Očitno sta v podjetju vsaj dve struji, ena za direktorja in druga proti njemu. Delavci so popolnoma neinformirani in ugotavljajo, da jim vsi lahko o vsem lažejo. Nihče ni videl pogodbe za najem tretjine tovarne, ki je zdaj prebarvana rumeno. Ne poznajo niti statuta. Kredite je najemal direktor, brez vednosti delavskega sveta, in direktor menda opravlja tudi delo računovodje. Direktor je pred meseci tudi samovoljno razpustil delavski svet in nekaj časa odločal kar sam, po nekaj mesecih pa so izvolili novega.

Vse to je mogoče kar vsakdanja folklora v številnih podjetjih, ki so načelno še vedno v družbeni lasti. Zdelo pa se nam je, da delavci pravzaprav ne točijo solz za samoupravljanjem, ampak se bojujejo za to, kar jim pripada zato, ker delajo. **Zbor je bil sklican, ker delavci že dva meseca čakajo na plačo in njihov direktor še zdaj ne ve, kje bo dobil denar zanjo.** Miro Podbevšek, ki je delavcem skušal pomagati z nasveti, jim je povedal, da nobena od variant, s katerimi jih tolaži direktor, po mnenju strokovnjakov ni rešitev za Galant. On sam že nekaj mesecev hodi v firmo, ugotavlja, da se položaj slabša iz meseca v mesec in zdi se mu, da je stečaj edina stvarna varianta.

Predsednica delavskega sveta **Mirjana Lukič** ugotavlja, da so v veliki godlji, ker so predolgo zaupali direktorju, ki jim je ob prevzemanju poslov obljubljal prav vse. Razpravljalci z druge strani so jo dopolnili, da jim je šlo zelo slabo že pod prejšnjim vodstvom in dodali, da so se tudi nekateri delovni rezultati popravili v času, odkar je pri njih Slavko Markovič. Več drugih delavcev pa je ugotovilo, da direktor vsakodnevno spreminja svoje poglede na rešitev položaja in jih nagovarja, da vsak njegov predlog takoj »požegnajo«.

Sestanek se je zavlekel kljub temu, da so delavci sejali že tretji dan in večinoma uvideli, da problema, zaradi katerega so se zbrali ne morejo rešiti. Kljub temu da so govorili tudi o nezaupnici direktorja, so se dogovorili, da bodo z direktorjem še enkrat govorili o podpisu prej omenjene pogodbe z agencijo vlade R Slovenije. Sklenili so, naj številne nepravilnosti iz delovnih razmerij in nekaterih pogodb pregleda skupina, sestavljena iz strokovnjakov svobodnih sindikatov Ljubljanskega območja. Plača za julij pa je še vedno v oblakih in delavci, ki jim pripada plačilo za opravljeno delo, še vedno ne vedo, kdaj in kje jo bodo dobili, saj jim je Jožica Puhar pomagala že prejšnji mesec.

Gospod direktor delavcem očitno več ne more pomagati. Pomaga jim lahko država, če jih sprejme v svoje okrilje in takoj zamenja nesposobno vodstvo. Če pa to ni mogoče, je stečaj s pravicami brezposelnih na zavodu boljši od sedanjega životarjenja, ko delajo mogoče tudi za tistega, ki si skuša prilastiti njihovo lepo tovarno.

Franček Kavčič

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjen in primeri praktične uporabe njegovih določil

Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«.

Cena 350,00 SIT

● **ROKOVNIK – PRIROČNIK '93**

Koledarski del – Blok za zapiske – Vsebinski–sindikalni del. Cena 700 SIT.

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem.

Cena 520,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače

Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko

NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. **Cena 500 SIT**

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti
..... izv. ● Moje pravice na
..... izv. ● Stanov. razmerja
..... izv. ● Delavci in uprav.
..... izv. ● Rokovnik–priročnik '93
..... izv. ● Nova del. zakon.
..... izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Nova ureditev...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: .....

Ulica, poštna št. in kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:..... Žig ..... Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

KAKŠEN BO ODZIV PODJETIJ

Kakor smo že poročali, je pred letom dni ustanovljeni Tehnološko razvojni center Maribor (TRC) pripravil posvetovanje, kjer je predstavil svoje dosedanje delo. Zlasti je predstavil projekte za razvoj izdelkov in tehnologij ter posredovanje znanja, glavni namen posvetovanja pa je bil dobiti odziv podjetij na predlagane pobude, zbrati ideje in predloge za razvojne naloge in projekte, za izobraževalne programe in svetovanja.

Kaj ponuja TRC

Glavna projekta, ki so jih pripravili sodelavci TRC skupaj z nekaterimi razvojnimi inštituti in službami v podjetjih, sta inoviranje izdelkov in inoviranje tehnologij. Pri **inoviranju tehnologij** gre za več nalog s področja materialov in varilne tehnologije. Posamezne naloge, ki jih TRC lahko ponudi naročnikom, pa so svetovanje na področju gradnje varjenih konstrukcij (izbira materialov, izbira primernih dodajnih materialov, izbira najoptimalnejšega postopka varjenja, najprimernejša toplotna obdelava po hladni deformaciji delov, izbira opreme za varjenje, razlaga tujih standardov itd.), nadalje ocenjevanje materialov in kakovosti zavarjenih spojev, optimiranje različnih delovnih postopkov, uvajanje računalniških programov, izobraževanje in strokovno usposabljanje ter raziskovanje na tem področju. Drugo področje je **inoviranje izdelkov** kar pomeni z organizacijo svetovanj, razvojnih nalog in strokovnega usposabljanja prenašati znanje v podjetja, ki to želijo in potrebujejo. Tod je poudarek na konstruiranju izdelkov skladno s standardi, zahtevami kupcev in tehnološkimi možnostmi. Med temi nalogami je TRC že predstavil dva konkretna projekta, in sicer za projekt gonil ter za optimiranje in analizo konstrukcij s sodobnimi postopki. Vsak tak projekt v okviru tehnološko razvojnega centra upravlja upravni odbor, izvajalci naloge pa so TRC, Tehniška fakulteta Maribor, TAM Razvojno tehniški inštitut, Tekstilni inštitut Maribor in drugi posamezniki in organizacije, ki lahko ponudijo svoje znanje in rešitve. Določeni so seveda tudi financerji, ki so v prvi vrsti naročniki, podjetja ali obrtniki, država, občina Maribor in drugi. Precej projektov sofinancira tudi Ministrstvo za znanost in tehnologijo, sodelujejo pa podjetja kot naročniki ali izvajalci praktično iz vse Slovenije. Tovrstno delovanje na področju tehnološkega razvoja je tačas gotovo izrednega pomena, saj naj bi slovensko gospodarstvo popeljalo z novimi izdelki na nova tržišča, zaustavilo stečaje podjetij in odpuščanje delavcev.

Ponudba drugih »tehnoloških hiš«

Tehnološko razvojni center Maribor se je razvil v bistvu iz nekdanjega Raziskovalno razvojnega inštituta mariborske Metalne, kot soustanovitelji pa so se pridružili še Univerza v Mariboru in nekatera podjetja.

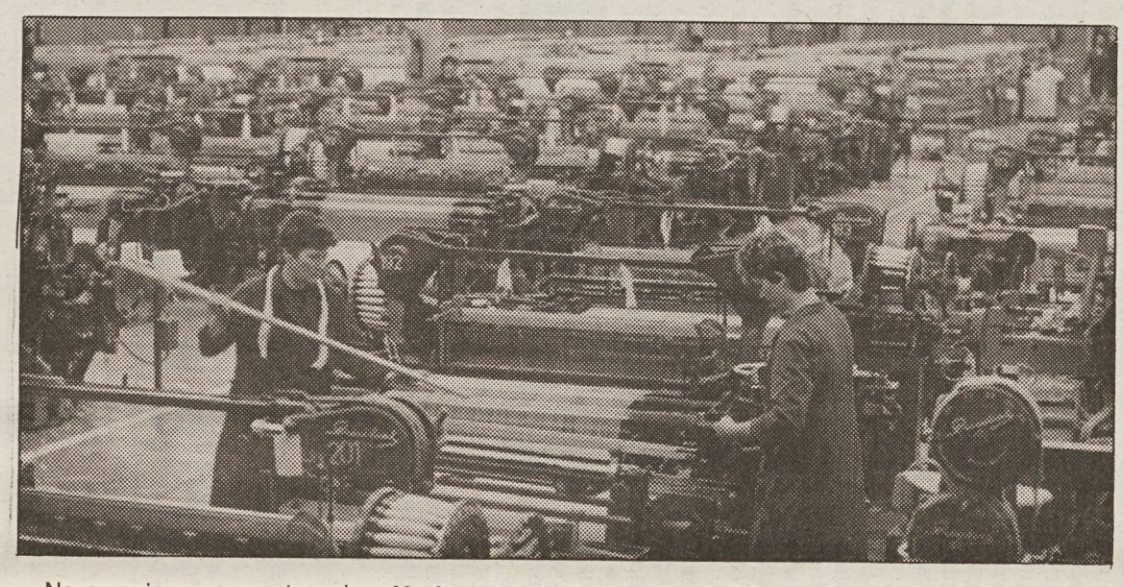

Na omenjenem posvetovanju sta se posebej predstavila še dva inštituta, in sicer Tamov Razvojno tehnični inštitut in Tekstilni inštitut Maribor.

Razvojna in raziskovalna dejavnost v Tamu ima bogato tradicijo. V okviru holdinga TAM Maribor, d.d. je sedaj Razvojno tehnični inštitut TAM samostojna družba, zato je prav tako predstavil svojo okvirno ponudbo. Ta zajema raziskave in razvoj novih izdelkov in tehnologij, laboratorijske raziskave in projekte po željah naročnikov. Med konkretnimi projekti, ki jih že uresničuje TAM-RTI je **ekobus,** hibridni avtobus za mestni promet, ki so ga že pričeli razvijati in preizkušati tudi na Švedskem. Hibridni pogon je sestavljen iz motorja z notranjim zgorevanjem (plinski, bencinski, dizelski), ki prek električnega generatorja napaja direktno električni motor ali pa z odvečno energijo polni akumulatorske baterije. Gre seveda za ekološki projekt, ki naj bi prispeval k zmanjšanju onesnaževanja človekovega okolja.

Tekstilni inštitut Maribor je predstavil svoj dosedanji raziskovalni program s področja tekstilne tehnologije in proizvodov, ob tem pa še vrednotenje in cenitve tekstilnih in drugih podjetij, testiranje kakovosti, revizorske in finančne posle za posamezne naročnike. Kot poseben projekt pa je ponudil nadaljnji razvoj in obstoj tekstilnih in drugih podjetij v Sloveniji.

Urejena zakonodaja je pol uspeha

Zaradi številnih še nerešenih vprašanj, ki jih je naplavila osamosvojitev Slovenije, je bil na posvetu Tehnološko razvojnega centra govor tudi o področju, ki ureja investicijsko zakonodajo in standardizacijo. Ni treba znova in posebej ponavljati, da je perspektiva slovenskega gospodarstva v prodoru na tuja tržišča, kjer pa veljajo tako za domače proizvajalce kot za prišleke stroga zakonska določila, pravilniki in standardi in še posebni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati proizvajalci in njihovi proizvodi. To pomeni moderno projektiranje, vrhunsko kakovost in ob uporabi modernih tehnologij izdelavo vrhunskih konstrukcij, strojev in izdelkov. Uspeh na tem področju je odvisen izključno od odlične organiziranosti in uporabe ustreznih tehnologij, kar lahko včasih, zaradi konkurenčnosti, meji že na perfekcionizem. Zato so na posvetovanju spregovorili tudi predstavniki Ministrstva za znanost in tehnologijo – Urada za standardizacijo in meroslovje, ki je bil ustanovljen na novi temeljih po osamosvojitvi Slovenije. Ta urad se tačas ukvarja s postavljanjem notranje organiziranosti in z urejanjem področja standardizacije in meroslovja. Gre za prevzemanje evropskih standardov, njihovo prilagajanje, prevajanje in objavljanje, po drugi strani pa za navezovanje stikov z evropskimi tovrstnimi organizacijami. Med posameznimi področji delovanja tega urada je gotovo pomemben začetek dela na področju homologacije vozil. Slovenska avtomobilska industrija ima namreč na voljo dve možnosti: zmanjšanje proizvodnje ali uspešen prodor na evropska tržišča. Prva možnost skoraj ne pride v poštev, za drugo pa je značilna velika konkurenca in strogi standardi, ki veljajo na Zahodu. Tako slovenski avtomobilski industriji, pa ne samo njej, ne preostane drugega, kot da se prilagodi evropskim in svetovnim standardom.

Blaž Grča

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 **nudi od 1. 9. 1992** naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za september 1992 znaša 1,4% mesečno, preračunano na letno raven 18%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLARSKE DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	0,56%–0,63%	7,05%–7,96%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,81%–1,96%	23,90%–26,26%
– vezava sredstev nad 2 meseca	1,96%–2,04%	26,26%–27,44%
– vezava sredstev nad 3 mesece	2,04%–2,19%	27,44%–29,80%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	2,19%–2,27%	29,80%–30,98%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	2,34%	32,16%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezavo sredstev od 31 do 90 dni:	MESEČNE	LETNE
– do 10.000 SIT	1,88%	25,08%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	1,96%	26,26%
– nad 50.001,00 SIT	2,04%	27,44%

KREDITNA PONUDBA:

– Kratkoročni krediti privatnim osebam:		
z rokom vračila 6 mes.	2,77%	39,24%
– kratkoročni krediti z rokom vračila 12 mes.	2,19%	29,80%
v višini 300% od vezanih sredstev polog se obrestuje z	0,56%	7,05%

Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

– kratkoročni krediti pravnim in drugim osebam	2,92%–3,60%	41,60%–53,48%

Predsednikom sindikatov in članom

Delavska hranilnica že tretji mesec odobrava kratkoročne gotovinske kredite delavkam in delavcem, članom tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

Zaradi vse večjega povpraševanja po kratkoročnih kreditih smo morali postaviti novo razmerje med depozitnimi sredstvi in višino kreditov, ki je za naprej 1:3 (npr.: za depozit v višini 500.000,00 SIT imajo člani pravico do 1.500.000,00 kreditov).

Zato pozivamo sindikate in sindikalne organizacije, naj prosta sredstva vežejo v Delavsko hranilnico in jih nakažejo na žiro račun 50101-625-7316. Samo tako bomo lahko zadovoljili interes in potrebe članov po kratkoročnih kreditih in jim zagotovili sredstva za ozimnico, kurjavo, šolo in drugo, povezano s potrebami in časom, ki je pred nami.

Naredimo to v korist delavk in delavcev – naših članov.

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.
NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

... pokrajinski tednik, ki poroča

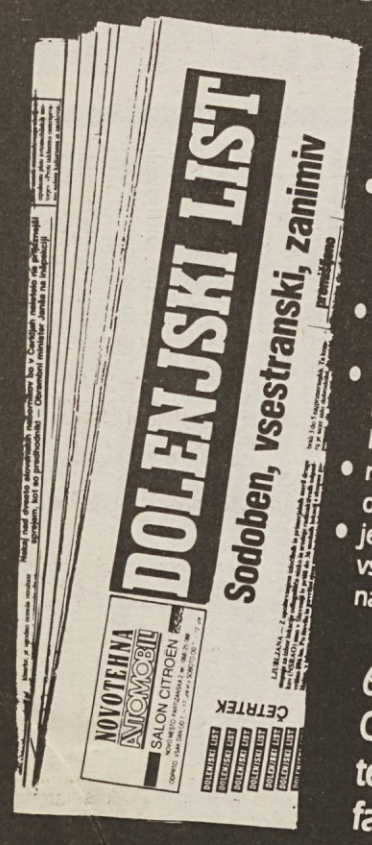

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 36

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. **Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.**

Hribi

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. Počitniška hišica v Bohinju – opremljena za 6 oseb, tri spalnice, kopalnica, WC, dnevni prostor, kuhinja, ograjen vrt, garaža. V oktobru cena 40 DEM. Termini najmanj 3 dni.

2. Apartmaji na Pokljuki – veliki apartma za 4 osebe, garsonjera za 2 osebi. V celoti opremljeni. Cena od 26 do 35 DEM na dan v tolarski protivrednosti.

3. Dom v Planici – dve-, tri- in štiriposteljne sobe. Penzion 15 DEM. Termin po dogovoru.

4. Najem garsonjere v Kranjski Gori – možen najem za eno leto. Informacije na ATRISU.

5. Garsonjera v Kranjski Gori – v celoti opremljena za 4 osebe, termini po 26. septembru. Cena 25 DEM na dan.

Zdravilišča

1. Bivalni kontejnerji v Podčetrtku – za 4 osebe, cena 45 DEM v tolarski protivrednosti. Termini v septembru.

2. Naravno zdravilišče »Triglav« Mojstrana – bivanje v dve-, tri- ali štiriposteljnih sobah. Cena polnega penziona 24 DEM, polpenziona 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM in za dijake do 18. leta 16 DEM. Pokličite (064) 891-020.

3. Programi na Koroškem – eno-, dve- ali tridnevni programi. Srečanje s Koroško; doživetje treh alpskih skupin, treh dolin, kmečkega življenja in prostrane narave. Pokličite (0602) 42-295.

4. Terme Lendava – izberite srebrni program: sedem ali deset dni, polni penzion, neomejeno plavanje v termalnih bazenih, razgovor z zdravnikom, družabni program. Telefon (069) 75-721.

Morje

1. Počitniška stanovanja v Maredi pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, možnost bivanja za 5 oseb. V sezoni 30 DEM. Termini v septembru.

2. Hotel v Piranu – dve- in tripostelјne sobe, etažne sanitarije. Polpenzion 29 DEM. Poseben vikend program – od petka do nedelje. Cena 58 DEM v tolarski protivrednosti.

3. Trisobno stanovanje v Novigradu. Termini od 20. septembra dalje. Cena 27 DEM na dan.

Prikolice

1. Prikolica v AC Izola – opremljena za 4 osebe, baldahin. Termini po izbiri. Cena septembra 1.000 SIT na dan.

C. PRODAMO

1. Garsonjere v Stinici – velikost 25 m² in 24 m² + 20 m² atrija. Ponudbe zbira ATRIS.

D. ENODNEVNI IZLET V SLOVENSKEM PRIMORJU

1. Križarjenje z barko – kosilo, ribji piknik, sončenje. Skupine od 25–40 oseb. Primerno za sindikalne izlete po slovenski obali. Cena 2000 tolarjev na osebo. Možnost kvalitetnih aranžmajev za poslovneže.

2. OKTOBERFEST – že nekaj let niste šli na sindikalca. Letos se vam ponuja ta možnost do 4. 10. Cena enodnevnega izleta za skupine od 40 do 50 oseb je 54 DEM v tolarski protivrednosti.

E. POSEBNO OBVESTILO – sindikalne organizacije in druge lastnike počitniških domov, stanovanj in bungalovov, ki bi bili zainteresirani za skupno holdinško podjetje v Republiki Hrvaški, vabimo k sodelovanju. Svojo namero sporočite Atrisu.

F. IŠČEMO POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI

Lastnike počitniških zmogljivosti v hribih vabimo, naj proste termine ponudijo Borzi sindikalnega turizma.

G. POSLOVNA POTOVANJA IN STROKOVNI OBISKI SEJMOV

Organiziramo vam individualno ali skupinsko potovanje.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije takoj vplačate 30% celotnega zneska, preostali del mora biti poravnan 12 dni pred pričetkom letovanja. Pri odpovedi daljši od 30 dni za že rezervirani oddih, zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri odpovedi, krajši od 15 dni, zaračunamo stroške in 20% celotnega zneska. Pri krajših odpovednih rokih zahtevamo plačilo v celoti. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 15 dni pred začetkom letovanja.**

Želimo vam prijetno bivanje, kjerkoli ste – Borza sindikalnega turizma.

Metod Zalar, direktor Borze

sindikalni ZAPNIK

25. septembra 1992

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat kovinske in elektroindustrije

Konec prejšnjega tedna je delegacija sindikata železarjev iz Belgije, ki jo je vodil Jean Pottier (na sliki tretji z leve), v Ljubljano pripeljala pomoč za begunce. Ob tej priložnosti so sindikalisti obiskali tudi vodstvo SKEI. O delu naših in belgijskih sindikatov so se pogovarjali z Vladom Bizovičarjem in Lidijo Jerkič (prva z desne). Sprejel jih je tudi Dušan Semolič (v sredini). (Slika: Sašo Bernardi)

Sindikat delavcev prometa in zvez

Ali res »brezizhoden« položaj šempetrskega Avtoprevoza?

V 67-članskem kolektivu Avtoprevoza Šempeter v Savinjski dolini že štiri mesece niso dobili osebnih dohodkov, da o drugih dodatkih in dnevnicah, do katerih je upravičena vsaj polovica delavcev voznikov, sploh ne govorimo.

Ne samo zaradi navedenega dejstva, predvsem zaradi nedelavnosti in številnih nepravilnosti, na katere so delavci že dalj časa opozarjali, zlasti pa zaradi zavajanja so vodstvu izrekli nezaupnico. Tako je moralo zapustiti podjetje. Delavci so z uradnim razpisom poiskali novega direktorja, a je kljub dobro zastavljenemu programu že prej kot v mesecu dni zapustil podjetje.

Sedaj so sami, brez vodstva (tudi računovodska dela pogodbeno opravlja njihova upokojenka), brez samoupravnih organov (delavskemu svetu in komisijam je potekel mandat) in brez denarja.

O težavah v podjetju nas je obvestil sekretar območne organizacije Celje, ki pokriva dejavnost prometa in zvez. Predlagal je, naj jim finančno pomagamo vsaj s solidarnostno pomočjo. Odločili smo se delavce obiskati in se dogovoriti za potrebne aktivnosti. Sestali smo se z razširjenim izvršnim odborom sindikata, predsednikom delavskega sveta in strokovnim delavcem pravnikom, s katerim so sklenili delo po pogodbi.

Stanje, s katerim so nas seznanili, je porazno:

- delavci že 4 mesece niso dobili plač,
- vozniki sami zalagajo denar za gorivo, pa tudi potne stroške, ki se jim ne vračajo,
- osebni dohodki so v mesecih, za katere so bili izplačani (od januarja do aprila 1992), zaostajali tudi 50 % za določenimi s kolektivno pogodbo dejavnosti,
- listine oz. evidence o manj izplačanih osebnih dohodkih niso izdelane,
- delavci še nimajo pogodb o delu.

Poslovanje pod prejšnjim vodstvom je bilo na taki ravni, da človeka čudi, da se institucije nadzora doslej niso »zbudile«. Poleg kupa nepravilnosti, ki jih iz dneva v dan odkrivajo, delavce najbolj boli, da so vsi, ki so jih opozorili na stanje, ostali indiferentni. Vozniki – teh je večina, pa tudi drugi delavci kljub takemu stanju še vedno pridno delajo.

Kljub pogosti odsotnosti, ki voznikom onemogoča dosledno spremljanje učinkovitosti poslovanja, so za nepravilnosti, ki so jih ugotavljali, zahtevali od vodstva ustrezne odgovore. Direktor podjetja s svojim teamom je delavcem vedno pogosteje odgovarjal, da za podjetje ni drugega izhoda kot stečaj. Ogorčeni delavci se s tem niso strinjali, zlasti ker so trdno prepričani, da je dela dovolj (zato tudi delajo), vidijo celo možnost razširitve dejavnosti na mednarodni trg in še kup drugih možnosti dodatnega zaslužka. Zato se s stečajem kar tako ne bodo sprijaznili. Potrebujejo seveda pomoč, ki smo jo v obliki solidarnostne pomoči dali tako sindikat dejavnosti kot območje. Terjali pa bomo, da se bodo v razreševanje vključili tudi drugi odgovorni – ne nazadnje tudi lokalna oblast, ki je bila doslej gluha za njihove prošnje, čeprav so jim nakazali, da so seznanjeni s položajem v Avtoprevozu.

Poleg sindikalne pomoči, ki smo jo takoj nakazali, bodo strokovne službe pripravile rešitve za odprta vprašanja, to so predobitev novega *vodstva oz. do tedaj imenovanje vršilca dolžnosti, delovanje samoupravnih organov in druge potrebne aktivnosti. Ponovno bomo poskušali* pri predsedniku IS občine Žalec. Delavci pričakujejo »injekcijo« za rezrešitev njihovega finančnega položaja, saj bodo sicer na neizplačane osebne dohodke morali še dolgo čakati. Tega pa, zlasti tisti, ki nimajo dodatnega vira zaslužka, več ne morejo. Zato so pripravljeni tudi z drugimi oblikami protestirati pred poslopjem občinske oblasti.

Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije

Anarhija v Tekstilu Angori

S predstavnicami sindikata podjetja Tekstil Angora iz Ljubljane in sekretarjem območnega odbora dejavnosti Mirom Podbevškom smo v torek, 22. t. m. opravili razgovor z direktorjem podjetja in mu predstavili naše zahteve. Stanje v podjetju je zaskrbljujoče zaradi denacionalizacije. Tovarna je na cerkvenem območju na Rudniku. Poslovanje podjetja bremenijo tudi zadolžitve iz preteklosti, so pa tudi tehnološko slabo opremljeni.

Problem naših članov oziroma zaposlenih v podjetju je, da vodstvo podjetja oziroma upravni odbor ne upošteva panožne kolektivne pogodbe in zavrača tudi podpis podjetniške kolektivne pogodbe. To je v celoti pripravil sindikat. Kršen je tudi zakon o delovnih razmerjih, saj zaposlenim niso izdali niti pogodb o zaposlitvi, na dogovor iz meseca maja o takojšnji izdaji le-teh in izdaji vrednostnih listin pa so kar pozabili.

Sprejet je bil dogovor, da bo na naslednjem sestanku upravnega odbora podjetja pisno vročen zahtevek o razširitvi upravnega odbora s predsednikom delavcev, kar pomeni spremembo statuta in takojšnjo izdajo pogodb o zaposlitvi in internih vrednostnih listin. Morebitno nespoštovanje tega zahtevka bomo prijavili republiški inšpekciji dela. Podpis podjetniške kolektivne pogodbe bo usklajen s spremembami in določitvami panožne kolektivne pogodbe, za kar je zadnji rok 31. 12. 1992.

Branka Novak, sekretarka

Sindikat poklicnih gasilcev

»Požar« pri gasilcih se širi

Neurejeni osebni dohodki delavcev v poklicnih gasilskih enotah povzročajo čedalje večje težave. **Tako so še v enoti Krško morali s sindikalnimi zahtevami izsiliti plačo za avgust.** Kako bo v naslednjem mesecu, pa je še več negotovosti, saj se njihova likvidnost poslabšuje. **Nezadovoljstvo je tudi v Novem mestu,** kjer so delavci zahtevali zbor, ne katerem hočejo dobiti zagotovila za ureditev plač, izplačilo nadur in pojasnilo, kakšne so njihove perspektive.

Marsikaj bi bilo urejeno, če bi bila sprejeta njihova kolektivna pogodba. Zato **veliko pričakujemo od nadaljevanja pogajanj, ki bodo 24. septembra.** Vsem sindikalnim organizacijam v enotah smo poslali v obravnavo stališča delodajalcev, da se do njih opredelijo indajo ustrezna pooblastila svojim pogajalcem. Neusklajena je ostala opredelitev višine nekaterih dodatkov, vrednotenje gasilca (predlog delodajalcev za V. tarifni razred) in izhodiščni OD. **Delodajalci pristajajo na 28.332,00 SIT, naša zahteva je 32.582,00 SIT in ustrezno razmerje za gsilca v IV. tarifnem razredu.**

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikat kemične, nekovinske in gumarske industrije

V nesreči spoznaš prijatelja

Delavci podjetja Keral Lendava so že dalj časa v nezavidljivem materialnem položaju. To se neposredno izraža v višini prejetih plač, saj te dosegajo le **50 % izhodiščnega osebnega dohodka po kolektivni pogodbi.** Tudi druge prejemke po kolektivni pogodbi prejemajo v drugačni obliki, kot je določeno s kolektivno pogodbo. **Regresa za letni dopust še niso prejeli in ga verjetno do konca leta tudi ne bodo.** Glede na zapadle obveznosti, ki jih ima podjetje, ni pričakovati takojšnjega izboljšanja materialnega položaja delavcev. **Zato smo se jim v izvršnem odboru sindikata dejavnosti odločili priskočiti na pomoč s solidarnostnimi sredstvi, ki bi vsaj delno ublažila njihovo gmotno stanje.** Odločili smo se, da bomo vsakemu članu sindikata tega podjetja izročili 4.000 tolarjev solidarnostne pomoči, poleg tega pa še za vsakega nepreskrbljenega otroka po 1.000 tolarjev. **Skupno bomo v ta namen razdelili 100.000 tolarjev solidarnostne pomoči dvajsetim članom sindikata.**

Solidarnostna pomoč bo neposredno izročena v petek, 25. t.m. v podjetju Keral ob 13.30 uri. Izročil jo bo predsednik RO sindikata dejavnosti Janez Justin.

Franjo Krsnik, sekretar

Ura zamujena ne povrne se nobena

Vzajemnost, sindikat nezaposlenih in socialno ogroženih Slovenije, je ta teden napel vse moči, da bi prek skupščinske komisije za delo in socialno politiko čimprej prodrl v skupščino s pobudama za spremembo zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki se nanašata na usklajevanje nadomestil za brezposelne in na spremembo razpona med najnižjimi in najvišjimi nadomestili za brezposelne.

V prvem primeru gre **za spremembo 24. člena** Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki ima predvsem to pomanjkljivost, da ne natančno določa rokov, do kdaj morajo biti nadomestila usklajena z rastjo zajamčenih plač. Odtod nenehne zamude; zadnje usklajevanje je bilo namreč meseca maja. »Vlada nam je sicer obljubila, da bo do novega usklajevanja prišlo še ta mesec, vendar smo prepričani, da bo do zamud še prihajalo, dokler zakon tega ne bo preciziral,« pravi Andrej Magajna, predsednik Vzajemnosti. **»Zato predlagamo, da bi nadomestila usklajevali vsak naslednji mesec, ko bi ugotovili, da so osebni dohodki povprečno narasli za pet odstotkov.** Če se to dá za pokojnine, ne vidimo nobenega razloga, da ne bi tako ravnali tudi pri nadomestilih.«

Druga pobuda za spremembo zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti pa se nanaša na **21. člen, ki določa razpon nadomestil.** Po tem členu znaša najnižje nadomestilo 80 odstotkov zajamčene plače (okoli 9.000 tolarjev), najvišje pa petkrat več (okoli 46.000 tolarjev). Vzajemnost je prepričana, da se z najnižjim nadomestilom dá preživeti kvečjemu teden, meseca pa niti slučajno ne. Petkratnik je pa po drugi strani že vsota, ki ljudi ne spodbuja , da bi si iskali redno zaposlitev. Še več: praksa kaže, da si taki navadno iščejo (in tudi najdejo) honorarno delo, kar jim omogoča dober življenjski standard. Zato Vzajemnost predlaga, **da bi v spremenjenem členu tega zakona zakoličili razmerje 1:3.** »Bojim se, da bo vlada hitro našla razumevanje za ta predlog in znižala najvišje nadomestilo, ne da bi hkrati povišala najnižjega,« je prepričan Magajna. »Zato bomo s tem predlogom skušali prodreti šele potem, ko bo izdelana nova metodologija za izračunavanje zajamčenega osebnega dohodka.«

Andrej Magajna

Vzajemnost torej dosledno vztraja na poti, ki si jo je začrtala ob svoji ustanovitvi 13. septembra 1990 in potrdila na lanskem kongresu: pomoč tistemu najbolj ogroženemu sloju prebivalstva, ki je bil po sili razmer izvržen iz tehnoloških procesov.

Po najnovejših podatkih, je v Sloveniji 103.522 nezaposlenih, od tega: brez izobrazbe 9.282, s prvo izobrazbeno stopnjo 31.390, z drugo 6.731, s tretjo 1.918, s četrto 27.760, s peto 20.516, s šesto 2.931, s sedmo in osmo pa 2.394.

Iskalcev prve zaposlitve je 21.929.

»S tema pobudama bi lahko tem ljudem omogočili vsaj tak minimalni dohodek, da bi lahko preživeli med iskanjem zaposlitve,« je končal Magajna.

Tik pred zaključkom redakcije pa smo zvedeli, da je Zavod za zaposlovanje povečal nadomestila za 15 odstotkov. Sklep velja za približno 10.000 iskalcev zaposlitve, ki so se na Zavodu prijavili pred 1. avgustom letos.

D. K.

Če ne moreš pomagati, raje molči!

Dandanes se ni treba hudo pregrešiti, da se znajdeš v disciplinskem postopku. Kadrovska, pa še kateri izmed vplivnih direktorjev kot da komaj čakajo, kdaj boš zabredel in te bodo potem lahko lovili s paragrafi, posebno še, če si na kakšni zabavi kakšno rekel čez nje. A ko si enkrat v zanki, te tudi advokat ne reši. Sindikat pa se pogosto niti ne zgane – ali pa se ne znajde.

In kaj sploh lahko stori sindikat za svojega člana, če zabrede v disciplinske težave?

Veliko – če njegov predstavnik pozna svojo nalogo.

Nič, če ne pozna pravih predpisov.

Poglejmo, za kakšne predpise (pristojnosti predstavnika sindikata) gre:

Zastopanje delavcev v disciplinskem postopku s strani sindikata je opredeljeno z zveznim zakonom o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja. Republiški zakon o delovnih razmerjih zastopanja sploh ne opredeljuje. V 62. členu Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (zvezni zakon) pa piše;

»O začetku postopka pred disciplinskim organom je obveščen tudi sindikat. Med postopkom pred disciplinskim organom je treba obvezno obravnavati tudi mnenje sindikata, če ga je poslal.«

Po domače povedano:

Sindikat mora biti obveščen o začetku postopka pred disciplinskim organom. Sindikat mora predlog za uvedbo postopka preučiti, se z delavcem pogovoriti, zatem pa na podlagi argumentov za zagovor sestaviti tudi svoje pisno mnenje o zadevi, ki pa mora biti sestavljena tako, da bo delavcu koristilo. Če sindikat podjetja ne more – iz kakršnihkoli razlogov že – sestaviti za delavca ugodnega mnenja, je bolje, da molči.

In zakaj naj raje molči?

Veliko je primerov, da se delavec za varstvo svojih pravic in zastopanje obrne na službo pravne pomoči in ga pravnik tudi uspešno zastopa na prvostopenjskem pritožbenem organu, to je na delavskem svetu ali komisiji za pritožbe. Tam pa kdaj pa kdaj preberejo tudi mnenje sindikata, ki je za delavca škodljivo. V večini primerov, kjer zadeva pravno »ni čista«, pritožbeni organ v zagovoru prizadetega delavca išče kršitve zakonov oz. nepravilnosti vodenja samega postopka. Do takšnih kršitev pa tudi dejansko prihaja. Zato je v takšnih primerih negativno mnenje sindikata škodljivo, saj ga pritožbeni organ v večini primerov tudi upošteva in potrdi sklep disciplinske komisije. Tako delavcu kot tudi njegovemu zastopniku ostane le še pot na sodišče – če želi pomagati delavcu.

To pa pomeni, da je mnenje sindikata v disciplinskem postopku pogosto odločilno pri odločanju o pritožbi.

Sindikat ima predvsem *nalogo delavca zaščititi. Če* mu torej že ne more (tudi iz objektivnih razlogov) koristiti, naj mu tudi ne škoduje.

Predsedniki sindikatov so pogosto v dvomu, za katere delavce v disciplinskem postopku naj daje sindikat mnenja: samo za člane sindikata ali tudi za nečlane. V sindikalnih dokumentih namreč piše, da sindikat kščiti in zastopa svoje člane.

Res pa je, da zakon govori o sindikatu in delavcih na splošno, to je, ne razvršča jih v člane in nečlane sindikata.

Sindikat naj pomaga vsem, ki so pomoči potrebni, to je tudi nečlanom – če sindikat podjetja oceni, da jim je bila storjena krivica.

Res je, zastavlja se vprašanje: potem pa ni razlike med članom in nečlanom sindikata? Vendar si sindikat z utemeljenimi strokovnimi mnenji lahko pridobi le ugled in veljavo med delavci in s tem tudi krepi zaupanje v svojo delavsko organizacijo.

To pa lahko le okrepi moč sindikata.

P. P.

Sindikat Grosista na disciplinski (3.)

Obveščeni smo, da je 18. septembra poizkušala zasedati disciplinska komisija Grosista, ki naj bi ta dan obravnavala kršitve delovnih obveznosti Dore Levpušček, predsednice svobodnih sindikatov v tej firmi.

Osumljena se obravnave ni udeležila. V njeni odsotnosti je disciplinska komisija zaslševala različne priče in zbirala izjave. Zapisnik o vsem tem še ni končan.

Viktor Leskovšek, namestnik družbenega pravobranilca samoupravljanja Republike Slovenije, nas je obvestil, da direktor Grosista Silvo Oblak še ni odgovoril na njegove zahteve. Sklepamo, da je disciplinska komisija zasedala, da bi zbrala trdnejše dokaze za postopek zoper imenovano delavko, ki je objektivno zaščitena, saj je delovala kot sindikalna zaupnica. Vse kaže, da direktor s temi zaslišanji še naprej straši zaposlene, zaradi česar se vzdušje v kolektivu še naprej slabša.

F. K.

DE časopis slovenskih delavcev
Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana
tel.: (061) 313-942
311-956
110-033
116-163

DE ŠPORT – DE ŠPORT – DE ŠPORT

Zgodovinska sreda

»Veliki slovenski derbi med nogometaši SCT Olimpije in Maribora Branika je zavoljo muhastega žreba prišel na vrsto sicer malo prezgodaj,« so bili pred štirinajstimi dnevi enotni domala vsi sobotni jutranjiki, »bo pa pred zgodovinsko evropsko sredo nedvomno športni dogodek, vreden ogleda.« Vabilo je bilo prepričljivo, vreme lepo, torej – gremo za Bežigrad!

O kakšnih kolonah, ki so se v rajnki Jugoslaviji ob podobnih »velikih derbijih« z vseh strani zgrinjale proti ljubljanskemu Centralnemu stadionu, tokrat ni bilo ne duha ne sluha. Da pa vseeno utegne biti nadvse živahno, mi je spotoma dal slutiti pred bežigrajsko policijsko postajo parkirani avtobus, obkrožen z »maricami«, iz katerega so štrlele kvišku vijoličaste zastave. Aha, se je že začelo, sem pomislil, in stopil bliže. »Pravzaprav se je začelo že na Trojanah,« zvem od enega izmed štajerskih navijačev, »ko so nas policaji prvič ustavili in nam pobrali vso pirotehniko.« Hm, sem se zamislil. Celikovi fantje očitno »trenirajo« za tekmo z Milanom, ki naj bi bila v primerjavi z nacionalnim derbijem naravnost zgodovinski spektakel.

Potem smo šli vsak svojo pot: jaz po bližnjici, avtobus – nabit, da je še šofer skoraj stal – pa naokoli. Čez nekaj minut se pred službenim vhodom na stadion spet snidemo, le da je bilo to zame neko »bližnje srečanje tretje vrste«. Naključje je namreč hotelo, da se je nekaj metrov za mano prav tedaj pojavila večja skupina navijačev Olimpije. Ne vem, ali jim je kdo kaj provokativnega zabrusil ali pokazal, dejstvo je bilo, da so kot ose planili proti »zelenim zmajem«, jaz pa sem se ne kriv ne dolžan v hipu znašel med dvema vročima ognjema. Še sreča, sem s kozarcem pomirila tuhtal kasneje ob šanku, da je policija tako bliskovito intervenirala in z vzgojnimi palicami razdvojila vročekrvneže obeh barv. Lahko bi se končalo mnogo bolj boleče…

Vstopnice za tekmo potem nisem kupil, ker me je minilo vse veselje do velikega derbija. S stadiona si pa tudi nisem upal, priznam, dokler se zunaj strasti niso vsaj kolikor toliko pomirile. Edini prosti koridor, ki mi je ostal v tem neprostovoljnem ujetništvu, je bil med ograjo nad tribunami in službenim poslopjem Olimpije, odkoder se je prav dobro videlo na skoraj celo igrišče. In ko sem ugotovil, da sem tu zaščiten kot kočevski medved – spredaj mrki redarji zasebne firme Obad, zadaj intervencijska policija – sem se le sprostil in se polagoma prepuščal ugodju, ki ga ljubiteljem športa res lahko ponudi le stadion.

Zvečer pa sem spet postal slabe volje. V TV dnevniku me je razjezil »taglavni« nogometni komentator, ki je dobesedno okaral vse Slovence (ne le Mariborčane in Ljubljančane), rekoč, da ne more razumeti, zakaj je bilo na tako velikem derbiju tako malo gledalcev. »Podkupljivec!« sem zasikal skozi zobe. Jaz zdaj vem, zakaj ne prihajajo. In v sredo, ki bo zavoljo povratne tekme pokala evropskih šampionov med SCT Olimpijo in slovitim Milanom spet zgodovinska, tudi mene ne bo…

Damjan Križnik

DE KANAL – DE KANAL – DE KANAL – DE KANAL – DE KANAL –

Napovedi heretika

Druga mreža TV Slovenije nam od začetka septembra ob nedeljah zvečer predvaja zanimivo angleško serijo pod skupnim naslovom **Vizionarji.** V prvi oddaji smo lahko spoznali avstralskega oblikovalca in avtorja ideje o permakulturi Billa Mollisona, ki je za svojo dejavnost prejel tudi alternativno Nobelovo nagrado. Kot smo videli, Mollison verjame, da **naš planet uničuje predvsem moderno kmetijstvo, ki kvari prst, zastruplja vodo in proizvaja zastrupljeno hrano.** V zameno predlaga način pridelovanja hrane samo s pomočjo narave.

V drugi oddaji iz serije Vizionarji smo spoznali »bosonogega« čilskega ekonomista Manfreda Maxa Neefa, ki si na svojevrsten način prizadeva rešiti probleme Latinske Amerike. Meni, da je **najslabši način reševanja problemov nerazvitega sveta tisti, ki ga narekujejo vodilni svetovni finančniki.** Neef sanja predvsem o socialni, politični in človeški pravičnosti in trdi, da lahko resnično blaginjo in svetlo prihodnost ljudem zagotovi samo vlada s podobnimi cilji.

V tretji oddaji, ki bo na sporedu to nedeljo ob 20.35, pa bomo lahko spoznali Jeremyja Rifkina, ki je postal slaven predvsem zaradi sodnih tožb proti genskemu inženiringu. Prepričil je neomejeno uporabo genetsko spremenjenih bakterij, podvomil o pravici proizvajalcev, da patentirajo genetsko preoblikovane vrste itd., še vedno pa se bori proti vsakemu proizvodu biotehnične industrije. Iz svojega urada v Washingtonu vodi obsežno protestno gibanje.

Mnoge tradicionalne kulture predstavljajo človeka kot del mogočnega življenjskega sistema, različni bogovi pa ponazarjajo različne naravne sile. Simboli krščanske tradicije pa so drugačni. Ko smo zapustili rajski vrt, meni Jeremy Rifkin, smo obrnili hrbet naravi. Zahodna civilizacija se je oborožila z orodjem znanstvene revolucije in zavladala svetu, znanost pa nas je ločila od narave. Zdaj smo dobili močno orodje s spajanjem genov. **Znanstveniki so kot bogovi, saj lahko ustvarjajo nove kombinacije rastlin in živali.** In kaj pomeni tehnologija, ki prestopa vse biološke meje? O tem pa v oddaji »Napovedi heretika« iz serije Vizionarji…

Ne prezrite

Vas zanima, kaj neki zdaj počne **Vinko Hafner,** znana politična osebnost iz »prejšnjih časov« in mož, ki si je prvi drznil javno žugati velikemu srbskemu voditelju Slobodanu Miloševiću? Kakšno je njegovo današnje stališče do socializma, samoupravljanja in ZK? Kakšno vlogo je imela slovenska ZK pri razpadu Jugoslavije?

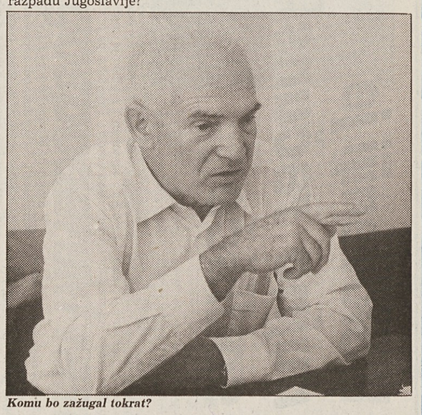

Komu bo zažugal tokrat?

To je le nekaj vprašanj, na katera bo Vinko Hafner odgovarjal v oddaji **Intervju, ki bo na sporedu v petek, 25. t.m. ob 20.30 na drugem programu TV Slovenija.**

Izbira: D. K.

v območnih organizacijah

Bela krajina

Rigelnik naj pride tudi v Belo krajino

Na seji sveta območne organizacije svobodnih sindikatov Bele krajine so sprejeli naslednje ocene in pobude:

Gospodarstvo Bele krajine je bilo v prvem polletju 1992 poslovalo negativno, saj je bila izguba kar trikrat večja od bruto dobička v podjetju s pozitivnim poslovanjem. Kriza se ni zaustavila, preusmerjanje na nove trge je prepočasno, z že izdanimi odločbami presežnim delavcem pa se je brezposelnost še povečala. Povprečni osebni dohodki v območju čedalje bolj zaostajajo za republiko. Vse več je primerov izplačil s 5- do 30-dnevnim zamikom. Zaradi težkega stanja v podjetjih se izhodiščni osebni dohodki po kolektivnih pogodbah dejavnosti izplačujejo le 80-odstotno, v podjetju z velikimi izgubami pa celo 60- do 70-odstotno.

Zaradi kritičnega stanja v gospodarstvu občine Črnomelj je bila skupščini te občine dana pobuda, naj izvršni svet čimprej skliče razgovor s podpredsednikom vlade Rigelnikom, da bodo skupaj ocenili stanje na tem področju. Dosedanje aktivnosti izvršnega sveta občine so bile namreč trenutno »gašenje«, ne pa razvojno reševanje podjetij.

V območni organizaciji sindikatov Bele krajine so zaradi vse večje socialne krize ocenili tudi izvajanje programov pomoči in nudenje ugodnosti članom, za kar so zadolženi območna organizacija in sindikati v podjetjih. Ti programi so se letos izvajali takole:

- v devetih mesecih je bilo članom svobodnih sindikatov odobrenih 518 ugodnih kratkoročnih kreditov prek ljubljanske delavske hranilnice v znesku od 5000 do 10.000 tolarjev, s 6-mesečnim odplačevanjem z majskimi obrestmi;
- v sindikatih podjetij so prav tako dajali premostitvene kredite prek hranilnice ali pa so z lastnimi sredstvi kreditirali blagajne vzajemne pomoči v podjetjih, da je bil s tem povečan obseg kreditov;
- nekaj članom v najhujši stiski so dali enkratno denarno pomoč;
- vsi sindikati podjetij imajo organiziran nakup ozimnice in nakupe nujnih življenjskih potrebščin, kot so meso, pralni prašek, premog…, z obročnim odplačevanjem ali zamikom plačila. Zato namenjajo vsa prosta denarna sindikalna sredstva:
- letos je bilo sklenjenih 12 pogodb z obrtniki in trgovskimi organizacijami za popust pri nakupu blaga in plačila storitev;
- ker je zgornja ugodnost le začasna, so sklenili oceniti možnosti za ustanovitev sindikalne trgovine »KONZUM« za Belo krajino. Kljub konkurenci v trgovini se podjetja namreč še niso povsem prilagodila potrebam občanov v kriznem času.

Jože Miklič, sekretar

Gorenjska

Dogovor za usklajen nastop

Za uvod v naše jesensko delovanje organiziramo na Gorenjskem posvete s sindikalnimi zaupniki po posameznih občinah.

Ta teden bo delovni posvet na Jesenicah. Glede na izredno kritične socialno-zaposlitvene razmere v občini ter načrtovane pojave presežnih delavcev in stečajnih postopkov nalog za sindikalne delavce v podjetjih in zavodih ne bo zmanjkalo. Na posvetu bo podana informacija o pogajanjih sindikatov z vlado Republike Slovenije za sklenitev socialnega sporazuma, predstavitev ukrepov vlade za sanacijo gospodarstva s poudarkom na vlogi in nalogah sindikatov v teh projektih. Dogovorili se bomo o konkretnih aktivnostih v zvezi z izvajanjem in uveljavljanjem kolektivne pogodbe, se opredelili do tistih podjetij, ki delavcem še ne izdajajo ustreznih listin za premalo izplačane osebne dohodke po kolektivni pogodbi, ali se jim iz kakršnegakoli razloga kršijo pravice iz pogodbe o delu oziroma delovnega razmerja. Sindikalnim zaupnikom bo podana tudi informacija o aktivnostih območne organizacije ZSSS za Gorenjsko glede na povišanje bivalnih stroškov v občini Jesenice ter dogovor o nadaljnjih ukrepih sindikatov na tem področju.

Podan bo tudi predlog kadrovske zasedbe v sindikalni izpostavi na Jesenicah. Trenutno sta na profesionalno delo v sindikatih pristala dva kandidata z visoko strokovno izobrazbo.

V naslednjem tednu bo podobna problematika obravnavana med škofjeloškimi zaupniki, zatem radovljiškimi, opravljen pa je že bil posvet v Tržiču.

Sandi Bartol, predsednik

Ponudba sindikatom podjetij

Na zalogi imamo za sindikalno prodajo večje količine tehle artiklov:

SLADKOR 1/1	70,00 SIT/KG
OLJE SONČNIČNO PVC 1/1	134,00 SIT/LIT
MAKARONI CERES, štiri vrste 1/2 kg	76,00 SIT/KOM
SADNI SIRUPI – RAZL. OKUSOV 1/1	195,00 SIT/LIT
SARDELE V OLJU 125 g	60,00 SIT/KOM
TUNE FILETI V OLJU 125 g	94,00 SIT/KOM
PASTETE 100 g	54,00 SIT/KOM
KIS ALKOHOLNI AROM. KISKO 1/1	109,00 SIT/LIT
PRAL. PRAŠEK WEISSER RIESE 3/1	599,00 SIT/PAKET
PRALNI PRAŠEK LIND 3/1	499,00 SIT/VREČKA
PRALNI PRAŠEK OSKAR 3/1	470,00 SIT/VREČKA
WC PAPIR 8/1	185,00 SIT/KOM
MEHČALEC JOLY 1/1	187,00 SIT/KOM
EFEKT PLUS	140,00 SIT/KOM
CEVOSAN	187,00 SIT/KOM
BELKU	136,00 SIT/KOM
WC ČISTILO	187,00 SIT/KOM
UNISAN	199,00 SIT/KOM
FOSKO MEH. VODE	129,00 SIT/KOM
MEHČALEC MAXILAN 4/1	430,00 SIT/KOM

OZIMNICA Z DOSTAVO

VLOŽENE POVRTNINE ETA KAMNIK	PO CENIKU ETE
KROMPIR BELI IN RDEČI	19–20 SIT/KG
JABOLKA JONAGOLD, GLOSTER, IDARED	49 SIT/KG
ČEBULA	39 SIT/KG

*Sindikalni zaupniki lahko željene količine naročijo pisno na naslov **KONZUM, d.o.o., Linhartova 13, Ljubljana** ali po faksu **št. 061 110-338.***

Informacije dobite na **tel.: 061 320-963.**

DANES NAROČENO, JUTRI PRIPELJANO, PLAČANO PRI PRVI PLAČI.

Piše: Janez Kopač

V Sloveniji je nujno računsko sodišče

Računsko sodišče je institucija, ki jo je v slovensko zakonodajo prvič prinesla nova ustava. Zakona, na podlagi katerega bi to institucijo ustanovili, pa še ni, a so v SDK za hobi teze takega zakona že napisali. V našo ustavo je računsko sodišče prišlo kot rezultat zgledovanj po nemški ustavi in prav verjetno je, da bo tudi delovanje te institucije podobno nemškemu primeru.

Zamisel je leta 1714 uvedel pruski kralj Friderich Viljem I. Takratno računsko sodišče je, tako kot recimo letos naš SDK, presojalo pravilnost (namenskost) in zakonitost porabe državnega denarja. Današnje nemško računsko sodišče tega v glavnem ne gleda več, pač pa od približno leta 1970 dalje preverja smotrnost in gospodarnost državne porabe. Skratka, skrbi za pregled dobrega gospodarjenja.

Nemško računsko sodišče je neodvisna institucija, katerega člane določi parlament, vendar jim mandat traja kar 12 let in so na ta način neodvisni celo od parlamenta. Delo te institucije temelji na prepričanju, da je treba pregledati smotrnost porabe čisto vsake marke državnega denarja, tudi posebnega sklada predsednika vlade in predsednika države, ki ju sicer po zakonu lahko uporabljata trajno in kot vesta in znata. Tovrstni pregledi seveda niso javno objavljeni, kontrola pa vseeno obstaja. Prav tak delikaten primer je pregled gospodarnosti porabe sredstev protiobveščevalne službe in obrambnih izdatkov.

Poročila računskega sodišča imajo veliko težo zaradi znanja in moralnega ugleda članov računskega sodišča in njihovih revizorjev. Njihovo delovanje ustavi marsikatero investicijo, še predno je bila pričeta, vpliva na zaposlitev v državnih organih in še na marsikaj, predvsem pa seveda na višino proračuna.

Marsikoga zmede besedica sodišče, toda nemško računsko sodišče ne izreka sodb, ki bi koga obvezovale (vsako leto je po objavi njihovega poročila med politiki več odstopov in celo kak samomor), temveč je sodišče le po svoji neodvisnosti. Drugačna pa je vloga npr. francoskega računskega sodišča, ki izreka tudi sodbe.

V Sloveniji bi računsko sodišče zelo nujno potrebovali. Nekaj dodatno zaposlenih bi stotero pokrilo stroške za svoje poslovanje zaradi prihrankov proračunskega denarja. Bežen pregled poslovanja nekaterih ministrstev, ki ga je pri SDK letos naročil skupščinski odbor za javne finance in proračun, je pokazal, da se ponekod z državnim denarjem počne kot svinja z mehom. Toda to je razvidno iz poročil SDK-ja le posredno, saj se ta institucija ukvarja le s pregledom pravilnosti poslovanja. Včasih pa je poslovanje povsem pravilno, a strahotno negospodarno. Za oceno gospodarnosti pa navsezadnje poslanci in SDK nimamo niti nikakršnih kriterijev. Lani, ko še ni veljal obvezen razpis javnih natečajev za nakupe opreme za potrebe države, je npr. ministrstvo g. Pirnata kupovalo računalnike v glavnem pri nekem zasebnem podjetju, kjer je bilo vse plačano z avansom, dobave pa so bile ali jih ni bilo, saj tudi roki dobav mnogokrat niso bili določeni, ob prevzemu ni bilo nobene kontrole kvalitete, iz avansov so se plačevale druge stvari od dogovorjenih. Skratka, na prvi pogled izjemno neposlovno.

Vendar vsi lahko rečemo le, da je bilo to verjetno razmetavanje proračunskega denarja, z gotovostjo pa tega ne moremo reči in zaradi politične občutljivosti niti ne smemo. No, pa je ta primer le majhna ilustracija vsega, kar se dogaja. Zato potrebujemo računsko sodišče.

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje

Podjetništvo in razvoj kadrov

Podjetniške razvojne zasnove v razvitih državah že od sredine sedemdesetih let ne gradijo več na novih tehnologijah kot osnovnem spodbujevalcu razvoja, ampak predvsem na kadrih. To postavlja v ospredje skrb za razvoj človeških potencialov, za uveljavljanje različnih sistemov in metodologij razvoja kadrov ter modelov planiranja karier sodelavcev. Po tej poti je mogoče spodbuditi načrtovanje osebnega strokovnega razvoja do zgornjih meja posameznikove zmožnosti.
Z načrtovanjem karier je mogoče sodelavcem približati možnosti razvoja njihove poklicne poti in jih usmerjati k delu, v katerem bodo najuspešnejši. Zadovoljstvo pri delu pa je močan vzvod sproščanja človekove ustvarjalnosti.

Vsebina

I. Podjetništvo in načrtovanje razvoja kadrov
Optimalen razvoj sodelavcev
Od klasične personalne h kadrovsko razvojni družbi
Vrednote in pravila podjetniške kulture
Ciljna kvalifikacijska struktura podjetja
Računalniško spremljanje poklicne poti

II. Načrtovanje razvoja človeških potencialov kot sestavina strateškega planiranja in razvojnega poslovanja
Strateški razvojni načrt podjetja
Načrtovanje razvoja sodelavcev

III. Ugotavljanje potreb po znanju kot kriterij standardov kakovosti – ISO 9001
Metodološki postopki in orodja za ugotavljanje potrebnih znanj
Pravilnik o ugotavljanju potreb po znanju

IV. Nekatera načela kadrovske strategije in načrtovanje karier

V. Elementi sistema razvoja kadrov

VI. Metodologija načrtovanj karier

A. Kaj vsebuje in kdo so njeni nosilci
Manj improvizacij in dela s kadri »po posluhu«
Nujne spremembe v stilu vodenja
Kako sodelavce motivirati in stimulirati za načrtovanje karier

B. Metodološke smernice za izdelavo orodij in pripomočkov pri načrtovanju karier
Upoštevati komu je metodološko orodje namenjeno
Zagotoviti multidisciplinarni strokovni pristop
Razviti svetovalno delo
Ocenjevati ustvarjalni potencial sodelavcev
Sodelavce usmerjati
Ocenjevati rezultate usposabljanja
Spremeniti staro strukturo delovnih mest
Izboljšati sistem nagrajevanja in napredovanja

C. Sestavine ustrezne metodologije načrtovanja karier
Kadrovski portfolio
Ocenjevanje delovne uspešnosti in razvojni možnosti menedžerjev
Letna anketa o poklicnih željah in strokovnih ambicijah sodelavcev
Letni razgovor s sodelavcem
Protokol za evidentiranje »letnega razgovora«
Načrt razvoja vodilnih kadrov
Kadrovska evidenca načrtovanja karier

VII. Priloge

Želja in namen avtorja te brošure sta bila, skrajšati poti iskanja in uveljavljanja novih prijemov v kadrovski dejavnosti naših podjetij. Zato v njej seznanja s konkretnimi metodološkimi pripomočki. Poslovodstva in strokovne kadrovske službe v podjetjih jih bodo skladno s svojo poslovno filozofijo in kadrovsko razvojno strategijo lahko prilagodili svojim potrebam in pričakovanjem.

Priročnik bo v oktobru izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.
Prednaročniška cena priročnika 850 SIT.

VZEMI ALI PUSTI

Odziv slovenskih zavoženih podjetij na razpis države za pomoč pri prestrukturiranju in sanaciji podjetij je presenetil vse. Glede na razpisne pogoje, po katerih prevzema po sklenitvi pogodbe ves vpliv v podjetju Sklad republike Slovenije za razvoj, in glede na sorazmerno omejeno količino denarja, ki ga je država namenila za sklad (5 milijard tolarjev), je bilo pričakovati prijave res samo najbolj zavoženih podjetij. Se pravi kakih 30 do največ 50. Prijavilo se jih je, po neuradnih podatkih (Sklad sam do zaključka redakcije še ni bil voljan dati nobenih podatkov), več kakor dvesto.

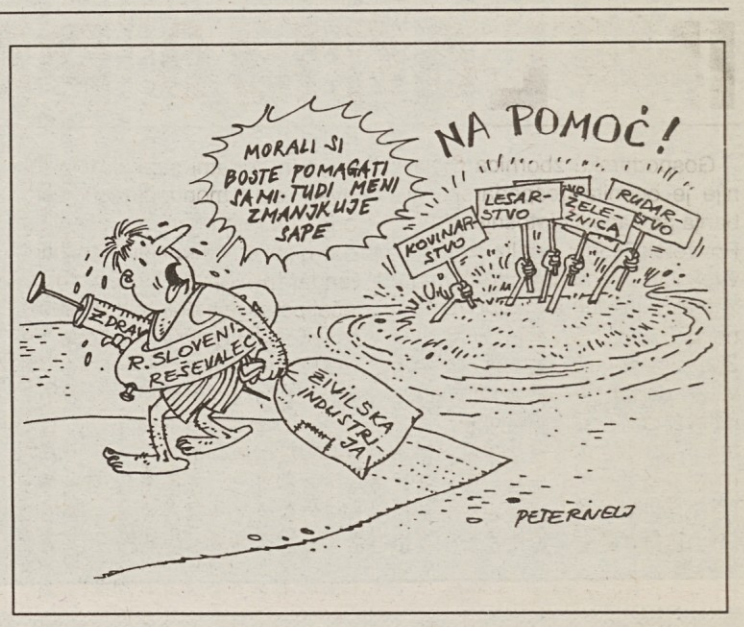

Maloštevilna ekipa Sklada je minule dni resnično garala, na dan so obiskali po pet, šest podjetij (spet neuradni podatek). Zdaj jo čaka še dokončni izbor podjetij, ki jih bo Sklad prevzel in jih poskusil prestrukturirati oziroma sanirati. Ta hip ne vemo, ali bodo imela prednost največja podjetja ali nemara tista, ki bi jih bilo sorazmerno lahko, brez večjega vlaganja potegniti iz vode in pravilno podjetniško usmeriti. Kot je pred dnevi izjavil minister za industrijo Dušan Šešok, naj bi imen podjetij, ki jih bo Sklad prevzel (prevzel je pravšnja beseda, saj mora podjetje Skladu predati vse svoje premoženje), ne objavljali in težko je priti celo do seznama podjetij, ki so se prijavila na natečaj.

Mi smo se o vsebini tega razpisa in o tem, kaj od njega pričakujejo, pogovarjali v dveh podjetjih. V Konusu je bil naš sogovornik direktor podjetja Feliks Lorbek, v Tovarni poljedelskega orodja pa predsednik tovarniškega sindikata Bojan Ušaj.

V Batujah se je delavski svet že izrekel za podpis pogodbe s Skladom za razvoj in sprejel tudi mnenje Ušaja, predstavnika sindikata, da morajo imeti delavci v vsakem primeru, bodisi da jih prevzame Sklad ali da gredo v stečaj, kar se bo zgodilo, če jih Sklad ne bo reševal, enak položaj kot drugi upniki. Delavci te tovarne so namreč veliki upniki, saj zdaj dobivajo plače, ki kar za približno 45 odstotkov zaostajajo za izhodiščnimi po kolektivni pogodbi.

»Sindikat kot organizacija pa o tej pogodbi še ni razpravljal, saj je še nismo niti videli,« nam je dejal Bojan Ušaj. »Je pa res tudi, da se sami nikakor ne moremo rešiti iz težav. Dobro bi bilo, če bi se ohranilo vsaj nekaj delovnih mest, če že ni mogoče vseh.«

Konus iz Slovenskih Konjic je v podobnem brezizhodnem položaju kakor batujska tovarna. Podjetje je z jugotrgom izgubilo kakih 70 odstotkov prodaje, pestijo pa ga še stari dolgovi, kjer LB Celje, katere komitent je, ne more pomagati.

»Računamo, da nas bo Sklad uspešno reševal, pa če nas kasneje proda magari tujcem. Upamo, vsaj take so ustne obljube, da bo država pomagala tudi pri reševanju problema preštevilnih delavcev. Sami smo sicer že zmanjšali število zaposlenih od 1560 na 1214, vendar je najbrže glede na sedanji obseg trga tudi to število previsoko,« je povedal Feliks Lorbek.

»Sicer pa nimamo drugega izhoda: ali Sklad ali stečaj. Žal ne vem, koga bo Sklad najprej reševal: ali največje bolnike ali tiste, ki jih je moč hitro rešiti,« je nadaljeval Lorbek.

Na vprašanje, kaj meni o pogojih, pod katerimi je Sklad pripravljen pomagati, pa je direktor Konusa, nekdaj odlične slovenske tovarne, ki so jo dajali celo drugim za zgled, odgovoril: »Ne le mene, tudi druge direktorje, govoril pa sem s kakimi petimi kolegi iz te dejavnosti, moti, da je pogodba Sklada (za vsa podjetja enaka) izrazito enostranska v njegovo korist. Premoženje podjetja v celoti preide v Sklad, ta pa zagotovi le udeležbo pri vodenju podjetja. Ni pa notri nobene obveznosti Sklada, ta ne daje nobene garancije o izidu sanacije. In o vsebini pogodbe se ni bilo mogoče prav nič pogajati, kot smo direktorji navajeni delati ob sleherni pogodbi. Veljalo je le pravilo: ali vzemi ali pusti.

O tem, kaj o pogodbi meni sindikat Konusa, smo zvedeli iz direktorjevih ust, ker na našo smolo nismo mogli priklicati sindikata (telefon v Sloveniji včasih še vedno ne zasluži svojega imena). Sindikat v Konusu torej po direktorjevih besedah ni imel nič proti temu, da podjetja prevzame Sklad Republike Slovenije za razvoj, če se delavski svet tako odloči. Dodal pa je, da bo treba poskrbeti, da bi delavci ne bili oškodovani. Sporen je namreč tisti člen pogodbe, v katerem Sklad ni pripravljen na račun delavcev prenesti več kakor petino vseh delnic, razen če bi zakon o lastninjenju podjetij veljal retrogradno in bi določil drugačen odstotek.

Za konec navajamo še mnenje (na njegovo željo) neimenovanega funkcionarja Gospodarske zbornice, ki nam je o saniranju podjetij na »način Sklada« rekel tole: »S tem se ne strinjam, ker gre zgolj za reševanje slabih podjetij, pri tem pa država prevzema kapital in se vpleta v vodenje podjetij. To je država doslej že večkrat naredila in nikoli se ni dobro izteklo.«

Boris Rugelj

Sanacija podjetij:

Delavci »vlečejo kratko«

Piše: Brane Mišič

V skladu z zasnovo ekonomske politike in sklepom vlade Republike Slovenije v zadnjih dneh intenzivno obdelujejo prispele vloge na natečaj za pomoč pri prestrukturiranju in sanaciji podjetij.

Pomoč pri sanaciji je namenjena podjetjem, ki ocenijo, da sama zaradi izgube trgov, prevelikih dolgov in tudi prevelikega števila zaposlenih ne morejo najti izhoda iz krize in so z odpravo moratorija na stečaje potencialni stečajniki.

Sanacijske ukrepe za izbrana podjetja bosta izvajala Agencija in Sklad Republike Slovenije za razvoj. Omeniti moramo, da gre v tem primeru za podjetja, kjer se poleg finančnih problemov pojavljajo predvsem strukturni (izguba trga, neučinkovitost menedžmenta, zastarela tehnologija in tudi presežki delovne sile). Za sindikat je zelo pomembno dejstvo in ugotovitev, da v teh podjetjih ni realno pričakovati, vsaj ne v začetni fazi, ohranjanja sedanjega števila zaposlenih. Zato se mora država z največjo odgovornostjo vključiti v zagotovitev socialne varnosti delavcem, ki bodo izgubili službo. Presežki delavcev morajo biti obravnavani v skladu z določili kolektivnih pogodb. Poudariti moramo, da se tudi država zaveda (Svobodni sindikati se zavedamo že zdavnaj), da nenehno zmanjševanje števila zaposlenih v gospodarstvu lahko pripelje do njegovega zloma in celo bankrota države. Zato je temeljni cilj Svobodnih sindikatov in tudi pogoj za sklenitev socialnega pakta ohranitev vsaj sedanje zaposlenosti. To preprosto pomeni: izgubo delovnega mesta v enem podjetju je treba nadomestiti z novim delovnim mestom na drugem mestu. Ta proces in zagotovitev realizacije tega načela ni stvar sindikata v podjetju, ampak predvsem in zlasti ZSSS. To poudarjamo predvsem zaradi zahtev, naj sindikat v podjetjih, ki se prijavijo na natečaj, sodeluje s svojim soglasjem. Po informacijah, ki jih imamo, se pri tem postopku ne izvajajo določila splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, ki poslovodstvo zavezuje, da mora biti o vseh vprašanjih razvoja, socialne in materialne varnosti seznanjen sindikat.

Zato je sindikat podjetja v zelo zapletenem položaju. Za sanacijo je, ker se zaveda, da gre podjetje brez nje lahko v stečaj. Hkrati pa ve tudi, da tudi sanacija za nekatere delavce lahko pomeni izgubo delovnega mesta. Nazadnje ga lahko razglasijo za krivca, da ni stekel sanacijski postopek (po stari navadi krivca vedno iščemo drugod in ne na pravem mestu). Bojimo se že ustaljene prakse. Delavci ob službo in na cesto, vodstvo pa normalno naprej, brez posledic, kot da je nenadomestljivo. Zato smo v dosedanjem procesu pri ocenah posledic sodelovali z območnim sindikatom in sindikatom podjetja in mu sugerirali ustrezen pristop kar zadeva soglasje.

In kaj izbranemu podjetju prinaša pogodba med njim in Skladom, s katero se uredijo razmerja? Podržavljanje, saj Sklad postane lastnik teh podjetij. Sklad imenuje predstavnika v skupščini podjetja in upravni odbor (dosedanjega delavskega sveta torej ni več). Tako podjetje bo plačevalo svoje obveznosti, razen davkov na osebne dohodke. Osebni dohodki pa bi se povečevali le za eskalacijo. Za Zvezo svobodnih sindikatov je edina sprejemljiva rešitev ohranitev sistema kolektivnih pogodb na dogovorjeni ravni s socialnim paktom ali dograjeno kolektivno pogodbo.

Največ težav povzroča realizacija doslej uveljavljenih določil o rezervaciji sredstev za premalo izplačane osebne dohodke (razlika med obračunanimi in izplačanimi osebnimi dohodki kot vrednostni papir). Izbrano podjetje namreč po bilanci stanja prenese vsa sredstva na Sklad. In če v bilanci ni razlike med obračunanimi in izplačanimi osebnimi dohodki, evidentirane kot nominirani kapital – nastane problem. Res je, da bo Sklad po sprejemu lastninske zakonodaje iz prenesenih sredstev realiziral obveznost iz tega zakona do delavcev, vendar v zasnovi pogodbe in v razgovorih s predstavniki Sklada na terenu vrednostne papirje za premalo izplačane osebne dohodke odklanjajo. Predlagamo, naj se s pogodbo ali drugim pisnim dokumentom zagotovi, da se bodo po sprejemu lastninske zakonodaje realizirale obveznosti do delavcev za izdane vrednostne papirje.

Možna je tudi drugačna rešitev, in sicer tožba. Če izhajamo iz sedanjega stanja, smo vselej za dogovorno rešitev, vendar ne na račun socialne in gmotne varnosti članov Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

NAJPOMEMBNEJE: INFLACIJA PADA

Gospodarska zbornica Slovenije je ocenila gospodarska gibanja na začetku letošnje jeseni. Povzetek njenih analiz je takle: v tekočih ekonomskih trendih na začetku jeseni je najpomembnejši pojav padanje inflacije. Zbornica ocenjuje, da prihaja v teh pogojih in ob zmanjšanih inflacijskih pričakovanjih do tega, da je možno iskati nova ravnotežja. Najbolj aktualno vprašanje pa se direktorjem, članom upravnega odbora Gospodarske zbornice, zdi ta trenutek splošno zniževanje in čiščenje stroškov, vendar ne le za realni sektor, pač pa tudi na področju delovanja in možnih vplivov ekonomske politike in v krepitvi splošne konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Prav konkurenčnost slovenskih podjetij najbolj ogrožajo visoki vhodni stroški na enoto proizvoda. Pri tem je treba upoštevati tudi vplive, ki jih imajo davčne in druge dajatve, bruto plače in dodatni stroški dela ter raven cen monopolnega sektorja. Obrestne mere, ocenjuje Zbornica, so se nekoliko znižale, vendar ne povsod. Podjetniški tečaj pa se je v poletnih mesecih povečeval hitreje od tekoče inflacije, pri čemer ni pokrito celotno neskladje med njima iz spomladanskih mesecev.

Ključni problemi, ki so se dodatno pojavili oziroma jasno pokazali čez poletje, pa so problem trgov, problem stroškov v najširšem pomenu in negativni vplivi še nepopolne sistemske zakonodaje na trenutne gospodarske možnosti. Tako je raven gospodarske aktivnosti še vedno nizka, zlasti je nizka proizvodnja, ki je za 28 odstotkov nižja od primerljive proizvodnje iz leta 1990. Ponovno raste število nezaposlenih in kritična je podjetniška likvidnost.

Gospodarstvo še vedno posluje z relativno visokim presežkom menjave s tujino; ta je v sedmih mesecih znašal 286 milijonov dolarjev. Devizne rezerve še naprej rastejo, povečujejo pa se tudi izgube, ki so po podatkih SDK v prvem polletju v 942 družbenih, 257 mešanih, 20 zadružnih in 2725 zasebnih podjetjih znašale skoraj 68,7 milijarde tolarjev ali 6 odstotkov celotne realizacije poslovnega rezultata. Od domačih oblik porabe, ki vplivajo na konjunkturo na slovenskem trgu, Zbornica posebej opozarja na izredno nizko raven investicijske porabe, torej na zelo šibko investicijsko dejavnost. Tako zbornica. Premier Janez Drnovšek pa je po prihodu iz Amerike povedal, da so celo v Ameriki prevzeti nad stabilizacijskimi dosežki mlade slovenske države (beri vlade) in da niti tam ne bi vedeli svetovati boljših oziroma učinkovitejših ukrepov. Pri tem pa imajo tudi dosedanji dosežki slabo točko: previsoke plače zaposlenih.

R. B.

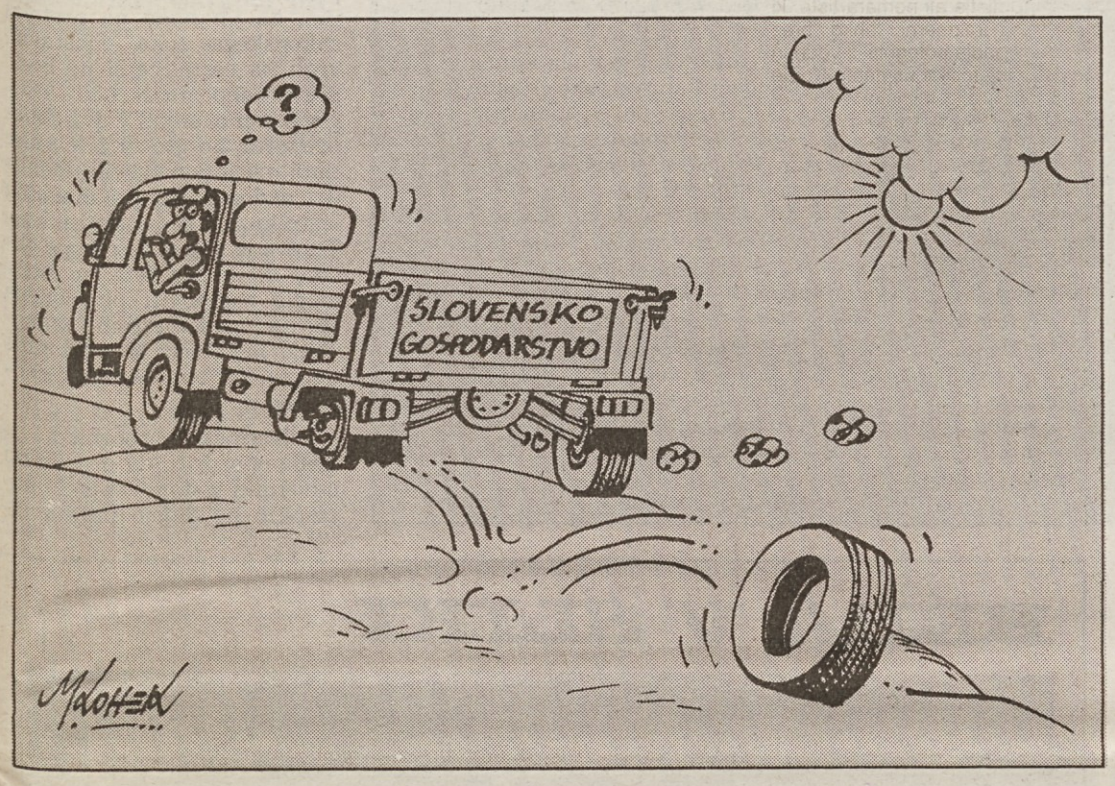

SKRITA NEVARNOST

V minulem tednu so državljani iz javnih občil zvedeli dve novici, ki se imenitno dopolnjujeta. Predstavniki vlade, ki so v minulih dnevih obiskali slovenske regije, so vsepovsod povedali, da utegnejo previsoke plače in poraba zavoziti stabilizacijo, ki jo tako uspešno (da so v Ameriki kar zazijali, ko so zvedeli za rezultate) »fura« vlada. O tem, kako so visoke plače in kakšne so dajatve, ki jih na ta račun plačujemo zaposleni in podjetja, objavljamo faksimile tabele, ki jo je Gospodarska zbornica objavila v »Pregledu gospodarskih gibanj in ekonomske politike v začetku te jeseni«. Hkrati ko vlada toži zaradi prevelikih apetitov zaposlenih, pa si poslanci v predlogu »zakona o poslankah in poslancih« ob ugotovitvi, da morajo biti v bodočem parlamentu profesionalci (poslanci v državnem zboru), urejajo tudi profesionalizmu primerne plače. Te naj bi bile petkrat višje od povprečne plače zaposlenega v gospodarstvu. Če v proračunu ne bi bilo denarja, bi se osnova lahko zmanjšala največ za polovico, toda poslanci bi glede na opravljeno delo imeli pravico tudi do dodatka, ki bi smel biti enako visok kakor osnova. V najboljšem primeru torej desetkratno plačo povprečnega delavca v gospodarstvu, pa še 40 dni dopusta in 18 dni izrednega neplačanega dopusta.

Nekaj pa mi je v predlogih poslancev vendarle všeč: njihova globoka vera, da nizke plače ne vodijo nikamor. Drnovšek, pazi se!

B. R.

Prikaz plač kot stroškov oz. minimalne "cene" delovne sile

Tarifni razred	NETO PLAČA DELAVCA v SIT	Prispevki delojemalca 24.79 %	Akontacija dohodnine *)	BRUTO PLAČA DELAVCA v SIT	Prispevki delodajalca 25.56 %	CENA DELOVNE SILE v SIT	v DEM**)	RAZMERJE (cena del.sile/ neto plača)
SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO								
I.	19032	7464	3613	30109	7696	37805	740	1.99
II.	20943	8214	3976	33133	8469	41602	814	1.99
III.	23200	9173	4628	37001	9457	46458	909	2.00
IV.	25463	10227	5564	41253	10544	51797	1014	2.03
V.	28343	11569	6755	46666	11928	58594	1147	2.07
VI.	33149	13808	8742	55698	14236	69934	1369	2.11
VII.	37159	15676	10400	63234	16163	79397	1554	2.14
VIII.	43419	18663	13202	75283	19242	94525	1850	2.18
IX.	50965	22389	16959	90313	23084	113397	2220	2.22

*) pri izračunu akontacije dohodnine je upoštevana progresivna davčna lestvica iz Zakona o dohodnini, brez olajšav za vzdrževane člane

**) upoštevan je povprečni srednji tečaj BS za junij 1992 (51.09)

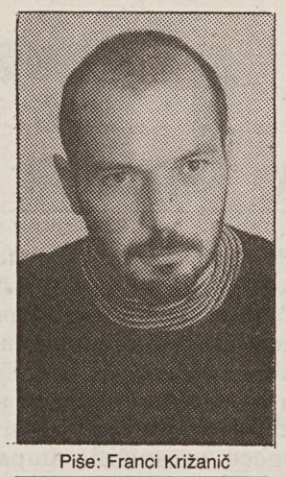

Piše: Franci Križanič

O gospodarski rasti

Gospodarska rast, to je povečanje dohodka in blaginje, je odvisna od rasti gospodarskih zmogljivosti in od povpraševanja. Zmogljivost narodnega gospodarstva je odvisna od številnih dejavnikov, ki jih lahko združimo pod pet imenovalcev oziroma pet primarnih produkcijskih faktorjev: kapital, zemlja oziroma naravno bogastvo, rutinsko delo, znanost in podjetništvo. Pri kapitalu in rutinskem delu velja zakon padajočih donosov, zaradi katerega se, ob nespremenjeni tehnologiji – torej danem podjetništvu in znanju ter ob danem naravnem bogastvu prispevek vsake dodatne enote dela in kapitala postopoma zmanjšuje. Od neke točke naprej pa je celo negativen. Povečevanje kapacitet ali zmogljivosti narodnega gospodarstva je zato odvisno od usklajene rasti produkcijskih faktorjev – dela in kapitala, od morebitnih novih naravnih bogastev (ali pa tudi sprememb trgovskih poti) ter zlasti od novega znanja in podjetniških kombinacij dela, kapitala, naravnih bogastev in znanja v nove produkcijske procese (v katerih se producirajo novi izdelki ali pa stari izdelki po učinkovitejših oziroma cenejših tehnologijah).

Povpraševanje je v narodnem gospodarstvu odvisno od obsega investicij, izvoza, osebne in državne porabe. Na gospodarsko aktivnost pa vpliva tudi konkurenca uvozne ponudbe. Učinek uvoza je na gospodarsko dejavnost dvojen. Na strani kapacitet zmanjšuje omejenost naravnih bogastev v narodnem gospodarstvu (v Sloveniji na primer uvoz nafte in hrane) ter s tem povečuje zmogljivosti in preprečuje delovanje zakona padajočih donosov dela in kapitala. Tak je učinek t.i. nekonkurenčnega uvoza. Na strani povpraševanja pa uvoz konkurira domačim producentom in zmanjšuje gospodarsko dejavnost (zlasti ob neustrezni tečajni politiki, kar smo se v Sloveniji lepo prepričali med »Markovićevo stabilizacijo«). Investicijsko povpraševanje je odvisno od obrestne mere, izvozno (z nasprotnim predznakom pa tudi uvozno) od tečaja domače valute, osebna poraba je med drugim odvisna od dohodkov in premoženja prebivalstva, državna poraba pa je odvisna od davkov ter morebitnega primanjkljaja državnega proračuna.

Na gospodarsko rast vpliva tudi dani institucionalni okvir, pri katerem so zanjo zlasti pomembni: način organiziranosti podjetij, časovno obzorje investicijskih odločitev, delitev med plače, profite in davke, obseg in sestava povpraševanja ter odnos med tržno in netržno produkcijo. Od tega je odvisno, kolikšen je vpliv obresti na investicije, plač na zaposlenost, kolikšna je nagnjenost k prihrankom in soodvisnost med produkcijo in porabo. Od institucionalnega okvira je odvisno, kako se gospodarstvo odziva na zunanje motnje, kako uvaja nove tehnologije in kako lahko država vpliva na gospodarsko dejavnost in omogoči gospodarsko rast, stabilnost cen, polno zaposlenost in zunanje ravnotežje.

Do krize gospodarske rasti lahko pride ob povečanem obsegu ali učinkovitosti produkcijskih faktorjev, ki jih, ob danih institucionalnih pogojih, ni mogoče zaposliti. Drug primer nastopi, ko povpraševanje naraste prek zmogljivosti produkcijskih faktorjev in pride (ob danih in odvisno od danih institucionalnih pogojev) do zadolževanja države v tujini ali pa do inflacije. Končno je možen tudi tretji primer zastoja gospodarske rasti, ko pride do takšnih sprememb institucionalnih pogojev, da si ti med seboj nasprotujejo, in ko postane sistem odvisen od strateških odločitev vodilnih podjetij, sindikatov in vlade.

V Sloveniji je na začetku devetdesetih let prišlo do spleta vseh treh omenjenih vzrokov krize oziroma zastoja gospodrske rasti. Skupaj z upadanjem gospodrske dejavnosti in zaposlenosti naraščajo cene, kar kaže, da imamo presežno ponudbo produkcijskih faktorjev in neravnotežje z inflacijo na trgu dobrin. Krizo institucij nakazuje visoka nelikvidnost, odliv kapitala v tujino ali pa vsaj iz slovenskih bank ter neobstojnost podjetij. Sedanji zastoj gospodarske rasti na Slovenskem izvira iz krize institucionalnega okvirja, prilagojenega masovni porabi, standardizirani produkciji in povečanju produktivnosti z ekonomijo obsega (zmanjševanja stroškov proizvodnje danega izdelka zaradi povečevanja števila proizvedenih izdelkov te vrste) in vedno večjo specializacijo. To je sistem oligopolov in podjetij – mastodontov, v katerih srednje usposobljeni delavci, ob intenzivni porabi energije, producirajo (avtomobile, potrošne dobrine, izdelke iz plastičnih mas, itd.) za masovno porabo, ki jo omogoča tesna povezava plač in profitov – dopolnjena z režimom potrošniških kreditov ter inflacijsko financirano državno porabo. Kriza gospodarske rasti v takšnem institucionalnem okviru je v razvitem svetu nastopila v sedemdesetih letih (ob obeh »naftnih šokih«), v novo industrializiranih državah pa se je stopnjevala še med »dolžniško krizo« v prvi polovici osemdesetih let. V razvitih državah je omenjena kriza nastopila kot stagflacija (z rastjo cen ob hkratnem upadanju ali pa stagnaciji gospodarske dejavnosti), v novo industrializiranih državah pa je včasih prerasla v pravo hiperinflacijo.

Tako v razvitih kot v novo industrializiranih državah so krizo odpravljali (tam kjer so pač jo) s spletom ukrepov makroekonomske politike.

Z monetarno restrikcijo so zaustavili inflacijo, s pospeševanjem izvoza ali pa domače državne porabe so pospeševali produkcijo, z ustanavljanjem tehnoloških parkov, usmerjenimi državnimi nakupi, sofinanciranjem uvajanja novih tehnologij ter informacijsko infrastrukturo pa so pospeševali uvajanje novih izdelkov in produktivnejših tehnologij. Kjer so imeli hiperinflacijo, so jo zaustavili s prekinitvijo tekme med plačami, obrestmi, profiti, davki in deviznim tečajem domače valute. Poleg omenjenih ukrepov so razvite države pri izhodu iz krize spremenile institucionalni okvir tako, da so z deregulacijo (zmanjšanje predpisov, ki tako ali drugače omejujejo gospodarsko dejavnost) in privatizacijo (povečanje deleža privatnega in zmanjšanje deleža državnega kapitala) povečale samostojnost, s tem pa tudi prilagodljivost in iniciativnost podjetij.

Stabilizacijska in razvojna politika (od financiranja šolstva in znanosti do omenjenih spodbud uvajanju tehnološkega napredka) sta v razvitem svetu zadnjih petnajst let privedli do uvajanja nove informacijsko-intenzivne produkcije, ki temelji na integralnem marketingu in hitrih spremembah nabora izdelkov in storitev. Institucionalnega okvira, ki bi omogočal stabilnost delovanja gospodarstva v teh novih razmerah, še ni. Večja samostojnost in odzivnost podjetij na razmere namreč podobno kot pred šestdesetimi leti zopet povečuje vpliv pričakovanj (gospodarskega optimizma na eni in pesimizma na drugi strani). Tega vpliva pa sodobna država ne more ne manipulirati in ne amortizirati. Na poglavitne institucionalne inovacije, kakršna je bila skandinavska socialdemokratska država ali pa ameriški »New Deal« v devetdesetih letih, šele čakamo. Eno od rešitev morda nakazuje ameriški ESOP, ki preko delavskega delničarstva verjetno vzpostavlja podjetja z daljšim časovnim obzorjem investiranja. Podobno velja tudi za managerski odkup ali pa za samofinanciranje podjetij.

Če hoče slovenska država našemu gospodarstvu omogočiti izhod iz krize, mora zagotoviti možnosti za rast gospodarskih zmogljivosti, za njihovo zaposlenost v stabilnih razmerah in za času oziroma sodobnemu tehnološkemu režimu primeren institucionalni okvir. Ukrepi države se na vseh treh omenjenih področjih dopolnjujejo, napaka na enem pa se bo prenesla tudi na preostali dve. Tako bo na primer pod »privatizacijo« izvedena dejanska »nacionalizacija« (t.i. »Umkov privatizacijski zakon«) zavrla gospodarsko pobudo in prilagodljivost podjetij, verjetno pa bo tudi zmanjšala prihranke in omejila njihovo pretakanje na trgu kapitala. Po monetarni osamosvojitvi Slovenije smo videli, da neusklajena politika omejevanja denarne ponudbe in rasti cen monopolnih izdelkov poglablja recesijo.

To bi ob pravi privatizaciji, ki bi povečala odzivnost podjetij na razmere na trgu, še bolj povečalo brezposelnost kot brez nje. Podobno, s pospešeno rastjo cen kot posledico, velja za morebitno ekspanzivno monetarno politiko.

POSLI Z NEMCI

Celjski obrtni sejem si je ogledala tudi delegacija poslovnežev in podjetnikov nemškega rodu ter člani združenja slovenskih podjetnikov iz pokrajine Baden-Würtenberg. Goste – vodil jih je predsednik Združenja slovenskih podjetnikov Baden-Würtenberga Franc Jazbinšek – je sprejel svetovalec republiškega ministra za malo gospodarstvo Marijan Stele. Predstavniki in strokovni sodelavci Obrtne zbornice Slovenije in ministrstva za malo gospodarstvo so goste seznanili z novostmi in strokovnimi informacijami s področja finančnega poslovanja, zakonodaje, tujega vlaganja, poslovanja s tujino ter s pogoji in možnostmi gospodarskega sodelovanja s slovenskimi podjetniki in obrtniki v Sloveniji. Predsednik Združenja slovenskih podjetnikov Baden-Würtenberga je med drugim povedal, da se nemški in slovenski poslovneži iz te pokrajine zanimajo za sodelovanje s podjetniki in obrtniki iz Slovenije in da so pripravljeni vlagati svoj kapital v slovenska podjetja, saj so proizvodne zmogljivosti ugodne, strokovna usposobljenost delavcev in prilagodljivost podjetij tržnim razmeram dobre. Sejem je bil po njihovem mnenju strokovno in kakovostno na zelo visoki ravni. Sestali so se tudi s slovenskimi podjetniki in obrtniki. Pogovarjali so se o nadaljnjih možnostih sodelovanja in iskali partnerje za sklepanje poslov. Poslovneži iz te nemške pokrajine se zanimajo predvsem za sodelovanje na področju strojništva in strojne proizvodnje.

Z nekaterimi slovenskimi podjetji pa so se že dogovarjali tudi o izdelavi posteljnega perila za nemško tržišče.

PRAVICA LETI ČEZ PRAG

Pravice do nakupa stanovanja, ki so jo z novim stanovanjskim zakonom omogočili mnogim najemnikom v nekdanjih družbenih stanovanjih, pa v 27.000 primerih ni bilo mogoče uresničiti, ampak dobesedno leti čez prag – pogosto skupaj z najemniki. Gre za razlikovanje med nekdanjimi imetniki stanovanjske pravice v družbenih stanovanjih in tistimi, ki živijo v stanovanjih, ki bodo vrnjena v last in posest razlaščencem. Stanovanjski zakon in zakon o denacionalizaciji namreč nista med seboj usklajena.

Gre za skrajno neugoden položaj nekdanjih imetnikov stanovanjske pravice v nacionaliziranih stanovanjih, saj imajo pičle možnosti sedanje stanovanje odkupiti, kupiti drugega ali dobiti enakovredno stanovanje. Na kopico nerazrešenih stanovanjskih vprašanj nove zakonodaje so na skupni tiskovni konferenci opozorili predstavniki Zveze društev upokojencev Slovenije in Zveze svobodnih sindikatov. »Gre za vprašanja, kjer se interes delavcev, ki so zaposleni, združuje z interesi upokojencev,« je opozoril **Dušan Semolič,** predsednik svobodnih sindikatov.

Razlaščenci imajo vso pravico, da se jim vrne, kar je njihovega. Vendar je treba poudariti, da nekdanji imetniki stanovanjske pravice – zdajšnji najemniki teh stanovanj – niso zakrivili ničesar, stanovanjsko pravico so si pridobili zakonito, po prej veljavnih predpisih. Mnogi med njimi so z osebnimi vlaganji preuredili neustrezna stanovanja v visoko kakovostna. Njihove stanovanjske pravice pa niso urejene enako kot pravice občanov, ki so z lastnimi sredstvi zgradili stanovanja na neizkoriščenih podstrehah, čeprav je znano, da je bila večina podstrešnih stanovanj zgrajena prav v nacionaliziranih objektih.

Nekdanji imetniki stanovanjske pravice so v nacionaliziranih stanovanjih v podrejenem položaju, saj bodo stanovanja, v katerih živijo, le težko odkupili. Nesmiselno je namreč pričakovati, da bo katerikoli lastnik odprodal sedanjemu najemniku razlaščeno stanovanje po vrednosti, ki jo določa metodologija za odkup družbenih stanovanj in po pogojih, kot veljajo za odkup nekdanjih družbenih stanovanj.

Lastnik bi tako dobil največ četrtino tržne vrednosti stanovanja (kljub nadomestilu za popust s strani države). Takšne ureditve ne morejo jemati resno niti nekdanji imetniki stanovanjske pravice niti razlaščenci.

Najemnik pa bi bil močno prizdet tudi ob morebitni izselitvi, saj ima po stanovanjskem zakonu pravico le do izplačila 30 odstotkov po metodologiji izračunane vrednosti stanovanja in do posojila v enaki višini, kar pa mu skupaj zadošča za nakup največ desetih kvadratnih metrov stanovanjskega prostora!

Poglavje zase je izpraznitev stanovanja in selitev v tako imenovano nadomestno stanovanje. Zakon namreč določa, da lahko lastnik stanovanja, do katerega ima stanovalec pravico do uporabe, zahteva izpraznitev, vendar najkasneje leto dni po uveljavitvi stanovanjske zakonodaje, se pravi do 19. oktobra letos. Stanovalcem v takšnih stanovanjih, ki jih ni tako malo in so zvečine upokojenci z nizkimi pokojninami, mora nadomestno stanovanje priskrbeti občina. Težava pa je v tem, ker občine takšnih stanovanj nimajo. Postopki so nedorečeni in si jih razlaga vsak po svoje.

Gre za primere, ko privatni lastniki in njihovi advokati zelo brezobzirno ravnajo s starimi ljudmi, ki so v brezpravnem položaju. Grozijo jim, da jih bodo po preteku zakonskega roka enostavno vrgli na cesto, če si ne bodo pravočasno priskrbeli drugega stanovanja. V posebnih primerih, ko gre za zelo stare ljudi, naj bi omogočili dodelitev nadomestnega stanovanja lastniku, če se s tem strinja. Težava je v tem, da mnoge občine do konca leta ne bodo mogle zagotoviti potrebnega števila nadomestnih stanovanj, nekatere še prihodnje leto ne, ker teh stanovanj enostavno ni.

Odvetniško zbornico je treba opozoriti, da posamezni odvetniki v stanovanjskih postopkih ne dajejo pravih informacij, da so nekorektni do najemnikov, da določajo odpovedne roke ne glede na določilo zakona in s tem zastrašujejo najemnike. Zato svobodni sindikat in upokojenci predlagajo, naj resorno ministrstvo javno obvesti najemnike in lastnike o pravicah, ki jih imata tako prva kot druga stran, in naj se razčisti vprašanje nadomestnih stanovanj. Tistim občinam, ki ne morejo zagotoviti dovolj nadomestnih stanovanj, bi moralo ministrstvo pomagati s premostitvenimi posojili.

Razčistiti je treba tudi vprašanje najemnine za čas odpovedi, obveznost podaljšanja najemne pogodbe, če nadomestno stanovanje ni dodeljeno do roka, vprašanje odškodnine za vlaganja v modernizacijo stanovanja in določiti plačnika za selitvene stroške.

Marja Frančeškin
Slike: Sašo Bernardi

Metka Roksandič, predsednica svobodnih sindikatov v Podravju:

»Osnovni problem je določitev stanarine za neprofitna stanovanja. S prvim julijem je začela veljati nova metodologija, ki je s prvim septembrom v Mariboru prinesla 47-odstotno povišanje najemnin, vsak naslednji mesec, do konca leta, pa še po sedem odstotkov. Najemnina zdaj znaša 42 odstotkov zajamčene plače in kar 92 odstotkov obroka, ki bi ga plačal najemnik, če bi bil sposoben stanovanje obročno odplačevati. Tudi mesečna neprofitna najemnina ne bi smela biti višja od tretjine dohodka oziroma pokojnine najemnika, tako kot je to določeno pri obročnem odkupu stanovanja. Tisti, ki stanovanja niso mogli kupiti, niso v ničemer zaščiteni. Ti reveži se tudi ne morejo preseliti v socialno stanovanje, ker teh stanovanj enostavno ni...«

Vika Šauta, predsednica komisije za izvajanje stanovanjske zakonodaje pri ZDUS:

»Sporno je tolmačenje, da lahko podjetja in občine zavarujejo kupnino za stanovanja z devizno klavzulo. Tako so bili kupci, ki so morali poravnati kupnino v mesecu februarju na osnovi menjalniškega tečaja marke na dan plačila, v bistvu v slabšem položaju v primerjavi z drugimi kupci, katerih pogodbena cena je ostala nespremenjena vseh 60 dni. Posamezniki so morali poravnati do sto tisoč tolarjev več kot drugi kupci za enaka stanovanja. Več pravnikov je že pojasnilo ,da je bila uvedba devizne klavzule nezakonita. Devizno klavzulo bi morali v kupnih pogodbah odpraviti in prizadetim povrniti škodo.«

BEDA V SLIKI

Naraščajoča revščina sili marsikoga, da brska po smetnjakih. Slika: Sašo Bernardi

Rešitve

- **Nekdanjim imetnikom stanovanjske pravice (ISP) – sedanjim najemnikom v nacionaliziranih stanovanjih, naj se prizna pravica do odkupa stanovanj pod enakimi pogoji kot vsem ostalim sedanjim ISP, kar mora zagotoviti država.**
- **Lastnikom naj se pri odprodaji stanovanj prizna ista vrednost točke, kot jo bo izplačala država v primeru odškodnine za nevrnjena stanovanja.**
- **Razliko, ki bo nastala v kupnini zaradi priznanja pravic do odkupa pod enakimi pogoji za bivše ISP, in kupnino, do katere bodo imeli pravico lastniki, mora država obravnavati kot svojo obveznost izplačila odškodnine pri vračilu nacionaliziranega premoženja.**
- **Občinske komisije morajo bivše ISP obvezno vključiti kot stranke v postopku denacionalizacije stanovanj s pravico uveljavljanja bodisi premoženjske terjatve, bodisi priznanja solastnine na osnovi vlaganj v izboljšave oziroma modernizacijo stanovanj.**
- **V prehodnih določbah stanovanjskega zakona je treba dodati člen, po katerem odpoved brez navedbe razloga ne bo veljala za nekdanje ISP, pač pa samo za nova razmerja. Če pa se najemnik in lastnik sporazumeta za preselitev najemnika v drugo, enakovredno (ne zgolj primerno) stanovanje, je to stvar njunega medsebojnega dogovora, ne pa stvar zakona.**

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Zavarovalna doba, ki se šteje s povečanjem

Institut zavarovalne dobe, ki se šteje s povečanjem, v praksi bolj znan kot institut beneficirane zavarovalne dobe, se je ohranil tudi v sistemu nove zakonodaje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, čeprav je ves čas njegovega obstoja vprašljivo, če sploh sodi vanj. Namen tega instituta naj bi bil varovanje delavcev, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela oziroma dela, ki jih delavci po dopolnjenih letih starosti ne morejo več opravljati ali pa jih vsaj ne morejo več opravljati uspešno, zavarovalna doba, ki se šteje s povečanjem, pa bi jim zato prej omogočila izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do pokojnine. Že iz namena instituta torej izhaja, da ga je treba prej obravnavati kot ekonomski, socialni ali pa tudi politični institut, kot pa institut pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Invalidsko zavarovanje in še pred njim zdravstveno varstvo imata namreč preventivno funkcijo, s katero naj bi čim dalj časa ohranili zdravje delavca in s tem njegovo polno delovno zmožnost, ki naj bi praviloma trajala do konca polne delovne dobe. Institut beneficirane delovne dobe (že sam izraz vsebinsko ni dober, saj ni jasno, za koga in s čim je sploh dosežen kakšen boljši položaj) pa nasprotno delavca največkrat pušča izpostavljenega škodljivim vplivom, in to v njegovi najboljši delovni in življenjski dobi na račun bodoče pravice, pridobitve pravice do pokojnine s skrajšanim delovnim obdobjem.

Institut bi lahko dokaj uspešno zamenjali drugi instituti (n. pr. premalo uporabljen institut neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti), ki bi omogočali podaljševanje delovnega obdobja delavca, ne pa njegovo skrajševanje, pri čemer bi morali ne majhno vlogo odigrati tudi ustrezni tehnološki, ekonomski in organizacijski ukrepi. Tako pa smo vse prevečkrat priče obratnih tendenc, da namreč institut služi dnevni politiki za reševanje preteklih, polpreteklih pa tudi sedanjih problemov, ki bi jih morali reševati povsem drugače. Zaradi tega ima kljub temu, da se je pri priznavanju zavarovalne dobe s povečanjem ravnalo dokaj restriktivno, priznavanje pravic z upoštevanjem tega instituta dokaj velik obseg.

Nove zakonske določbe uvajajo dve dokaj pomembni novosti. Zavarovancu ni več omogočeno, da bi se lahko odpovedal zavarovalni dobi s povečanjem, predvideva pa se tudi sprejem posebnega zakona, ki bo določal delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, postopek za določanje takih delovnih mest, stopnjo povečanja ter način in postopek revizije delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem.

Vsa vprašanja, glede katerih se predvideva sprejem posebnega zakona, je doslej urejal družbeni dogovor, ki so ga sklenili republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, republiški izvršni svet in Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v republiki Sloveniji.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju sam podrobno ureja le vštevanje zavarovalne dobe s povečanjem za točno določeno kategorijo invalidov, pri katerih je ta pravica vezana izključno na njihovo invalidnost.

STROKOVNA NEPISMENOST

V devetdesetih letih se bo v Sloveniji dokončno razvil trg delovne sile. To pomeni, da se bosta ponudba in povpraševanje po delovni sili srečevala na trgu, kjer se bosta medsebojno prilagajala in usklajevala. Povpraševanje po delavcih je moč napovedati le na splošno. Na republiškem zavodu za zaposlovanje napovedujejo, da bo v prihodnje povpraševanje predvsem po višje izobraženi delovni sili, ki bo imela dovolj splošnih znanj, da se bo sproti prilagajala nenehnim spremembam. Žal delovna sila v Sloveniji ni usposobljena za taka pričakovanja.

Več kot 25 odstotkov zaposlenih je namreč brez vsakršne strokovne usposobljenosti in je po evropskih merilih ne le strokovno, temveč tudi funkcionalno nepismenih. Nadaljnjih 35 odstotkov ima poklicno izobrazbo, v okviru katere pa ne napredujejo niti ne sledijo razvojnim usmeritvam.

Tudi višje izobraženi le malenkostno sodelujejo v programih usposabljanja, prek katerih bi sledili sodobnim razvojnim smerem. Sredstva, ki jih v Sloveniji namenjamo za izobraževanje odraslih, so globoko pod evropskim povprečjem. V večini evropskih držav se za sistem izobraževanja namenja v povprečju več sredstev kot za vojsko, razvoj tehnologije je izjemen, vse več znanj je treba nenehno dopolnjevati.

Pretežni del ljudi, ki so ali še bodo izgubili zaposlitev, bo imel le majhne možnosti ponovne zaposlitve v naslednjem obdobju. Njihova usposobljenost ne bo ustrezala povpraševanju. Pričakujejo porast tako imenovane strukturne brezposelnosti, ko povpraševanja po delovni sili ne bo moč uresničiti, saj ne bo na voljo ustrezno izobraženih ljudi. Tudi če bo država močno povečala sredstva za izobraževanje in usposabljanje. bodo rezultati prišli s precejšnjim časovnim zamikom, saj so izobraževalni cikli mnogo daljši kot tehnološki.

M.F.

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Upokojenci na dopust

Zakaj pa ne? Mnogi, zlasti mlajši pa pravijo, saj imajo vse leto dopust. Kar vprašajte upokojence, koliko delajo. Nekateri trdijo, da sploh nimajo nobenega časa, kar naprej skrbijo za hišo, upokojenke varujejo otroke, skrbijo za ozimnico. Če pa je priložnost za zaslužek, je še bolje, saj prav pride vsak tolar k v povprečju skromni slovenski pokojnini.

Sedaj pa smo tam. Skromna pokojnina in dopust res ne gresta skupaj, pa vseeno. Kar poglejmo v sosednje države. Marsikateri zahodni upokojenec pride k nam letovat in na dopust ob koncu sezone, ko so cene nižje. Mi pa smo bili navajeni na dopuste samo v juliju in avgustu.

Že vrsto let opazujem na dopustu tudi sredi sezone dedke in babice z vnuki. Vnukov prav gotovo ne varujejo vse leto in je poletje lepa priložnost, da se med seboj bolj spoznajo. Sicer pa je vseeno, kje preživljajo svoj dopust, na morju ali v gorah. Tisti stari starši, ki pa vse leto skrbijo za vnučke, se verjetno bolj spočijejo, če gredo na dopust sami. Ali ste kdaj pogledali kak avtobus, ki organizirano prevaža turiste na oglede po tujih deželah? Kar poglejte si potnike v teh avtobusih. Navadno so starejši, zelo verjetno upokojenci. Vse življenje so delali in morda želeli potovati, pa ni bilo časa ali so imeli druge obveznosti. Sedaj, ko imajo čas, pa si lahko privoščijo potovanje. Potovati v tropski vročini pa ni najbolj zdravo. Sicer pa turistični vodniki vedo, kateri mesec je najprimernejši za potovanje v to ali ono deželo. Ne, o cenah potovanj ne bom pisal, čeprav mi bo kdo zameril, da pišem o potovanjih upokojencev, ko vem, kakšne so pokojnine. Večkrat opazim, da nekatera društva upokojencev organizirajo eno- ali večdnevne izlete po naši državi Sloveniji. Gotovo so kraji, ki so nekoliko dalj, četudi Slovenija ni velika, in v katerih še nismo bili. Prav je in lepo, da jih spoznamo.

Omenil sem že, da čas najhujše vročine ni primeren za dopustovanje ljudi z boleznimi ožilja, srca in visokim krvnim tlakom. Razen če niso v krajih, kjer so dnevi sicer topli, noči pa hladnejše. To še posebej velja za upokojence, saj ima skoraj vsak kakšno bolezen. Takšni upokojenci morajo dopustovati tam, kjer so blizu zdravniki, da jim v primeru težav lahko pomagajo. Nekatere bolezni pa zahtevajo celo bližino bolnišnice, da jim v primeru poslabšanja lahko pomagajo z nujnimi pripomočki ali aparaturami. Nekoč sem svetoval, naj taki bolniki nikar ne gredo letovat na otoke, kjer trajekt vozi na celino ali pa ne. Letos pa…

Res je, čim starejši smo, težje se prilagodimo. Poznam ljudi, ki zato leta ali pa desetletja hodijo na dopust v isti kraj. Ne samo v isti kraj, v isti hotel, v isto sobo, ne samo v isti kamp, pač pa pod isto senco. So pa zopet taki, ki uživajo v spremembah in potovanju. Vsak naj gre po svoje, kot mu najbolj prija. Hudo pa je, če sta zakonca različnih mnenj in nobeden noče popuščati. Popuščanje pa je tako in tako sladkost ali pa težava zakonskega ali skupnega življenja.

OZIMNICA '92

MALA OZIMNICA (6 x 720 ml)

kumarice	2 kom
paprika	1 kom
rdeča pesa	1 kom
mešana solata	1 kom
feferoni nepekoči	1 kom

740 SIT

VELIKA OZIMNICA (12 x 720 ml)

kumarice	3 kom
paprika	3 kom
rdeča pesa	3 kom
mešana solata	1 kom
kislo zelje	1 kom
feferoni nepekoči	1 kom

1.550 SIT

PAKET KUMARICE
(6 x 720 ml) **720 SIT**
(12 x 720 ml) **1.490 SIT**

PAKET MEŠANA SOLATA
(6 x 720 ml) **590 SIT**

PAKET RDEČA PESA
(6 x 720 ml) **650 SIT**

PAKET KOMPOTI
(6 x 720 ml) **950 SIT**

DELIKATESNI PAKET
(6 x 370 ml)

paprika fileti	1 kom
šampinjoni	1 kom
polnjene olive	1 kom
namaz s hrenom	1 kom
čebulica	1 kom
gorčica vrček	1 kom

980 SIT

PAKET NIZKOKALORIČNI DŽEMI
(6 x 210 ml)
marakuja, brusnica, mango, andska jagoda, papaja, kivi
560 SIT

ZELENJAVNI PAKET (6 x 850 g)

pelati	1 kom
grah	2 kom
stročji fižol	1 kom
dušeč	1 kom
paradižnikov konc.	1 kom

1.220 SIT

PAKET PAPRIKA (6 x 720 ml)
paprika paradižnik, paprika fileti
880 SIT

PAKET OMAKCE (6 x 210 ml)
omak. iz pelatov, omak. z zelenjavo, omak. z gobami
650 SIT

Prepričajte svojega sindikalnega zaupnika, naj ugoden nakup organizira še danes!

MERCATOR – ETA – ŽIVILSKA INDUSTRIJA KAMNIK

Ku... auf, kupleraj gori!

To nenavadno jesensko jutro se je gospod predsednik kljub megli odpravil na teniško igrišče. Treba je biti previden, zelo previden, je mrmral sam zase, previdnost me je pripeljala vedno na predsedniške stolčke, pa kompromisi, o vsem se da pogovoriti. Na drugi strani mreže ga je že čakal gost iz tujine v majici fašistične mladine, ki jo je pomotoma sprejel na obisku v bivši Vzhodni Nemčiji. Zagrizeno sta pričela igrati.

Isto jutro je neki drug poslanec iz industrijskega mesta zlovoljno zrl lastno podobo v zrcalu:

– Madona, zakaj nisem lep tako kot Kučan, na njega babe trzajo!

Usoda se je z njim res grdo poigrala, za maščevanje pa je s svojim blejanjem velikokrat mučil soposlance in vesoljno vaško skupnost.

Približno v enakem času se je poslanec Črni vračal z erotične porno zabave v svojem mestu. V žepu je stiskal dva uporabljena in tri neuporabljene kondome, po domače ola gume. Za hip se je ustavil pri župniku in počil dve zdravi Mariji in dva rožna venca. Nato je skočil skozi kuhinjsko okno in se trudil poiskati kaj brezalkoholnega.

– Kje si pa bil, ti prešuštnik ti?

– Pri sveti maši, pa tih bod! Si enakopravna, samo si manj enakopravna od mene!

In je bilo konec družinske debate.

Neki drug poslanec pa se je prebudil s kletvico v ustih:

– Pi..., se mi je sanjalo, da sem igral košarko z Juretom Zdovcem, potem pa pride tisti Viktor na beku in vse zaserje! spregovori sam sebi. Na hitro poišče cigarete in jutranji izvod časopisa. Zanimajo ga le osmrtnice in kriminal.

V idilični vasici pa se neki lepotec s koso napoti v rosno jutro. Takole popeva:

– Ni bogec na glavo pal, ko mi je pamet in lepoto dal, bom prvi na vasi, prvi pri maši, bom prvi postal...

In padejo prve travne bilke.

Poslanec, ki so ga poznali po njegovi zvitosti, je trdno spal in sanjal o svojem težko nakradenem premoženju. Sanjal je o cekinih in bogastvu, o tem, kako vlada sam na obali, kako kraljuje in na vseh volitvah zmaguje.

Tako je pač bilo ob pestrih jutrih te male vasi. Na eni strani, v Piranu, si prdnil, na drugi, v Murski Soboti, je že čez hip zasmrdelo. Na vsako stran vasi je bilo le urico vožnje iz prestolnice, ki je bila znana kot srčna zaklopka Evrope.

Neki drug odločen mož, ki je šele kanil postati poslanec, je stal na obronku gozda s pištolo v roki. Vajeno jo je potegnil izza pasu in na slepo izstrelil cel šaržer v bližnje deblo. Na pasu, ki je bil nekoč ukraden iz vojnega magazina, je bilo vrezano: JLA.

Kot smo že zapisali, bilo je lepo jutro in prav vsi omenjeni in še mnogi drugi nesrečneži so se odpravljali na zelo pomembno sejo parlamenta o razliki med mestnimi in vaškimi golobi. O tem zapletenem vprašanju je debata tekla že mesece, opozicija je dokazovala svoje, pozicija svoje, vse več ljudi pa je bilo brez kruha in službe.

In prav ti so sklenili, da jim je dovolj tega cirkusa. To jutro so se po skrivnih kanalih zbirali z vseh koncev vasi. Obkolili so parlament, še preden se je zbrala vsa častitljiva zasedba. Prav vsi so nagi stali pred marmornim pročeljem in skupaj s kipci na zidku klicali na ves glas:

Ku... auf, kupleraj gori!

Poslanci pa nič!

Franjo F. Frankenstin

Zjezilo me je

Izpadi Jaka Lopate

Še v davnih časih, ko je cvetel socializem, da o samoupravljanju niti ne govorimo, in so tudi danes najbolj zagrizeni krščanski demokrati peli slavo nezmotljivi Partiji, se je v sicer predanega delavca Jaka Lopato včasih zaglodal rahel črv dvoma. Pa ne da bi bil kakšen poseben »element«, samo nekam čudno se mu je zdelo, kako so na sestankih vsi enotni, potem pa dela vsak po svoje. No, pa če bi se mu samo zdelo, ne bi bilo še nič narobe. Prav hudič je nastal, ko se mu je zazdelo, da je tisto njegovo lopatenje nekam slabo plačano in da ima nad sabo nekam dosti šefov, podšefov, koordinatorjev, da o direktorjih sploh ne govorimo, in je to tudi na glas povedal. In ker je dobro razumel smisel takrat najbolj gledane TV oddaje »Mi med seboj«, je to povedal na zboru delavcev. »Saj smo samoupravljalci,« si je rekel.

»Ta je pa predebela,« se je razkuril direktor. Seveda sam pri sebi, ker se na glas zaradi zbranih samoupravljalcev ni smel. Pač pa je urno dregnil pomočnika, ki je bil čisto slučajno tudi predsednik zbora delavcev, naj za milega boga reši stvar. Ta je seveda uvodoma najprej pohvalil prizadevnost tovariša Jaka Lopate, kot se je izrazil, potem pa ga opozoril, da deluje nekonstruktivno in da vnaša nepotrebno vznemirjenje med delavce, kar bi sovražnik socialističnega samoupravljanja utegnil še kako izkoristiti.

Pa se Jaka ni dal kar tako: »Kakšen sovražnik, lepo vas prosim, samo administracije in režije imamo preveč, da o direktorjih niti ne govorimo! Koliko nas pa sploh dela!«

Nastal je velik kraval, ker so se prebudili tudi nekateri drugi samoupravljalci. Spet se je vmešal predsednik zbora, ki je Jaka opozoril na politično odgovornost, če bo kaj narobe, kajti sovražnik ne spi! Hkrati je še dodal, da so se že tako in tako preveč oddaljili od dnevnega reda in da jih čas preganja, pa so še mimogrede potrdili zaključni račun (bila je pozitivna ničla) in predlog za nove investicije. O izpadu Jaka Lopate da bodo razpravljali pozneje, na sestanku DPO. In tudi so!

Pa se Jaki ni zgodilo nič hudega, kot bi kdo mislil, vsaj uradno ne. Člani ZSMS so pridno molčali in so se oglasili šele, ko je prišla na vrsto točka o organizaciji seminarja, in se med sabo tudi ostro sporekli. Eni so bili za Bled, drugi za Portorož. Pa saj ni važno. Tisti sindikalisti, ki niso bili šefi, so za vsak primer posnemali mladince, edino člani ZK so pokazali malo več živahnosti, pa še to tisti višji malo več od drugih.

Direktor se je popraskal po pleši, sekretar za ušesom, tajnica je mencala z nogami, ko se je sekretar končno ojunačil: »Pustimo kongresne dokumente, ker je to sestanek vseh DPO, gre za analizo poslovanja in nastop tovariša Jaka Lopate na zboru delavcev. Predlagam, da damo besedo tovarišu direktorju!«

Seveda je bil tovariš direktor zelo širokogruden in je omenil, da je bila razprava tovariša Jaka Lopate čisto legitimna, vendar žal nekonstruktivna. Predlaga pa, da opravi analizo poslovanja zunanja konzultantska organizacija, kar so seveda vsi navzoči soglasno sprejeli. Seveda spet brez Jaka Lopate, ki je menil, da če smo že na pozitivni ničli, nas bo samo honorar za konzultante spravil v izgubo. To pa je bilo direktorju, ki je prevzel vodenje sestanka v svoje roke, preveč »Saj to je anarhosindikalizem, prosim lepo, ne pa samoupravna demokracija,« je še zaključil. In s tem se je tudi končalo. Jaka ni dobil niti partijskega opomina, ker ga pač ni mogel, saj niti v partiji ni bil, da so ga malce postrani gledali, pa je bil tudi navajen. Pa se ni preveč žrl, saj lopate mu tako ni mogel nihče odvzeti, za kredit ali napredovanje pa se je tudi že zdavnaj prej obrisal pod nosom!

No, časi so se spremenili, ljudje pa tudi. Tako so končno pogruntali, da je bilo res preveč zaposlenih in so njihovo število tudi pošteno oklestili. Samo da žal niso tistih (števila namreč), na katere je mislil Jaka. Pa glej vraga, še vedno ni šlo, kot bi bilo treba. Ampak Jaki ni nihče hotel nič žalega, dokler ni takole na uho rekel direktorju: »Se spomnite, kaj sem vam že pred leti predlagal, pa me niste hoteli poslušati!« Pa je spet pljunil na karbid, ker je pozabil, da so bile medtem demokratične volitve in da se je direktor demokratično prelakiral. Jaka je zvedel, da se nima kaj vtikati v poslovne odločitve in da sploh ne razume tržnega gospodarstva ter da s svojim ravnanjem ogroža mlado slovensko državo. Povedal mu je, da so bili to časi totalitarizma in da je zdaj v demokraciji vse drugače ter da naj se raje drži svoje lopate, če mu je kaj do službe. Sicer da s takšnimi gobezdači lahko opravi zelo na kratko.

Jaka je gledal in gledal, pa mu ni bilo nič jasno. Kaj hudiča je napravil narobe, če je direktorju povedal isto kot pred desetimi leti in zdaj direktor govori tako kot on takrat? Niti najmanj mu ni bilo jasno, kako je rušil samoupravljanje in še manj, kako naj bi rušil mlado slovensko demokracijo, če ni zadovoljen s plačo, ki je še dosti manj vredna kot v starih časih. Pljunil je v roke, prijel za lopato in se ozrl za direktorjem, ki se je odpeljal z avtom, ki mu ga je podjetje kupilo na lizing, na lov, in še enkrat pljunil, tokrat ne v roke!

Tulan

Vroča jesen

Zdaj pa se je pričelo zares. Možje v politiki so vendar spoznali, da se morajo v imenu ljudstva in demokracije spustiti v volilni boj. To pomeni, da bo jeseni politizirana množica vprašanj; veliko vprašanje pa je, ali bodo samo za volilno propagando in politično afirmacijo ali tudi za demokratični razvoj.

Volilci moramo biti nezaupljivi, kar kažejo tudi javne raziskave. Skoraj polovica anketiranih namreč še ne ve, koga bo volila, in tudi volilna abstinenca zna biti precej visoka. Tudi predvolilne in povolilne povezave niso jasne, kajti le nekaj manjših strank izključuje povezovanje z nekaterimi drugimi, zlasti levimi silami.

Zame pa sta pomembni dve stvari. Prva je vprašanje nezaposlenosti. Ta je dosegla takšno stopnjo kot v najtrših časih vladanja angleške premierke Thatcherjeve. Petnajstodstotna je že; z vidika socialne države zdrava nezaposlenost pa je 2- do 5-odstotna. In nezaposlenost pri nas še ni dosegla vrha; že danes pa pomeni veliko socialno bombo, ki običajno poveča nasilje, zmanjša demokracijo in kliče po odrešeniku.

Druga stvar je možnost našega vključevanja v povezujočo se Evropo, ki na eni strani močno centralizira delovanje oblasti, na drugi daje veliko težo vprašanjem položaja manjšin. To je najbolj sprejemljiva demokratična pot, ki briše državne meje in ohranja celovitost držav povojne Evrope. Pri vseh teh vprašanjih smo v politiki strank praktično bosi. Stranke ne zmorejo drugega kot obljube in nepotrebno ksenofobijo, ki nas bo lahko močno sprla z južnimi sosedi – iz razlogov, ki so na obeh straneh.

Tako se zavzemam za veliko nezaupanja in pazljivosti ter za krotitev strasti in instrumentov oblasti. Takšnih, ki iz vrtca naredijo pomemben slovenski politični problem, ki kot fasada prekrije druga pomembnejša vprašanja. Ne dovolimo preusmeritve pozornosti na račun naše lastne prihodnosti, ki se lahko izgubi v zdraharstvu.

Milan Bratec

4000 (18)

Ivan Tavčar:

»Grdoba!« vpije junak iglar. »Ali sem te vendar dobil v pest? Rastejo li tunike po drevju, da jih lahko brezplačno natezaš nase? Dve liri si mi dolžan že dve leti! In jaz stradam, da sem suh kakor igla! Plačaj, sicer ti potarem vsa rebra! Prej se mi ne ganeš, dokler ne plačaš!«

Že se pripravlja, da bi skočil iz okna na tlak, in sluga moj trepeta praznega žepa in bledega lica ter čaka, kako se razmota vsa ta stvar. Toda rešijo ga bratje redarji, ki zavijejo prav v tistem hipu okrog ogla in katerih se ni nadejal ubogi krojaček.

»Dober si za tri lire!« zakriči prvi frater birič in zgrabi iglarja za vrat, da se takoj strese kakor trepetlika na gorski rebri.

»In osem palic ti odštejejo,« dostavi drugi porogljivo, »ker si se kazal brez potrebnega opravka pri oknu!«

Pošteni rokodelčič jih zaklinja na vse svetnike in na krvavo stegno blaženega Antona od Kala, da bi mu prizanesli, ali biriči tistih dob so imeli jeklena in neizprosna srca, prav tako, kakor leta 2000. po Kr. r. Razstaja se mi srce, da sežem v pas in plačam redarjem tri lire, da izpuste krojača. Temu samemu pa plača dolg vseučiliškega profesorja, in srce mu prekipi v hvaležnosti, da kliče name vse blagoslove blaženega Antona od Kala!

Dospeli smo na kraj, kjer se je ulica razširjala v prostoren trg. Sredi tega trga je stalo znamenito poslopje, na čigar sprednji strani je bila velikanska presna slika, v živih barvah kažoča našega Odrešenika, ko izganja z bičem prodajalce iz hiše Gospodove.

»Evo ti naše pravosodne palače!« izpregovori ponosno profesor sv. Simplicija. »Takoj privežem konja k zidu in potem si ogledava notranje prostore. Prepričan sem, da se ti napolni duša s strmenjem; izvestno mi pritrdiš, da je naša provincija v vsakem oziru najpopolnejša, kar jih ima oče papež na zemlji«!

Toliko da izreče, že tleskne z dolgo svojo osebo po zemlji, da se zakadi prah izpod njega. Takisto stori tudi onih pet redarjev in se od silne vdanosti zvija po tleh. Kaj je povzročilo to nenavadno vedenje mojega spremstva?

Po trgu mimo pravosodne palače prirožlja sedaj težka, srebrno okovana kočija, ki jo vleče osem tolstih dolgorepih belcev. Pred njo jaha tolpa jezdecev z dolgimi biči v roki. Eden izmed njih švrkne z njim proti meni, vendar me ne zadene, ker mu je jermen prekratek. Da me je zadel, bi me bil brez dvojbe razmesaril na zadetem mestu. V kočiji sami na vijoličasti blazini čepi star mož, z zlato verižico ob rami. Izpod belih las mu gleda mrtvo oko, prav kakor bi se mu nič več ne ljubilo na božji zemlji. Videl se mi je ta starec enak levu, ki mu je starost zdrobila gladne zobe in lačne čeljusti!

Njemu ob strani sedi v nebeški krasoti svoji moja znanka, ki jo je moje oko prvič ugledalo tisto jutro med cvetjem gosposkega vrta. Zdelo se mi je, da me je opazila in da se je sklonila na sedežu. Sedaj pa zavije voz v tesno ulico, da mi takoj izgine izpred oči.

»Sveti Jezus!« tarna strežnik, dvigujoč se iz prahu. »Kaj si storil, da se nisi zgrudil, kakor smo se mi?«

»Za deset lir si dober!« se veseli frater birič.

»In za izdatno število palic!« dostavi drugi.

»Kdo je bil to? vprašam radovedno.

»Za Boga,« odgovori profesor. »Saj ti je morala že vse razkriti gola pamet! Bil je to največji naš dobrotnik, naš oče in ljubljeni služabnik božji, nadškof Martinus.«

»In ženska ob strani njegovi?«

»Sestra njegova, zorna naša kneginja Marija!«

Oglejva si najprej civilni oddelek!«

Tako je izpregovoril učitelj z vseučilišča sv. Simplicija, ko sva stala v visoki lopi pravosodne palače.

Kreneva na desno stran po širokih stopnicah in dospeva na hodnik, v katerem se vrste vrata pri vratih, prav kakor nekdaj na hodnikih samostanskih.

»Tukaj me vse spominja na samostan!« rečem spremljevalcu. »Čemu toliko vrat?«

»Prav si pogodil,« odgovori profesor, »v samostanu sva. Ta oddelek pravosodne palače je izročen očetom iz reda svetega Frančiška, ki pa imajo zavezo, da so nam pridni in pravični sodniki.«

»Kaj?« se začudim. »Očetom frančiškanom je izročeno vaše pravosodje?«

»Čemu ne? Pravosodna palača se je morala zgraditi. Z njo se je dosegel dvojen namen. Očetje iz reda sv. Frančiška so dobili svoj samostan, ne da bi kaj plačali, država pa svoje sodnike, ne da bi kaj plačevala. Zopet vzor, kako se podpirajta posvetno in cerkveno oblastvo!«

»In po kakšnih zakonih sodijo vaši sodniki?«

»Zakonov nimamo nikakih. Nekdaj smo jih imeli, ali dokazalo se je, da so vsi zakoni sveta izvirali od hudiča. Sodniki naši opirajo svoje sodbe zgolj na svoje knjige, bodisi na Sveto pismo, bodisi na spise blaženega Antona od Kala. Ker obsegajo posebno zadnji spisi samo resnico, so pravične tudi naših sodnikov sodbe.

»Ne dvomim! Toda kaj je s pritožbami« Je li prepovedan vsakršen priziv do višjega sodnika?« »Nikakor ne. Zlasti so nam sodniki naši župniki. Kadar župnik noče soditi, ali kadar nisem zadovoljen z njega sodbo, se smem zateči pred sodni dvor očetov frančiškanov, »kjer teče vir neizkaljene pravice.«

V tem sva prišla do dvorane, kjer so se obravnavale pravde.

»Plačaj liro vstopnine,« me opomni sluga, »v dvorani pa se vedi spodobno, ker je pater predsednik oster!«

Plačam vstopnino fratru, ki je z veliko pušico prežal pred vhodom. Ko sva vstopila, je bila dvorana že prazna, samo tam zgoraj sta sedela pri dolgi hrastovi mizi očeta frančiškana, ki sta vestno prebirala knjige. Morda sta molila, morda sta se le hlinila. Dvorana je bila podobna velikanski kleti; nikjer ni bilo podobe, ne druge dike na stenah. Potisneva se v kot; profesor pa mi pravi: »Šele dva sodnika sta tukaj. Tretjega in patra predsednika še ni. Zadnji pride pater predsednik.«

»Prav tako je bilo pred 2000 leti,« si mislim, »tudi takrat so prihajali predsedniki zadnji k obravnavam.«

»Danes bo malo posla,« izpregovori sodnik pri hrastovi mizi. »Ti župniki nam pojedajo vse; kako bomo živeli, ako se nam ne izboljša justica?«

»Da, resnico govoriš!« dostavi tovariš. »Že včeraj je podpisal pater predsednik dekret, s katerim se župnikom po deželi ukazuje, da se morajo združevati sodb v pravdah, katerih vrednost znaša nad petdeset lir, in stranke vsekdar nakazovati k našemu sodišču!«

Vstopila sta še dva sodnika in frater pisač. »Patra predsednika še ni,« se zajezi prvi, »vedno stara pesem« Mi se trudimo predsednik spi; mi se oblačimo v haljo od kozje dlake, pater predsednik v svilnato kuto. Kje je tu pravica, contratres?«

»Ničesar bi ne rekel,« dostavi drugi, »ako bi bil mož le kos nalogi svoji! Vse zmede, kar mu pride pod palec, in jaz mislim, da takega nezmožnika še nismo imeli na predsedniškem stolu. Kaj menite, confratres?«

»Tako je,« se oglasi tretji. »Le nekoliko potrpite, pa boste videli, kako zmlinči današnji slučaj, da je jasen kakor modro nebo.«

»Da bi mu premilostivi nadškof le skoro dal boljšega naslednika! Vsakdo izmed nas bi smel po večji pravici sedati na njega stol. To je senca, nikar predsednik!«

V tem mnenju so se strinjali vsi. Ko pa je takoj potem vstopil pater predsednik, bi jih morali videti, kako so planili s sedežev in kako so se priklanjali svilnati halji! Toda leta 4000. je bilo prav tako kakor leta 2000. po K.r.! Pater predsednik še opaziti ni hotel globokih poklonov, češ, predsedniki so na svetu edino zaradi tega, da se jim drugi klanjajo!

»Pričnimo!« Pater predsednik sede, suhi pater pisar hiti na hodnik, da pokliče stranke. Prvi vstopi župnik Svetega Jakopa. Vsi sodniki in ž njimi pater predsednik vstanejo ter se mu poklonijo.

Kakšna ti je zahteva, reverende?« vpraša predsednik sladko.

»Nocoj mi je nekdo pobil okna. Vem, da mi tega ni storil drugi, nego sosed Emilij. Že nekaj časa mi nagaja, kjer more. Škode mi je 50 lir, toda zaradi posebno hudobnega namena naj mi plača 100 lir!«

»Pravična je tvoja zahteva, reverende! se oglasi predsednik. »Scriptor, zapiši sodbo, cum jure executionis. Emilius plačaj 100 lir. Obravnava je končana!«

Ko se je pisala sodba šentjakopskemu župniku, vprašam svojega strežnika: »Ali se ne zasliši tudi tožena stranka? Naj li Emilij plača, ne da bi se mogel braniti?«

»Si li slep,« mi odgovori, »ali ne vidiš, da je tožnik mašnik, ki ne more govoriti drugega nego resnico? Pri nas, v tej vzorni papeževi provinciji, sme zahtevati vsak mašnik, da se mu takoj izroči sodba s pravico do izvršbe, ne da bi se toženec klical pred sodišče. Ali si že kdaj čul, da bi mašnik božji hodil po stezah krivice?«

»Nikoli ne!«

»Zato vidiš, da so naše naredbe v tem oziru premodre! To je najhitrejša justica – proti sodbi ni dovoljena nobena pritožba – kar si je le misliti moremo. Ni li res tako?«

»Res! Čujva, o čem obravnavajo sedaj.«

V dvorano je v tem stopil človeček suhe rasti; lakota in edinščina mu je gledala pri sleherni gubi bledega obraza. Ž njim je vstopil trebušat mož; polna skleda mu je odsevala s tolstega in zalitega obraza. Oba obstaneta pred sodiščem.

»Kdo toži?« vpraša predsednik.

»Jaz, odgovori suhi možiček.

Nadaljevanje prihodnjič

Za božjo voljo

Sedimo, takole ob kavi ničkolikokrat in opravljamo. Svinjsko politiko, strankarske veljake in volilno zakonodajo odpravimo vse bolj na hitro. Natančneje in do perverznih podrobnosti pa neutrudno obdelujemo sosede, znance, sodelavce in šefe. Od nekdaj.

Pri tem seveda vemo, da je temu čvekanju mogoče le na pol verjeti, da je vse skupaj bolj setev plevela in utrjevanje narodove značajske posebnosti kot širjenje čistih in nepreklicnih resnic.

Govorimo, ker se nam zdi imenitno, da imamo kaj povedati, govorimo, da nam ni treba početi česa drugega, govorimo, ker nas besede tiščijo.

A pri tem vemo, da je med plevelom seme, da so besede, ki jih upamo izgovoriti le ob kofetu, da so resnice, ki jih preprosto moramo izreči.

Včasih torej govorimo preprosto zato, ker moramo govoriti, sicer bi se v nas besede razrasle in nas zadušile.

Tako smo nekdaj ob kavi čvekali o tem, koliko je policijskih vohljačev v naši delovni skupnosti, kdo je koga, kakšna lovska puška in za koga športno kolo sta bila pretihotapljena s službenim avtomobilom, za koliko črnih kilometrov je podpredsedničin šofer dobil sindikalno odličje, kje vse so nameščene prisluškovalne naprave, za kaj se je kdo vselil že v tretje službeno stanovanje, po kaj je kdo šel na Kitajsko itd., itd.

Sedaj pa ob kavi kramljamo, koliko da je še vedno vohljačev in za koga, katera s kom, za kaj se je kdo zaletel z neregistriranim službenim avtom, zakaj je še vedno pogoj za nove funkcionarje dolg partijski in čim krajši sindikalni staž, kako si razlagati večje plače nekaterih tajnic kot strokovnih delavcev, kakšne so navezave s strankami, kakšna je odvisnost med plačilnim dnem in materialnimi potrebami pomembnih posameznikov, zakaj je kdo šef, če to ni, itd., itd.

Nič ne ostane skrito. Vedno vsi vse vemo. In že zdavnaj smo se sprijaznili s tem, da nam to zadošča. Čvekači doživljamo pravo katarzo, ko kdaj kasneje lahko rečemo: Saj sem vam rekel!

In ne le za besede, tudi za dejanja smo, saj se neprenehoma čudimo, kako je mogoče, da, za božjo voljo, nihče ničesar ne ukrene. Prave pravcate riti.

Samo dvoje razlag je: ali smo konformistični dediči preteklega, nedemokratičnega, boljševističnega zatiranja ali pa jasnovidni napovedovalci in pionirji novih svobodnih, demokratičnih odnosov.

Oboje je kar pripravno.

Doro Hvalica

MENEŽDERJI ODPUŠČAJO DELAVCE

Pošta, ki smo jo prejeli od delavcev Avtoobnove (svobodni in neodvisni sindikat), opozarja na klasični pojav v teh zamotanih in čudnih časih. Namreč, ko stvar zaškrta v poslovnem smislu, se nikomur od direktorjev nič ne zgodi. Prav nasprotno: začnejo se reorganizacije in na tej podlagi z najrazličnejšimi »d.o.o. prijemi« lastninjenje. Posledica: tehnološki in ekonomski presežki delavcev, ki jih na svojo grbo dobiva država. Ker ta ne reagira, temveč mirno pristaja na (zanjo drage) lumparije, bi ji človek to celo privoščil. Nikakor pa ne more biti podobnih misli, ko gre za usodo in položaj delavcev, ki ne ostajajo samo brez dela, temveč tudi brez lastnine, ki je še vedno deklarirana kot družbena. Za nameček pa so včerajšnji direktorji po novem že menedžerji. A res? Je to res tako enostavno? Ali se morebiti v naših razmerah direktor razlikuje od menedžerja samo po tem, da slednji ugotovi zgolj skrčenje trga in na tej podlagi presežke delavcev? Je to ta vsebinska sprememba? Ali je morebiti menedžer tudi volilna oseba v podjetju, ki naredi vse, da za število zaposlenih z vsemi možnimi prijemi najde nove programe itd.? Vprašanje niti ne zahteva odgovora. Se pa nam tudi ob pošti delavcev Avtoobnove poraja rahla alegorija, ki jo hitro zaznamo, če se slučajno zmotimo in namesto menedžerja izgovorimo menežder.

POTI KRAJE DRUŽBENE LASTNINE

V času, ko vlada na vse mile viže pripravlja teren za sprejem lastninske zakonodaje in ko na drugi strani direktor Sklada za razvoj Uroš Korže mirno poudarja, da imamo veljavno zakonodajo, po kateri lahko privatizacija teče brez zadržkov, sindikati lahko samo nemočno opazujejo, kako njihovim članom polzi iz rok njihova lastnina. To dihotomijo bi se verjetno dalo razrešiti samo na en način: parlament mora sprejeti takšno lastninsko zakonodajo, ki bo obvezno terjala »uskladitev« vseh dosedanjih privatizacij. Razveseljivo je, da je bil v dosedanjih skupščinskih razpravah očitno glede tega dosežen konsenz vseh skupščinskih stank oziroma da se nobena od njih tem zahtevam ni postavila naravnost po robu. In na kakšen način izginja družbena lastnina? O tem je bilo seveda v zadnjih dveh letih prelitega ogromno črnila (tudi v našem časniku). Tokrat o poglavitnih špekulacijah z družbeno lastnino govori Rastko Plohl, predsednik Neodvisnih sindikatov Slovenije.

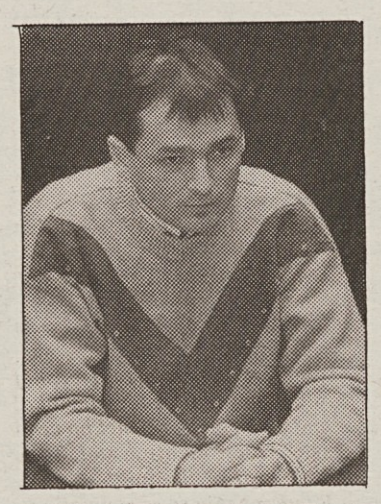

Ob političnih spremembah so nekatere politične stranke pozabile na delež, ki pripada lastnikom v primeru odprodaje družbene lastnine, prav tako pa so različni špekulanti hiteli prodajati družbeno lastnino na svojo roko in za svojo korist.

Obstaja kar nekaj primerov neupravičenega prilaščanja skupne lastnine in bogatenja na račun družbe. Najbolj znani načini divje privatizacije so naslednji:

1. **Dokapitalizacija:** je način, ko kupec dokapitalizira ali kupi naše podjetje. Kupnina gre podjetju in s tem nazaj kupcu, ki je postal solastnik ali lastnik. Pogoj, da se pride zastonj do podjetja, so dobre zveze in dovolj denarja.

2. **Umetni holdingi:** so identični bivšim tozdom, vendar s to razliko, da je vsako novonastalo podjetje v skupnosti umetnega holdinga ponavadi last vodilnih ali pa njihovih partnerjev. Krovno podjetje ostaja lastnik vseh sredstev in jih daje novonastalim podjetjem v najem. Vodilni so skoraj brez izjeme vsi bivši šefi bivšega skupnega podjetja. Ponavadi lahko pod zelo ugodnimi pogoji odkupijo lastnino. Baje se kupnina lahko izplačuje tudi do nekaj let.

3. **Programirani stečaji:** so zelo domiselne oblike prehoda družbene lastnine v nikogaršnjo lastnino. Vodstvene strukture programirajo umetni stečaj, ko so predhodno podjetje dodobra gospodarsko uničile. Zaposlenim ponudijo edino alternativno rešitev – stečaj. Pred samim stečajem staro podjetje ustanovi novo, nanj prenese vse nepremičnine in denarna sredstva. Preden se delavski svet razpusti (mnoga nova podjetja ga namreč nimajo), imenuje obstoječi vodstveni kader na vodilne položaje novega podjetja, delavce pa pošlje na zavod. Ker podjetje nima več delavskega sveta, ni več pod kontrolo in lastnina postane nikogaršnja. Obstoječi vodstveni kader lahko s to lastnino počenja, kar mu je volja.

4. **Kraje dokumentacij in materialnih sredstev:** so še dodatni problem v tako imenovanem prehodnem obdobju. Najhuje je v podjetjih, ki so šla v programirani stečaj, in v podjetjih, kjer vlada nad delavci strahovladje s strani vodilnih.

Opisani primeri se lahko med seboj neomejeno kombinirajo. Negativna stran je ta, da se posamezniki in lobiji skušajo dokopati na neupravičen in prepoceni način do družbene lastnine, ki bi se jo dalo odprodati še za dobra denarna sredstva, ki jih Slovenija zelo potrebuje. Lastninska problematika se bo vlekla tako dolgo, dokler ne bo država temu naredila konec, vpeljala pravni red in primerne sankcije. Upamo, da bo to storjeno čim prej. Pozivamo delavce, naj sporočijo na sedež sindikata vse morebitne nepravilnosti, ki jih opazijo v svojem podjetju. Sporočila so lahko anonimna. Sindikati spremljamo vse nepravilne pojave in bi nam kakršne koli informacije prišle prav.

Ne dajmo se opehariti za to, kar je naše in do česar imamo vso pravico.

Tomšič bi nadstropje

Po nekaterih vesteh naj bi v imenu Franceta Tomšiča, šefa nekega sindikata, Alenka Orel ta teden vložila interpelacijo (za kaj drugega kljub najboljši volji ne najdemo pravne podlage) na lastnino Svobodnih sindikatov Slovenije. Kakor koli se že zdi stvar butasta, dejstvo je, da bi Tomšič rad v skupščini sprejel zakonski zmazek, ki bi mu omogočil, da se dokoplje do enega nastropja hiše na Dalmatinovi 4. To pa je že na prvi pogled povsem v skladu z njegovimi zahtevami glede zakona o reprezentativnosti sindikatov. Oboje dandanašnji lahko zahteva samo glava, v kateri se motajo čudne (da ne rečemo: revolucionarne) ideje.

Kajti, če smo že pri sindikalni hiši, potem bi lahko 32 slovenskih sindikatov prav tako kot France Tomšič zase zahtevalo eno nadstropje sindikalne bajte. Žal je teh nadstropij le pet. To pa samo zase govori, da neki sindikat prostovoljno sili v samomor. Če bi temu morebiti kdo oporekal, potem bo pa že moral končno svojo legitimnost utemeljiti s številom veljavnih pristopnih izjav svojih članov. Tomšičev paradoks pa je v tem, da za legitimnost njegovih zahtev v zvezi z lastnino v pravnem pomenu tudi to nič ne pomeni.

DELAVCI AVTOOBNOVE
OSNOVNA ORGANIZACIJA SSS
OSNOVNA ORGANIZACIJA NSS

VLADI REPUBLIKE SLOVENIJE
dr. Janezu DRNOVŠKU

ZAHTEVA ZA ODCEPITEV AVTOOBNOVE OD AUTOCOMMERCA
ZAHTEVA ZA ODSTOP DIREKTORJA IN VODJE SPLOŠNIH POSLOV

Dne 16. 9. 1992 je bil ob 8. uri zaradi splošnega nezadovoljstva vseh zaposlenih delavcev v naši Avtoobnovi, tako tistih, ki so člani obeh sindikatov kot tudi ostalih, spontano izveden zbor delavcev.

Vzrok izrednega nezadovoljstva je pričakovanje ponovnega odpuščanja zaposlenih, ki jih je sedaj 138. Pred časom je bil ta postopek odpuščanja že izveden dvakrat, ker je bilo pred tem kar ca. 360 zaposlenih delavcev.

Zaradi popolnega neobveščanja in samovolje generalnega direktorja g. Petra Marterja o perspektivi in programu razvoja, delavcem ni jasno, zakaj je potrebno ponovno odpuščanje. Znano je namreč, da je generalnemu direktorju Petru Marterju cilj le odpuščanje delavcev, kar bi bilo kasneje na ta način lažje registrirati holding, s čimer bi ves dosedanji delež družbene lastnine (ali lastnine delavcev) prišel v privatno lastnino. Za dosego tega cilja je med drugim postavil sedaj že drugega direktorja, ki naj bi le izpolnjeval njegove usmeritve, kot je odpuščanje delavcev, ne pa poiskal za njih ustrezno delo oziroma pripravil program sanacije in nadaljnjega razvoja podjetja. Obstajajo še drugi pokazatelji o načrtnem slabljenju podjetja, kot je zanemarjanje najemnine za prostore, oddaja menze v privatne roke edinemu ponudniku ter oddaja delavniških prostorov, trgovine in drugo.

Tudi v našem podjetju je funkcija upravljanja, lastninjenja in nadzorstvena funkcija v rokah generalnega direktorja in od njega postavljenih direktorjev profitnih centrov, zaradi česar prihaja do zgoraj navedenega nezadovoljstva.

Prosimo, za strokovno in pravno pomoč za dosego naše pravice pri odcepitvi od DDO AC, saj je želja vseh delavcev za ohranitev sedanjega števila zaposlenih delavcev, ker je tudi tako mogoče doseči boljše rezultate dela in s tem pozitivno bilanco. Delavci se namreč zavedamo trenutnega slabega stanja v podjetju, ki pa ga sami zmoremo izboljšati in ga z vso odgovornostjo prevzemamo nase, od DD AC zahtevamo le pošteno delitveno bilanco. Pri tem prosimo za pomoč Ministrstvo za finance, ki naj vključi tudi strokovno službo, kot je SDK, za pomoč pri pregledu in ugotavljanju finančnega poslovanja; očitna je namreč tendenca divje privatizacije. Ministrstvo za delo in družbenega pravobranilca pa pri preveritvi (g. Franc Skinder) programa dosedanjega poslovanja in sanacijskega programa, v kolikor ta sploh obstaja.

Ker gre za varstvo pravic delavcev, prosimo za pomoč tudi vodstvo obeh sindikatov.

Zahtevamo, da se do razrešitve problema in odcepitve ***ustavijo vsi ukrepi sedanjega vodstva,*** *tako generalnega direktorja g. Petra Marterja in kot od njega postavljenega direktorja Avtoobnove g. Viktorja Pakiža in tudi vodja splošnih poslov g. Andreja Konrada.*

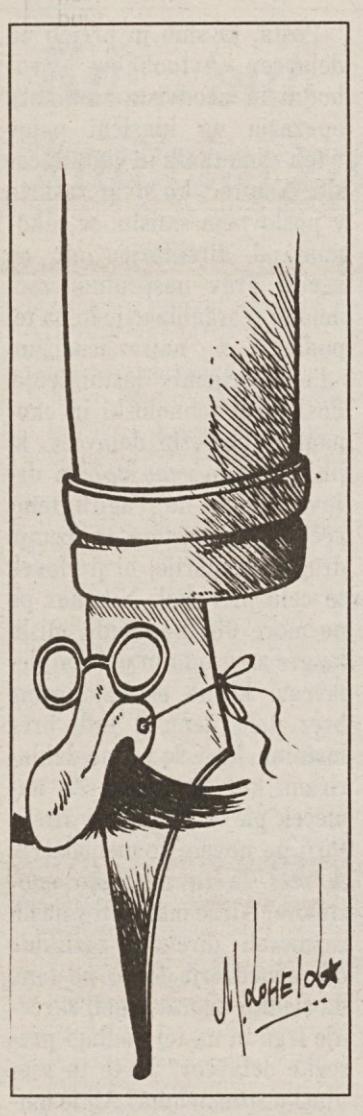

Šef

Ko je šef spoznal, da se »naši stvari« na bližnjih volitvah slabo piše in da bodo prišle v novi slovenski parlament zvečine barabe, ki so se uspele dodobra predstaviti v minulih dveh letih, ga je prevzelo nostalgično razpoloženje. Potem pa se je nenadoma spomnil Vidmarjeve vile 27. aprila leta 1941 in se odločil formirati novo zgodovinsko koalicijo. Za zdaj mu je poleg »naših« že uspelo vanjo pridobiti Delavsko stranko in Demokratično stranko upokojencev. Pričakujejo pa še socialiste, socialdemokratsko unijo, stranko krščanskih socialistov itd. Seveda so vabljeni tudi napredni intelektualci, še posebej pa sokoli, če je morebiti od njih še kdo pri življenju. Šef je prepričan, da je to edini način, s katerim se je moč učinkovito postaviti po robu dandanašnjim OR (opreznim ritim), ki jih najbolj seveda zanimajo prav lastne zadnje plati, in ki jih najdemo tako na klerikalni desni kot liberalni srednji smeri. DE se bo že v kratkem spremenila v staro, dobro DELAVSKO ENOTNOST, s čimer bo najbolj verodostojno proslavila svojo 50-letnico.

Peterletovo poslovanje

Lojze Peterle, ekspredsednik slovenske vlade, naj bi v času svojega mandata posloval kar po domače. Denar iz proračuna naj bi šel neznano kam. Brez panike, prosim! Lojze Peterle je še vedno na prostosti, kjer skrbno pripravlja nastop svoje stranke na prednovoletnih volitvah. Zelo zanimivo. Tembolj, ker smo isti dan lahko prebrali tudi novico o tem, da so za podobne prekrške na Vrhniki priprli direktorja tamkajšnje Kovinarske. V osamosvojeni Sloveniji še dolgo ne bodo vsi državljani enaki pred zakonom!

Borakova demokracija

Neven Borak, svetovalec slovenske vlade, v tem stilu prav indikativno piše, da je »pri nas moč zakone tolmačiti, kot se komu zdi, zato ga pravna razsežnost problema ne zanima«. Je pa zato zelo »eksakten« pri svojem nestrinjanju s tolmačenjem, po katerem je moč razliko med dejansko izplačanimi bruto osebnimi dohodki in dohodki opredeljenimi s kolektivno pogodbo, izplačati v obliki vrednostnih papirjev. Sklep: delavcem naj ne bi pripadlo niti tisto, kar jim pripada po najbolj naravnem pravu, medtem ko si dovolj močni politiki lahko privoščijo prav vse. Sedanja slovenska demokracija je torej čista farsa. Vsaj s sindikalnega zornega kota.

Janšev prst

Janez Janša, slovenski obrambni minister, je bil svojčas žrtev montiranega političnega procesa. Kaže, da so to njegove edine izkušnje z justico, kajti sicer ne bi kazal s prstom na druge v trenutku, ko njega obtožujejo, da je nezakonito vohljal za Cirilom Zlobcem. Janši v olajševalno okoliščino lahko štejemo dejstvo, da so obravnavo teh delikatnih tem prepustili predsedstvu republike, kar pa je sploh idiotizem posebne sorte, ki spominja na ne tako odmaknjene čase. V pravni in demokratični državi se namreč s takšnimi rečmi ukvarjajo parlamentarne komisije in sodišča.

Rigelnikov cinizem

Herman Rigelnik, podpredsednik slovenske vlade, je v Novem mestu dejal, da mora Novo mesto razvoj iskati v izvozu. Nič pa ni povedal, kaj bo s tistimi slovenskimi in novomeškimi podjetji (na primer Adrio Caravan), ki so se že doslej ravnala po njegovih usmeritvah in ki jim zdaj zaradi tega grozi stečaj. Cinizem brez primere.

Kuli

Horoskop

Mladi up

Francoski radikalni politik Georges Clemenceau (rojen 28. septembra 1841) je bil bolj znan pod imenom »Tiger«. Bil je oster in nepopustljiv politik, temelj njegove politike pa je bilo maščevanje Francije Nemčiji za poraz v vojni 1870/71 ter s tem povrnitev izgubljene Alzacije in Lorene, seveda pa tudi izbris grenkobe poraza, ki je v francoskih srcih zapustil pekočo rano. Zato ni čudno, da si je Clemenceau za osebno geslo izbral »Maščevanje«. Bil je predsednik radikalne vlade v letih 1906–1909, torej v letih ko so nakopičena nasprotja med evropskimi državami že netila kurivo za bodoči svetovni požar. Med prvo svetovno vojno je neusmiljeno napadal vlado in vojsko, češ da sta premalo odločni za zmagovit konec vojne. Ko je zaradi dolgotrajne vojne in vseh nevšečnosti, povezanih z njo, francoska vlada padla, je v tem kritičnem obdobju leta 1917 Clemenceau postal predsednik vlade, imel pa je skoraj diktatorska pooblastila. Ko je naslednje leto Nemčija končno klonila, je Clemenceau le učakal svoje maščevanje. Predsedoval je svetu štirih (Francija, Velika Britanija, ZDA, Italija), ki je po vojni v Parizu določal mirovne pogoje. Predvsem zaradi Clemenceaujeve nepopustljivosti se je svet najbolj znesel nad Nemčijo. Ta mirovna pogodba, ki naj bi Nemčijo za večno odvrnila od vojne, je veliko Nemcev spodbudila, da so začeli premišljevati o »Maščevanju«. Eden izmed njih je bil tudi Adolf Hitler.

Clemenceau je kot predsednik vlade dostikrat obiskoval razne kraje po Franciji. Nekoč je prišel v neko šolo in predstavili so mu najboljše učence. Clemenceau je nekega učenca vprašal:

»Koliko je štiri in štiri?«

»Odvisno,« je rekel malček.

»Kako to, odvisno?« se je čudil predsednik vlade.

»No, če ju napišemo eno pod drugo, to znese osem, če pa eno zraven druge, pa to znese štiriinštirideset,« je pojasnil učenec.

Na to je Clemenceau odgovoril:

»Če bi bil starejši, bi te takoj imenoval za finančnega ministra.«

Deni

Dohodninska logika

Humoreska

»Boste plačali kaj dohodnine, smo povprašali tovariša Neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je kot običajno žulil svoje pivo za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

»Eh pir!«

– Samo en pir!?

»Ja, naenkrat lahko spijem samo en pir...«

– Oh, ne. Mi sprašujemo, če boste plačali kaj dohodnine, zdaj, ko bodo občine pošiljale terjatve za plačilo dohodnine. Saj ste najbrž brali o tem?

»Kakšne dohodnine? Če piješ pivo, tako kot ga jaz, nimaš nikakršne dohodnine, samo odhodnino.«

– Saj pri dohodnini ne gre za pivo. Glejte, lani ste zaslužili toliko in toliko in spomladi ste morali prijaviti dohodnino, zdaj pa boste dobili od občine zahtevek za plačilo davka, ki se mu zdaj reče dohodnina. No, sprašujemo, ali boste plačali kaj te dohodnine?

»Zakaj pa naj bi jo plačal?«

– Ja, vsi oziroma skoraj vsi bomo morali plačati nekaj dohodnine.

»Jaz je že ne bom. Ne morem. Nimam.«

– Potem vam jo bodo pa drugače iztirjali.

»Ampak zakaj?«

– Ker ste toliko in toliko zaslužili.

»Pa saj sem tisto, kar sem zaslužil, tudi zapravil. Navsezadnje zaslužim zato, da zapravim. No, jaz niti nisem zapravljal, ampak sem investiral v tale lokal. Naj kar oštir plača mojo dohodnino. Saj je dobil ves moj denar.«

– Saj jo bo plačal. Pa on plačuje še druge davke, na pijačo itd.

»Pa saj tudi jaz na vsako pivo plačam davek. Zakaj bi potem še enkrat plačal dohodnino, ko pa je davek na pivo že zdavnaj požrl vso mojo dohodnino in še več?«

– Ja zato, ker pač država mora živeti. In zato potrebuje denar, denar pa imajo državljani. Zato pač moramo plačevati dohodnino.

»Jaz pa mislim, da je to povsem narobe.«

– Kako?

»Glejte, z vsakim pirom plačam državi davek. Drži?«

– Drži!

»Torej ima od tega država dohodnino! Drži?«

– Drži!

»No, potem je tudi čisto logično, da naj ona meni plača dohodnino, saj je služila na meni. Drži?«

Pred to logiko smo pač morali prikimati, kot bomo morali prikimati pred logiko države, ko bomo plačali dohodnino.

Bogo Sajovic

Politik novega kova

Pri nacionalizaciji se je skliceval na Karla Marxa, pri denacionalizaciji na Karla Maya.

					DELAVSKA ENOTNOST	NEMŠKI POZNOGOTSKI KIPAR (VEIT)	PREDZAKLJUČNA PRIREDITEV	ROBERT REDFORD	POZIV, KLIC	ZGORNJI DEL GLAVE	PODJETJE MTAJ	VEZNIK	SKLADATELJ SAVIN	ČASTITLJIV STAREC	GLOBOKA NEZAVEST	NAJVIŠJI VRH KAVKAZA	ZNANA ŽENSKA
					UŽITNA MORSKA RIBA						PRIPADNIK IROKEZOV / IGRALEC BOGART						
					HITRA BOJNA LADJA												
					PIJAČA STARIH SLOVANOV			LJUBKOVAL. ŽEN. IME / AMERIŠKI IGRALEC IN PLESALEC				BRAZILSKI PLES / IVAN LEVAR					
					CINKOVA RUDA / TOLSTOJEVA JUNAKINJA									REKA V JUŽNI FRANCIJI / VRIVANJE BESED			
AVTOR: BORUT LEVEC	PRVI MOŠKI	SLOVENSKA IGRALKA (ITA)	GORSKA GMOTA / FRANCOSKI NOGOMETNI VRATAR (JOEL)						ZIMSKO PREVOZNO SREDSTVO	GOSTA TKANINA / AMERIŠKA KUKAVICA					UČENJE / BOLGARSKI KRALJ		
UŽITNA MORSKA RIBA						AMERIŠKA VESOLJSKA AGENCIJA					IGRALEC ŽIVOJINOVIĆ	IGRALKA SVETEL	KOLIČINA SNOVI / SREBRNO BELA KOVINA				
RIMSKA BOGINJA LOVA						ANGLEŠKI FILMSKI IGRALEC / OČRT										AMERIŠKI FIZIK IN KEMIK (ROBERT)	DELAVSKA ENOTNOST
PROTIKOLONIALNA POLITIKA																	PRIPRAVA ZA IZKLOPITEV ELEK. TOKA
OTOČJE V INDIJSKEM OCEANU										MRTVIČNI KRČ / RUSKA BAJKA							
DELAVSKA ENOTNOST	NAGRADNA KRIŽANKA	KRAŠKA VODNA OBLIKA	ONASSIS / VELIKI KOSI POHIŠTVA				ETNIČNA SKUPINA NA TAJSKEM	JAPONSKO MESTO NA OTOKU HONŠU	GLAVNO MESTO JEMNA / IVO MILOVANOVIĆ					NAGRADNA KRIŽANKA	LJUDSKA TEHNIKA / AFRIŠKA ANTILOPA		
PODJETJE MTAJ	IMETNIK, LASTNIK / UNESEK										KNIN / ORGANSKO VEČANJE			OLIVER MLAKAR / NRAVI, ZNAČAJ			
KRAJ NA KRASU						ETNIČNA SKUPINA V PERUJU / KRAJ PRI POREČU							MOŠKO IME / DALMATINSKO ŽENSKO IME				
RAZČLENJEVALEC									SARAJEVO / OPOMBA			GRŠKI POLOTOK Z ATENAMI					
POKRAJINA V SEVERNI FRANCIJI							KURIVO ZA PLAVŽE					IZUMITELJ DINAMITA (ALFRED)					
HRVATSKI TENISAČ (BRUNO)							PREDSTOJNIK SAMOSTANA					REKA V SEVERNI ITALIJI					

Nagradna križanka št. 39

Rešeno križanko nam pošljite do 6. oktobra 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 39.

Nagrade so 1.000, 700 in 500 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 37

ADOLESCENCA, NOVI TRAVNIK, AM, SADRA, NE, KIRK, IR, SIR, TANJA STARIČ, AREA, TORBINO, PORTABEL, RASA, TOR, APOEN, NOVOST, PISK, RENTA, IMAM, NA, TA, ARAI, KNOL, AMIKT, MA, KRAVJI PASTIR, ECEVIT, ŠALATA, BAR, CITA, IVE, IRI, REZA, IJAR, NIKICA CUKROV, JANI, AD, KATAR, ARS

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 37

1. Mirko Krumpak, Župančičeva 5, 63250 Rogaška Slatina,
2. Vida Recelj, Šmalčja vas, 68310 Šentjernej,
3. Marija Lavrenčič, Gasparijeva 21, 61380 Cerknica

Nagrade bomo poslali po pošti.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Mejnik Mihael

September, kot vsi drugi mesci, hitro beži. Že je pred nami njegov zadnji teden. Potem še trije dnevi – in polja, travniki, sadovnjaki in vinogradi bodo počasi opusteli. »Jesen je čas, ki pride darove dajat,« pravi ljudski pregovor. Kar nekaj smo jih že pobrali, nekaj pa jih še čaka, da pride njihov čas.

Ker je letošnja jesen – da ne bo pomote, za jesen štejem cel september – topla, se lahko nadejamo pozne pomladi: »Topla jesen oznanjuje, da se spomladi zima težko odmikuje.« Zgodnja pomlad ponavadi ne prinese dosti koristi, topla jesen pa najbrž marsikomu ustreza. No, še je čas, da dobimo o letošnji jeseni čisto drugačen vtis! Eden pomembnejših septembrskih vremenskih mejnikov naj bi bil Mihael, ki bo v torek, 29. septembra. Predzadnji dan meseca. Ta svetnik povezuje obilno letino želoda in šišk s hudo in dolgo zimo. Pa ne samo to. Obljublja nam tudi njen kasnejši začetek, če se naravi (pticam selivkam) nikamor ne mudi. Pregovorov je veliko. Če bi po številu merili pomembnost, bi bil sv. Mihael eden važnejših »vremenskih« prerokov. Pa navedimo vsaj dva primera:

»Če je pred Mihaelom jasna noč, bo tudi zima imela veliko moč.« »Mihaela če grmi, veliko viharjev pozimi buči.« Tisti o šiškah in želodu so med bolj znanimi, pa mislim, da jih zdajle ne bi omenjali.

Vreme v tem tednu je bilo res že jesensko. Toplo sicer, toda z jutranjo meglo, oblačnostjo, ki se je vozila po nebu in občasno zastirala že kar nekam slabotno sonce, veter je nosil suho in orumenelo listje, ki je letos zaradi suše ponekod še posebej zgodaj začelo odpadati. Nekaj malega dežja je padlo ponekod v zahodnih krajih, drugod pa večinoma nič. Do ponedeljka bo precej sončno in zjutraj megleno. V začetku prihodnjega tedna se obeta prehod fronte. Ali bo spet le karikatura prave fronte ali pa bo od nje kaj več, danes še težko napovemo. Počakajmo!